

HÜCEYRƏDƏKİ MÖCÜZƏ

HARUN YƏHYA

MÜNDƏRİCAT

- + Ön söz
- + Giriş
- + Ən kiçik canlı
- + DNT–nin gizli aləmi
- + Hüceyrədəki zülal sintezi
- + Hüceyrədaxili sistemlər
- + Möcüzəvi molekullar: Zülallar
- + Hüceyrə membranı
- + Ana bətnindəki inkişaf
- + Hüceyrədəki enerji istehsalı
- + Viruslar
- + Bitki hüceyrəsi
- + Nəticə
- + Təkamül aldatmasının ardındakı həqiqət
- + Haşiyələr

OXUCUYA

Bu kitabda və digər işlərimizdə təkamül nəzəriyyəsinin süqutuna xüsusi yer ayrılmasının səbəbi bu nəzəriyyənin hər cür din əleyhdarı olan fəlsəfənin təməlini meydana gətirməsidir. Yaradılışı və dolayısı ilə, Allahın varlığını inkar edən darvinizm 150 ildir ki, bir çox insanın imanını itirməsinə və ya şübhəyə düşməsinə səbəb olmuşdur. Buna görə də, bu nəzəriyyənin yalan olduğunu gözlər önünə gətirmək əhəmiyyətli imani bir vəzifədir. Bu əhəmiyyətli xidmətin bütün insanlığa çatdırılması isə zəruridir. Bəzi oxucularımız ola bilər ki, yalnız bir kitabımızı oxumaq imkanı tapa bilər. Bu səbəblə, hər kitabımızda bu mövzuya xülasə də olsa yer ayrılması uyğun hesab edilmişdir.

Qeyd edilməsi lazım olan başqa bir xüsüs də bu kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Yazıçının bütün kitablarında imani mövzular Quran ayələri yönündə izah edilir və insanlar Allahın ayələrini öyrənməyə və yaşamağa dəvət edilir. Allahın ayələri ilə əlaqədar bütün mövzular oxucuda heç bir şübhə və ya sual buraxmayacaq şəkildə açıqlanmışdır.

Bu mövzuda istifadə edilən səmimi, sadə və səlis üslub isə kitabların hamı tərəfindən rahat başa düşülməsini təmin edir. Bu təsirli və sadə izah sayəsində kitablar "bir nəfəsə oxunan kitablar" ibarəsinə tam uyğun gəlir. Dini qəti şəkildə rədd edən insanlar belə bu kitablarda bildirilən həqiqətlərdən təsirlənir və yazılanların doğruluğunu inkar edə bilmirlər.

Bu kitab və yazıçının digər əsərləri oxucular tərəfindən şəxsən oxuna biləcəyi kimi, qarşılıqlı söhbət şəraitində də oxuna bilər. Bu kitablardan istifadə etmək istəyən bir qrup oxucunun, kitabları bir yerdə oxumaları mövzu ilə əlaqədar öz təfəkkür və təcrübələrini də bir-birlərinə ötürmək baxımından faydalıdır.

Bununla belə, yalnız Allahın razılığı üçün yazılan bu kitabların tanınmasında və oxunmasında iştirak etmək də böyük xidmətdir. Çünki yazıçının bütün kitablarında isbat və razı salıcı yön son dərəcə güclüdür. Bu səbəblə, dini izah etmək istəyənlər üçün ən təsirli üsul bu kitabların digər insanlar tərəfindən də oxunmasının təşviq edilməsidir.

Kitabların arxasına yazıçının digər əsərlərinin təqdimatının əhəmiyyətli səbəbləri vardır. Bu sayədə kitabı nəzərdən keçirən şəxs yuxarıda yazılan

xüsusiyyətləri daşıyan və oxumaqdan xoşlandığını ümid etdiyimiz bu kitabla eyni xüsusiyyətlərə sahib daha bir çox əsərin olduğunu görər, imani və siyasi mövzularda faydalana biləcəyi zəngin bir qaynağın mövcudluğuna şahid olacaq.

Bu əsərlərdə digər bəzilərinə görülən, yazıçının şəxsi qənaətlərinə və şübhəli qaynaqlara əsaslanan izahlara, müqəddəsata qarşı lazım olan ədəb və hörmətə diqqət yetirilməyən üslublara, şübhəli və həmçinin incidici yazılara rast gələ bilməzsiniz.

YAZIÇI VƏ ƏSƏRLƏRİ HAQQINDA

Harun Yəhya təxəllüsündən istifadə edən yazıçı Adnan Oktar 1956-cı ildə Ankarada anadan olmuşdur. İbtidai və orta təhsilini Ankarada almışdır. Daha sonra İstanbul Memar Sinan Universitetinin İncəsənət fakültəsində və İstanbul Universitetinin Fəlsəfə bölməsində təhsil almışdır. 1980-ci illərdən bu yana imani, elmi və siyasi mövzularda bir çox əsər hazırlamışdır. Bununla yanaşı, yazıçının təkamülçülərin saxtakarlıqlarını, iddialarının əsassızlığını və darvinizmin qanlı ideologiyalarla olan qaranlıq əlaqələrini ortaya qoyan çox əhəmiyyətli əsərləri vardır.

Harun Yəhyanın əsərləri təxminən 30.000 şəklin olduğu cəmi 45.000 səhifəlik külliyyatdır və bu külliyyat 60 fərqli dilə tərcümə edilmişdir.

Yazıçının təxəllüsü inkarçı düşüncəyə qarşı mübarizə aparan iki peyğəmbərin xatirəsinə hörmət olaraq adlarını yad etmək üçün Harun və Yəhya adlarından götürülmüşdür. Yazıçı tərəfindən kitabların üz qabığında Rəsulullahın (səv) möhürünün olmasının simvolik mənası isə kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Bu möhür Qurani-kərimin Allahın son kitabı və son sözü, Peyğəmbərimizin (səv) xatəmül-ənbiya olduğunun rəmzidir. Yazıçı bütün yayımlarında Qurani və Rəsulullahın sünnesini özünə rəhbər etmişdir. Bu surətlə, inkarçı düşüncə sistemlərinin bütün təməl iddialarını bir-bir ortadan qaldırmağı və dinə qarşı yönələn etirazları tam susduracaq son sözü söyləməyi əsas almışdır. Böyük hikmət və kamal sahibi olan Rəsulullahın möhüründən bu son sözü söyləmək niyyətinin duası olaraq istifadə edilmişdir.

Yazıçının bütün işlərindəki ortaq hədəf Quranın təbliğini dünyaya çatdırmaq, beləliklə, insanları Allahın varlığı, birliyi və axirət kimi təməl imani mövzular üzərində düşünməyə sövq etmək və inkarçı sistemlərin əsassız təməllərini və azğın tətbiqlərini gözlər önünə çəkməkdir.

Necə ki, Harun Yəhyanın əsərləri Hindistandan Amerikaya, İngiltərədən İndoneziyaya, Polşadan Bosniya-herseqovinaya, İspaniyadan Braziliyaya, Malayziyadan İtaliyaya, Fransadan Bolqarıstana və Rusiyaya qədər dünyanın əlavə bir çox ölkəsində sevilərək oxunur. İngilis, fransız, alman, italyan, ispan, portuqal, urdu, ərəb, alban, rus, boşnaq, uyğur, İndoneziya, Malay, benqal,

serb, bolqar, Çin, Danimarka və İsveç dili kimi bir çox dilə tərcümə edilən əsərlər xaricdə geniş oxucu kütləsi tərəfindən izlənilir.

Dünyanın dörd tərəfində fəvqəladə təqdir toplayan bu əsərlər bir çox insanın iman etməsinə, bir çoxunun da imanında dərinləşməsinə vəsilə olur. Kitabları oxuyub araşdıran hər kəs bu əsərlərdəki hikmətli, dolğun, asan aydın olan və səmimi üslubun, ağıllı və elmi yanaşmanın fərqlində olar. Bu əsərlər sürətli təsir etmə, qəti nəticə vermə, etiraz və təkzib edilə bilinməyən xüsusiyyətləri daşıyır. Bu əsərləri oxuyan və üzərində ciddi şəkildə düşünən insanların artıq materialist fəlsəfəni, ateizmi və digər azğın görüş və fəlsəfələrin heç birini səmimi olaraq müdafiə etmələri mümkün deyil. Bundan sonra müdafiə etsələr də, ancaq romantik inadla müdafiə edəcəklər. Çünki fikri dayaqları aradan götürülmüşdür. Dövrümüzdəki bütün inkarçı cərəyanlar Harun Yəhya külliyyatı qarşısında fikirlə məğlub olmuşlar.

Şübhəsiz, bu xüsusiyyətlər Quranın hikmət və ifadə təsirliliyindən qaynaqlanır. Yazıçı bu əsərlərə görə öyünmür, yalnız Allahın hidayətinə vəsilə olmağa niyyət etmişdir. Bundan başqa, bu əsərlərin çap və nəşrində hər hansı bir maddi qazanc güdülür.

Bu həqiqətlər göz önünə gətirildikdə insanların görmədiklərini görmələrini təmin edən, hidayətlərinə vəsilə olan bu əsərlərin oxunmasını təşviq etməyin də çox əhəmiyyətli xidmət olduğu ortaya çıxır.

Bu qiymətli əsərləri tanıtməyin yerinə insanların zehinlərini bulandıran, fikri qarışıqlıq meydana gətirən, şübhə və tərəddüdləri aparmaq və imanı qurtarmaq üçün güclü və iti təsiri olmadığı ümumi təcrübə ilə sabit olan kitabları yaymaq isə əmək və zaman itkisinə səbəb olar. İmanı qurtarmaq məqsədindən çox, yazıçının ədəbi gücünü vurğulamağa yönələn əsərlərdə bu təsirin əldə edilə bilməyəcəyi məlumdur. Bu mövzuda şübhəsi olanlar varsa, Harun Yəhyanın əsərlərinin tək məqsədinin dinsizliyi yox etmək və Quran əxlaqını yaymaq olduğunu, bu xidmətdəki təsir, müvəffəqiyyət və səmimiyyətin açıq şəkildə göründüyünü oxucuların ümumi qənaətindən anlaya bilərlər.

Bilmək lazımdır ki, dünyadakı zülm və qarışıqlıqların, müsəlmanların çəkdiyi əziyyətlərin təməl səbəbi dinsizliyin fikri hakimiyyətidir. Bunlardan xilas olmağın yolu isə dinsizliyin fikirlə məğlub edilməsi, iman həqiqətlərinin ortaya qoyulması və Quran əxlaqının insanların qavrayıb yaşaya biləcəkləri şəkildə izah edilməsidir. Dünyanın gündən-günə daha çox büründüyü zülm, fəsad və

qarışıqlıq mühiti diqqətə alındığında bu xidmətin mümkün qədər sürətli və təsirli şəkildə edilməsinin lazım olduğu aydındır. Əks halda, çox gec ola bilər.

Bu əhəmiyyətli xidmətdə öndərliyi üzərinə götürən Harun Yəhya külliyyatı Allahın izni ilə 21-ci əsrdə dünya insanlarını Quranda təsvir edilən hüsur, sülh, düzgünlük, ədalət, gözəllik və xoşbəxtliyə daşımağa vəsilə olacaq.

ÖN SÖZ

Bu kitabın mövzusu, insan bədəni və bütün bitki və heyvan növlərinin təməl elementi olan hüceyrədir. Əksər insanın gözündə bu mövzu biologiya və ya qismən kimyanın maraq dairəsinə aiddir. Buna görə də, insan hüceyrəsi ilə əlaqədar bir kitab, ancaq bir biologiya və ya kimya kitabı olmalıdır. Halbuki əlinizdə tutduğunuz kitab qətiyyənlə bir kimya və ya biologiya kitabı deyil. Məqsəd, oxucunun mövzu barəsindəki elmi təcrübəsini artırmaq, ona bioloji təfərrüatlar öyrətmək də deyil. Çünki hüceyrə haqqındakı biologiya məlumatını artırmaq insana təklidə elə də çox şey qazandırmaz. Onsuz da bu məlumatlar məktəblərdə şagirdlərə öyrədilir, lakin əksəriyyəti bunları çox qısa müddətdə bir daha xatırlamamaq üçün unudar. Bunun səbəbi, məktəblərdə şagirdlərə verilən bu cür məlumatların tamamilə yanlış məntiqlə verilməsidir.

Əslində bu yanlış məntiq, gənc insana həyatının başlanğıcından etibarən aşılmağa başlanar. Kiçik uşaq dünyanı müşahidə etməyə başlayan kimi, ətrafındakı şeylər qarşısında təəccüblənər və suallar verər. Məsələn, Günəşə baxar, təəccüblənər və belə sual verər: Belə böyük bir alov topu havada necə dayanır və insanlar üçün ən əlverişli məsafədən, ən əlverişli miqdarda istilik və işıq necə verir? Onu oraya kim, necə və nə üçün qoymuşdur?

Lakin uşaq böyük ehtimalla bu və bənzəri suallarına belə bir cavab alacaq: Günəş minlərlə ildir ki, orada dayanır, bu olduqca normal bir şeydir. Həmçinin onu oraya heç kəs qoymamışdır. Böyük bir partlayış nəticəsində guya "təsadüfən" olduğu yerə yerləşmiş, həmçinin Yer də guya "təsadüfən" insan həyatı üçün ideal məsafədə meydana gəlmişdir.

Halbuki bu sualların düzgün cavabı; "Günəşin insanlara istilik və işıq verməsi, uca Allahın sonsuz məlumatının və mükəmməl yaratmasının bir əksidir" olmalıdır. Əgər Allah istəməsə, Günəş olmazdı və biz də Yer üzündə yaşaya bilməzdik. Yaxud Günəş Yerə daha uzaq və ya yaxın olardı ki, bizim də buna görə yaşamaq ehtimalımız mümkün olmazdı. Günəş, ətrafımızdakı hər şey kimi Allahın bir möcüzəsi və rəhmətidir. Onu həmişə xatırlamağımız və Ona şükür etməyimiz üçün vasitə olmalıdır.

Lakin bir qədər əvvəl ifadə etdiyimiz kimi, uşaq ümumiyyətlə bu cavabı almaz, ilk söylədiyimiz kimi aldadılar. Qarşılaşdığı hər hadisədə həmişə bu

məntiqlə qarşılaşar və nəticədə o da heç nəyə heyrlənməməyi və heç nəyin fəvqəladəliyini görməməyi öyrənər. Bir meyvəni ilk yediyi vaxt, ağacların insanlar üçün, necə belə faydalı və gözəl şeylər verdiklərini soruşar. Böyük ehtimalla eyni cavabı alar: Ağaclar milyonlarla ildir ki, meyvə verirlər. Bu normaldır, təəccüblənmək üçün səbəb yoxdur.

Məhz bu şəkildə laqeydləşdirilən uşaq, əsil təhsilini məktəbdə alar. Məktəbdəki həyat bilgisi və ya bir qədər də böyükdə keçəcəyi fizika, kimya, biologiya kimi dərslərdə, varlıqların və hadisələrin, tək tərəfli şəkildə izah edilən dırnaqarası "elmi izah"larını öyrənər. Dərslərdə insan bədənini və ya təbiəti tanıyar, lakin yenə də bunların mütləq normal şey olduğuna, möcüzəvi olmadıqlarına inandırılır. Verilməli sualların verilməsinə əsla icazə verilməz. Bu necə olmuşdur?, buradakı ağılın mənbəyi nədir?, belə bir tarazlıq necə ola bilər?, kimi sualları heç verməməyi öyrənər. Məsələn, ağacların necə meyvə əmələ gətirdiklərinin bioloji təfərrüatlarını öyrənər; fotosintezlə və ya bitki quruluşuyla əlaqədar məlumatlar izah edilir. Lakin bütün bunlar edilərkən yenə; "bir odun parçasından insanın ağız dadına və sağlamlığına uyğun, dünyanın ən gözəl paketinə sahib mükəmməl qidalar necə çıxarıla bilər?"; "məgər bu vəziyyət, ağacın və insanın eyni ağıl sahibi tərəfindən yaradıldığından və ağacın insana meyvə vermək üçün, xüsusi olaraq yaradıldığından əlaməti deyil?" kimi suallar verməz. Varlıqların məqsədləri üzərində düşünməz. Təkcə, varlıqların mahiyyəti barəsində daha çox məlumat toplayar. Özü də insana heç nə qazandırmayan, qəlbinə və ruhuna heç bir müsbət təsir göstərməyən, quru məlumatlar, adlar...

Bu sayədə mövcud olan yaradılış möcüzələrinə qarşı həssaslığını itirər. Heç nəyə heyrlənməməyi, özünü görürmüş hesab edən bir kor olmağı öyrənər. Artıq daha böyük bəzi təlqinləri də qəbul etməyə hazır vəziyyətə gəlmişdir. Məhz bu məqamda, təhsilin son pilləsi olan "təkamül nəzəriyyəsi" fəaliyyətə keçər.

Çünki, ətrafını əhatə edən bütün möcüzələr və fəvqəladə həqiqətlər qarşısında gözləri yumulu vəziyyətə gəlmiş, duyğusuzlaşmış bu gənc insan, yalnız tək bir sualı cavablandırmaqda çətinlik çəkər: Bütün bu canlılar ilk dəfə necə yarandı? Məhz təkamül bu məqamda hər şeyin guya "təsadüfən" yarandığı kimi, ağılsız bir cəfəngiyatı elmilik pərdəsi altında, ona təqdim edir.

Təkamülün yalanları ilə aldadılan bu gənc insan bundan belə həyatının geri qalan hissəsini, yalnız egoist ehtiraslarını təmin etmək, heç düşünmədən

yeyib-içmək arxasınca gedərək rahatlıqla keçirə bilər. Çünki, həmin vaxta qədər özünü narahat edən vicdanının son qırıntılarını da beləcə ürəyindən söküb atmışdır. Ölüm onu qəfildən bu vəziyyətdəyəkən yaxalayacağı və cəhənnəmə üzüstə atılacağı vaxt isə, dünyaya geri qayıtmaq və iman sahiblərindən olmaq üçün yalvaracaq. Lakin ona: **“Onlara deyiləcək: “Məgər orada (dünyada) sizə öyüd ala biləcək kimsənin öyüd ala biləcəyi qədər uzun ömür vermədikmi? Sizə qorxudub xəbərdar edən də gəlmişdi. Elə isə dadın (əzabı)! Zalımlara kömək edən olmaz”**” (Fatir surəsi, 37) cavabı veriləcək.

Məhz bundan ötrü də, insana düşən, ayədə deyildiyi kimi, özünə verilmiş möhlət ərzində öyüd alıb düşünməkdir. Bu möhlətin nə vaxt bitəcəyini bilmədiyi üçün də, itirəcəyi bir anlıq belə vaxtı yoxdur. İnsan, özünün və ətrafındakı obyektlərin necə yaradıldığını düşünmək, bu sayədə Allahı tanımaq və Onun gücünü təqdir etməyə çalışmaq üçün yaradılmışdır. Dünyadakı həyatının əsas məqsədi budur.

Bu kitabın məqsədi isə, bu öyüd alıb düşünmə səyinə köməklik edə bilməkdir. Bir qədər əvvəl məktəblərdə öyrədilən quru məlumatların insanların beyinlərini keyitdiyini, çünki bu yolla verilməli sualların verilməsinə əsla icazə verilmədiyini söyləmişdik. Sonrakı səhifələrdə, bəzi texniki məlumatları da araşdıracağıq, amma eyni anda verilməli sualları verəcək və hadisələrin arxasındakı hikmətləri tapmağa çalışacağıq.

Ağıllı dizayn, yeni yaradılış

Allahın yaratmaq üçün dizayn etməyə ehtiyacı yoxdur.

Kitabın bəzi yerlərində işlədilən “dizayn” sözünün doğru başa düşülməsi əhəmiyyətlidir. Allahın mükəmməl bir dizayn yaratmış olması, Rəbbimizin əvvəlcə plan qurduğu, daha sonra yaratdığı mənasını verməz. Bilinməlidir ki, yerlərin və göylərin Rəbbi olan Allahın yaratmaq üçün, “dizayn” etməyə ehtiyacı yoxdur. Allah eyni anda dizayn edər və yaradar. Allah bu cür nöqsanlardan uzaqdır. Allahın, bir şeyin və ya bir işin olmasını istədiyi vaxt, onun olması üçün tək cə “ol” deməsi kifayətdir. Ayələrdə belə buyurulur:

Bir şeyi yaratmaq istədikdə ona tək cə: “Ol!” deyər, o da dərhal olar.
(Yasin surəsi, 82)

O, Göyləri və yeri (nümunəsiz olaraq) yaradandır. O, bir işin olmasına qərar versə, ona tək cə: “Ol” deyər, o da dərhal olar. (Bəqərə surəsi, 117)

GİRİŞ

Hüceyrənin fəvqəladə hekayəsini araşdırmadan əvvəl, təkamülün yanlış məntiqi üzərində dayanmaqda fayda var. Təkamül, bir yalandır və diqqətlə uydurulmuş hər yalan kimi, o da ziddiyyətli məntiqə malikdir. Əslində, tamamilə saxta ssenarilərdən və göz boyamalardan ibarət olan, bu "təkamül məntiqi"ni bir nümunə ilə, izah edə bilərik.

Uzaqdan idarə olunan oyuncaq bir maşın təsəvvür edək. Onu uzaqdan idarə edən insanın da, bir yerdə gizləndiyini fərz edək. Bu maşını hərəkət halında müşahidə edən başqa bir kimsə, maşının pultunu və bu pultu işlədən insanı görə bilmədiyi üçün, təkcə maşının hərəkətləri ilə təmasda olacaq. Bu müşahidəçi hadisəni izlədikcə maşının çox ağıllı hərəkətlər etdiyini görər. Maşın hərəkət etdiyi yola görə istiqamət dəyişdirir və şüurlu manevrlər edir.

Bu məqamda müşahidəçi, yalnız və yalnız gördüyü şeylərə inanmağı prinsip qəbul edən birdirsə, təkcə müşahidə etdiyi dünyanı real qəbul edər. Özünün görə bilmədiyi, çata bilmədiyi başqa bir aləm ola biləcəyini rədd edər. Özünün müşahidə edə bilmədiyi bir aləmdə ağıl sahibi bir insan olduğunu və maşının onun əmri ilə, hərəkət etdiyini qəbul etmər. Artıq bu vəziyyətdə tək edəcəyi şey, maşının müxtəlif təsadüflər nəticəsində ağıllı davranma qabiliyyəti meydana gətirdiyini qəbul etmək, özünü və ətrafını da buna inandırmağa çalışmaqdır.

Sıra, ağıllı təməl tapa bilmədiyi bu "fikrini" heç olmasa elmilik pərdəsi altında dəstəkləyəcək uydurma nəzəriyyələr meydana gətirməyə gəlmişdir. Bir qədər təxəyyül gücü ilə, bu problemi də həll edər: Maşını meydana gətirən atomlar, hər nə qədər qeyri-mümkün kimi görünsə də, "təsadüflər nəticəsində", belə mürəkkəb bir quruluş meydana gətirəcək şəkildə birləşibdirilər. Bu atomlar təsadüfən bu qədər mürəkkəb və mənalı şəkildə birləşdikdə isə, düşünmək, qərar vermək, öz-özünə şüurlu hərəkətlər edə bilmək kimi mücərrəd xüsusiyyətlər də qazanmışdırlar. Beləliklə də, maşına izah gətirən bir "nəzəriyyə" ortaya atılmış olar.

Bu "elm adamı", qısa müddət ərzində özü kimi düşünən başqa insanlar da tapar. Bunlar birlikdə, işi yaxşı şəkildə böyüdü bu mövzuda müəyyən "tədqiqat sahəsi" və yeni bir "elm" meydana gətirərlər. Sonra isə, maşının hərəkətlərini elmi cəhətdən araşdırar və müxtəlif formullar meydana gətirərlər. Maşının, qarşısına bir döngə çıxdıqda sürətini nə qədər azaltdığını,

hansı bucaq altında döndüyünü, hansı şərtlərdə nə qədər sürət qazandığını, hansı vəziyyətlərdə yavaşladığını və ya dayandığını, nə vaxt geri getdiyini və bunlar kimi bir çox xüsusiyyətlərini həssas ölçmə və hesablama işləriylə düstur halına gətirərlər. Bu mürəkkəb hesablamalar və düsturları əks etdirən təfərrüatlı bir kitab da yazılar.

Lakin əsil problem, maşının öz-özünə belə mükəmməl işlər görə bilən vəziyyətə necə gəldiyini açıqlamaqdır. Halbuki həmin bu "elm adamları" tərəfindən aparılan təhlil və tədqiqatların heç biri bu sualı cavablandıra bilməmişdir. Maşının texniki xüsusiyyət və incəlikləri barəsində bir çox şey müəyyənləşdiriblər. Həmçinin, hər keçən gün daha da irəliləyirlər. Lakin hadisənin təməli barəsində ən kiçik bir irəliləyiş əldə oluna bilməmişdir. Əldə ilk gündəndən daha artıq məlumat yoxdur; maşını kimin meydana gətirdiyi və onun necə "şüurlu" hərəkətlər etdiyi, hələ də bir sirrdir.

Buna baxmayaraq, bu çatışmazlığı məharətlə gizlədirlər. Hər şeydən əvvəl, bu sualın gündəmə gəlməsinə mümkün qədər mane olmağa çalışırlar. Gündəmə gəldikdə isə, öz aləmlərində çox "elmi" bir izah verərlər; bəlkə bu gün bu mövzuda əldə heç nə yoxdur, lakin elm gələcəkdə bütün bunların cavabını tapacaq.

Artıq "maşının öz-özünə meydana gəldiyini" iddia edən bu nəzəriyyə o qədər irəliləmişdir ki, o, həmin bu elm adamlarının karyeralarının təməlinə çevrilmişdir. Buna görə də, nə bahasına olursa olsun bu nəzəriyyələrini inanılacaq vəziyyətə gətirmək üçün, mübarizə aparırlar. İnsanların aqlını başqa düşüncələrin qarışdırmaması və nəzəriyyənin etibarlılığına kölgə düşməməsi üçün, lazım gəlsə hiylə və yalanlara da müraciət ediləcək. Nə də olsa belə "hünər tələb edən" bir məqsədə nail olmaq üçün, bu cür saxtakarlıqlar xoş qarşılanmalıdır.

Yazdıqları kitabların üslubu elə məharətlə tənzimlənər ki, maşının texniki xüsusiyyətləri barəsində əldə olunan bəzi doğru təsbitlər, kiçik illüziyalar və söz oyunları ilə maşının necə meydana gəldiyi və necə "ağıl sahibi" olduğu sualını da, cavablandırılmış kimi bir təəssürat yaradırlar. Onsuz da, əsil məqsəd də budur. Maşının meydana gəlməsi barəsində ortaya atılan "təsadüf" cəfəngiyatı bu mürəkkəb düstur və hesablamaların arasına daxil edilərək, sanki bunların da elmi etibarlılığı varmış təəssüratı yaradırlar. Nəticədə, doğru lakin həqiqəti əks etdirməyən düsturlar arasına ideologiyaya çevrilmiş saxta və çürük bir nəzəriyyə, hünərli göz boyama sənəti ilə yerləşdirilir. Beləliklə də, həmin bu nəzəriyyənin iddia etdiyi yalanların elmi

cəhətdən də sübut edildiyi görünüşü yaradılar. Həmçinin özündən olduqca əmin, yuxarıdan aşağı baxan və güvən təlqin edən bir üslubdan istifadə edilməsinə də xüsusi diqqət göstərilər.

Artıq hər hansı yalan üçün, bir dəfə sağlam təməl yaradılan kimi, bu yalan əsasında sonsuz fantaziyalar meydana gətirmək və saxta ssenarilər yazmaq təxəyyül gücünə qalmışdır. Beləliklə, maşın artıq çoxdan "təkamül prosesindəki" yerinə yerləşdirilmiş və bu möcüzəvi varlığın "mücüzəvi təsadüflər zənciri" nəticəsində meydana gəldiyi də elan edilmişdir. Əlbəttə ki, bir də maşına latınca bir ad verilər; "elmilik" boyasını yaxşı şəkildə qatılaşıdırmaq üçün.

Bunu ifadə etməliyik ki, elmin, maşının hərəkətləri ilə əlaqədar müəyyənləşdirdiyi bütün şeylər, bütün hesablamalar doğru ola bilər. Lakin bunların təməlinə, kökünə yerləşdirdiyi məntiq, yəni maşının öz-özünə meydana gəlib, ağıllı qərarlar verərək hərəkət etdiyi iddiası, hələ ən başdan əsasını itirmiş bir məntiqdir. Lakin xalqın böyük əksəriyyəti bu incə keçidləri görə bilməz. Çox qısa izahlar belə onların ən ağılsız iddialara inanmalarına kafi olar. Çünki ortada böyük elm adamları var. Əlbəttə, onlar özlərindən daha yaxşı düşünmüşdürlər və daha çox şey bilirlər. Buna görə də, söylədikləri hər şey doğrudur. Onlar necə bilinməsini, necə düşünülməsini söyləyirlərsə elə edilməlidir. Təhsil səviyyəsi daha yüksək olan bir insan, bu yalanların arxasındakı elmilik saxtakarlığını ortaya çıxartsa, bu zaman da fərqli hədə-qorxu üsullarına əl atılar. Bunlar psixoloji üsullardır.

İnsanların şüur altına təsir edib istənilən istiqamətdə hərəkət etmələrini təmin edəcək psixoloji təzyiq və təlqin üsulları, nəzəriyyəni müdafiə etmə planının ən mühüm hissəsini meydana gətirir. Haqqında bəhs etdiyimiz "elm adamları"nın nəzəriyyəsini mənimsəmək və müdafiə etmək, müasirlik, elmilik, qabaqcıllıq kimi geniş yayılmış məhfumlarla eyni tutular. Bunlara etiraz etmək, qarşı çıxmaq isə, mövhumatçılıq, mürtəcelik, qeyri-müasirlik kimi xoşagəlməz və alçaldıcı məhfumlarla eyni tutular. Beləliklə də, bu məhfumlarla qaralanmağa, damğalanmağa cəsarət edə bilməyəcək geniş bir kütlənin yerli-yersiz reaksiya verib problem meydana gətirməsinin də qarşısı alınmış olar. Nəticədə, çəkinmədən qurulmuş hiylələri, uydurulmuş yalanları, məharətlə yazılmış xəyal məhsulu ssenariləri, sonsuz fantaziyaları, göz boyama, aldatma və illüziyaları, sosial-psixoloji təzyiq, şüur altı istiqamətləndirmə və müxtəlif beyin zəhərləmə üsullarıyla (lazımi media və akademik dəstək də təmin edilərək) təsirli bir təlqin mexanizmi yaradılmışdır.

İnsanların bir çoxu da bu təlqinin təsiri altına girərlər.

Halbuki ağılı işlədən hər insan, özünü bu sehrin təsirindən xilas edə bilər. Onun gözündə, maşının hərəkətlərini izah etmək üçün, meydana gətirilən bu görkəmli nəzəriyyə, tək mənasıyla axmaqlıqdır. Çünki maşını idarə edən biri var və o təkcə özünə verilən əmrə görə hərəkət edir. Bunu görməyin yolu isə, elm deyil, ağıl və şüurdur. Elm bir qədər əvvəl ifadə etdiyimiz kimi, təkcə maşının hərəkətlərini araşdırar. Bu araşdırmanı bitirdikdən sonra isə, elmin işi bitir. Çünki elm bir yol göstərici deyil, yalnız bir vasitədir. Maşında ağıl olmadığını, təkcə böyük bir ağıl onda əks olduğunu anlamağın yolu isə, ağıl və vicdandır.

Məhz bu xüsusiyyətlərdən məhrum olan bir insan, istənilən sayda universitetdən məzun olsa da, akademik karyeranın zirvəsinə çatsa da və həyatını elmə həsr etmiş olsa da, bu qədər açıq bir həqiqəti görə bilməyəcək qədər gülünc və yazıq vəziyyətə düşər. Hadisələrə dolayı yollardan izahlar tapmaq naminə bütün ömrünü hədəf edər.

Bu, başını qaldırmadığı üçün Günəşi görə bilməyən və Yerin necə işıqlanıb necə qaraldığını tapmaq üçün, bütün yer üzünü gəzərək, ömrü boyu bu mövzuda minlərlə əsassız nəzəriyyə meydana gətirən bir insanın vəziyyətinə bənzəyər. Bu insan nə qədər ağıllıdırsa, bir o qədər çox və mürəkkəb nəzəriyyələr meydana gətirəcək. Işığın mənbəyini izah etmək üçün, yer üzündəki cisimlər və davam edən hadisələr arasında fəvqəladə dərəcədə təfərrüatlı əlaqələr quracaq. Lakin ağıl sahibi olmadığı üçün, səmadakı Günəşin varlığından əsla xəbərdar ola bilməyəcək və bu qədər açıq bir həqiqəti görə bilməyəcək.

İçində yaşadığımız bütün kainatın və bu kainatın bütün hissələrinin Allah tərəfindən yaradıldığını və Onun tərəfindən təşkil edildiyini anlaya bilməyən bir insanın vəziyyəti də bundan fərqsizdir.

Bəs bu insanlar niyə bu qədər açıq və konkret bir həqiqəti qavraya bilməzlər?

Bu sirr bizə Quranda bildirilir: İçində yaşadığımız kainatın əsil mahiyyətini qavramaq üçün zəka kafi deyil. Bunun üçün zəka ilə yanaşı "ağıl" da olmalıdır. Bir insan təkcə ağıl sahibi olduqda zəkanın tapdığı şeylərdən düzgün və sağlam nəticələr çıxarda bilər və təməl həqiqətlərə çata bilər. Zəka beynin bir funksiyasıdır. Halbuki, Quranda bildirildiyinə görə ağıl, qəlbin bir funksiyasıdır. Əgər bir insanın qəlbi "paslanmış"dırsa, ağılı işlədə bilməz və dolayısıyla görə bildiyi şeylərdən Allaha çatmağı bacara bilməz. Quranda,

qəlbləri "paslanmış", yəni vicdan və sağlamdüşüncədən məhrum olmuş bu insanlardan belə bəhs edilir:

Yoxsa onlar elə güman edirlər ki, dirildilməyəcəklər? Özü də böyük bir gündə. O gündə ki, insanlar aləmlərin Rəbbi üçün qalxacaqlar. (Mutaffifin surəsi, 4–6)

Lakin bunu, "həddini aşan, təcavüzkar", günahkardan başqa, heç kəs yalan hesab etməz. Ayələrimiz ona oxunduğu zaman: "Keçmişdəkilərin nağıllarıdır!" dedi. Əsla, Xeyr! Onların qazandıqları qəblərini paslandırmışdır. Xeyr, həqiqətən onlarla Rəbbi arasına pərdə çəkilərək məhrum ediləblər! (Mutaffifin surəsi, 10–15)

ƏN KİÇİK CANLI

Bədənimizin hər nöqtəsində kiçik, lakin kiçik olduğu qədər də mürəkkəb bir həyat hökm sürər. İnsanın hər hansı bir orqanının dərinliklərini mikroskop altında araşdırdığımız vaxt, orada həmin orqanı meydana gətirmək üçün, bir yerə toplanmış və hər an fəaliyyət göstərən milyonlarla kiçik canlının yaşadığını görürük. Təkcə insan deyil, bütün canlılar hüceyrə adlı bu mikroskopik canlıların bir yerə toplanmasından meydana gəlirlər.

Hüceyrələr nüvəsiz (prokariot) və nüvəli (eukariot) olmaqla iki yerə ayrılırlar. Bakteriyalar təkhüceyrəli nüvəsiz canlılardır. İnsan və heyvan hüceyrələri ilə bitki hüceyrələri isə, nüvəli hüceyrələrdən ibarətdirlər, lakin quruluş etibarilə bir-birlərindən fərqlənirlər. Bitki hüceyrələri tərkiblərindəki xloroplastlar sayəsində günəş şüasından istifadə edərək insanlar və heyvanlar üçün qida və oksigen meydana gətirirlər. Bu kitabçada əsasən insan hüceyrələri üzərində dayanılmış, eyni zamanda hərdənbir bitki hüceyrələrinə də toxunulmuşdur.

İnsan bədənində 100 trilyondan çox hüceyrə var. Bu hüceyrələrdən bəziləri o qədər kiçikdir ki, bunlardan bir milyonu bir yerə toplansa, təkcə bir iynə ucu qədər yer tutar. Lakin, bu kiçikliyinə baxmayaraq hüceyrə, elm aləminin ortaq qənaətiylə, bəşər oğlunun bu günə qədər qarşılaşdığı ən mürəkkəb struktur ünvanını qoruyub saxlayır. Hələ də kəşf edilməmiş bir çox sirrə sahib olduğu davam etdirən hüceyrə, təkamül nəzəriyyəsinin də ən böyük çıxılmaz vəziyyətlərindən birini meydana gətirir. Necə ki, tanınmış rus təkamülçüsü A. L. Oparin (А. Л. Опарин) görməzlikdən gəlinə bilməyən bu həqiqəti belə ifadə edir: "Təəssüf ki, hüceyrənin meydana gəlmə prosesi, təkamül nəzəriyyəsinin ən qaranlıq nöqtəsini təşkil edir"⁽¹⁾.

Bu mövzudakı digər bir etiraf isə, İohan Qutenberq adına Mainz Universitetinin biokimya institutunun rəhbəri prof. dr. Klaus Doza (Klaus Dose) aiddir. Doz, canlı hüceyrənin meydana gəlməsi ilə əlaqədar; "böyük səylərə baxmayaraq, son 30 ildən indiyədək canlı hüceyrələrin meydana gəlməsini izah edə biləcək hər hansı bir fikir əldə oluna bilmədi"⁽²⁾ deyərək, təkamülün canlıların mənşəyinə bir izah gətirə bilmədiyini etiraf edir.

Bu etirafdan, təkamülün önünün hələ ilk mərhələdə kəsildiyi və daha çox irəliləmə imkanının qalmadığı asanlıqla aydın olur. Çünki, məlum olduğu kimi, canlı bədəninin əsas təməl elementi hüceyrədir. Dolayısıyla, hələ

hüceyrənin hətta hüceyrəni meydana gətirən zülallar və zülalları meydana gətirən amin turşularının meydana gəlməsini belə açıqlaya bilməyən bir nəzəriyyənin, yer üzündəki canlıların meydana gəlməsi barəsində, bir izah gətirməsi qeyri-mümkündür.

Əksinə, hüceyrə, insanın "yaradılmış" olduğunun ən göz qamaşdırıcı dəlillərindən birini meydana gətirir.

Hüceyrənin yaşaya bilməsi üçün, mühüm funksiyalara sahib bütün təməl hissələri bir yerdə olmalıdır. Yəni bir insan hüceyrənin guya təkamül prosesi nəticəsində meydana gəldiyini iddia edirsə, deməli, o, əslində hüceyrənin milyonlarla hissəsinin eyni anda və eyni yerdə təsadüfən meydana gəldiyini iddia edir. Üstəlik, bütün bu hissələr yenə eyni anda müəyyən nizam və plan nəticəsində bir yerə toplanmış olmalıdırlar. Belə bir hadisənin təsadüfən baş verə bilməsi isə, şübhəsiz ki, qeyri-mümkündür. Dolayısıyla hüceyrə kimi bir strukturun varlığı, "yaradılış"ın açıq-aydın bir dəlilidir.

Bir bənzətmə etsək, hüceyrənin, təkamülün iddia etdiyi kimi, təsadüflər nəticəsində meydana gələ bilməsi, mətbəədəki bir partlayışa görə təsadüf nəticəsində bir ensiklopediyanın nəşr edilmiş olmasından daha zəif ehtimaldır. Digər bir sözlə, canlıların təsadüfən meydana gəlmə ehtimalı yoxdur.

Buna baxmayaraq təkamülçülər, hələ, primitiv dünya şərtləri kimi, mümkün olan ən nəzarətsiz mühtdə canlıların təsadüflərlə meydana gəldiyini iddia edə bilirlər. Halbuki bu, heç vaxt elmi məlumatlarla uyğunlaşmayan bir iddiadır. Həmçinin ən sadə ehtimal hesablamaları belə, nəinki canlı bir hüceyrənin, hətta həmin hüceyrədəki milyonlarla zülaldan tək-cə birinin belə təsadüfən meydana gələ bilməyəcəyini riyazi cəhətdən sübut etmişdir. Bu da təkamül nəzəriyyəsinin ağıl və məntiqdən çox, xəyal, fantaziya və isnadlara əsaslanan ssenarilər toplusu olduğunu göstərir.

Tək bir hüceyrənin varlığı qədər, hüceyrələr arasında mükəmməl uyğunlaşma və əməkdaşlığın olması da heyrət vericidir. İnsan bədənindəki bütün hüceyrələr başlanğıcda tək bir hüceyrənin bölünərək çoxalmasıyla meydana gəlmişdir. Həmçinin, hələ ən başından, bədənimizin hazırkı quruluşu, forması, dizaynı və bütün xüsusiyyətləriylə əlaqədar hər cür məlumat bu ilk hüceyrənin nüvəsindəki xromosomlarda mövcuddur.

Bütün hüceyrələr ümumi xüsusiyyətləri baxımından bir-birlərinə bənzəyərlər. Lakin hər orqan, quruluşuna və vəzifəsinə görə xüsusiləşmiş formalar və qabiliyyətlərlə təchiz edilmiş, digər orqanlardakından fərqli

hüceyrələrə malikdirlər.

Təkcə bir hüceyrə belə, bütün iş sistemləri, rabitə əlaqəsi, nəqliyyatı və idarəetmə sistemi ilə birlikdə, böyük bir şəhər kimi qarışıqdır: Hüceyrənin sərf etdiyi enerjini istehsal edən stansiyalar; həyat üçün zəruri olan ferment və hormonları sintez edən fabriklər; sintez ediləcək bütün maddələrlə əlaqədar məlumatların qeydə alınmış olduğu bir məlumat bankı; bir yerdən başqa bir yerə xammalları və maddələri nəql edən mürəkkəb daşıma sistemləri, boru xəttləri; kənardan gələn xammalları faydalı hissələrə çeşidləyən təkmilləşmiş laboratoriya və ayırma zavodları; hüceyrə daxilinə alınacaq və ya hüceyrədən kənara göndiriləcək maddələrin giriş-çıxışlarına nəzarət edən mütəxəssisləşmiş hüceyrə membranı zülalları bu mürəkkəb strukturun yalnız bir hissəsini meydana gətirir.

İnsan həyatının davam etməsi, özünü meydana gətirən bu hüceyrələrin həm özlərinin uyğunluq içində işləməsi, həm də bir-birləri arasında uyğunluq içində işləmələri sayəsində mümkün olar. Hüceyrə, digər hüceyrələrlə uyğunluq içində işləyərkən, öz həyatını da böyük nizam və həssas tarazlıq içində davam etdirir. Bu nizamını davam etdirmək, daxili tarazlığını qorumaq üçün ehtiyacı olan bir çox maddəni, enerjisi də daxil olmaqla, bilavasitə özü müəyyənləşdirir və əmələ gətirir. Özünün ödəyə bilmədiyi ehtiyacı olan maddələri isə, kənardan böyük diqqətlə seçib alar. Elə seçicidir ki, xarici mühitdə nəzarətsiz gəzən maddələrdən biri belə hüceyrənin icazəsi olmadan özbaşına onun qapılarından içəri girə bilməz. Hüceyrənin içində lazımsız, məqsədsiz tək bir molekul belə olmaz. Hüceyrədən kənara çıxan maddələrə də, eynilə həssas şəkildə nəzarət edilir və tam yoxlanışlardan keçirilir.

Bütün bunlarla yanaşı hüceyrə, hər cür xarici təhdid və hücum qarşı özünü qoruyacaq müdafiə sisteminə də malikdir. Üstəlik, tərkibindəki bu qədər struktur və sistemə, içində davam edən saysız fəaliyyətə baxmayaraq, orta ölçüdəki bir hüceyrənin böyüklüyü müasir bir şəhər kimi, kvadrat kilometrə deyil, təkcə millimetrin 100-də biri qədərdir.

Məhz bu dünyadakı ən kiçik canlının burada qısa şəkildə bir neçəsini saydığımız funksiyalarından hər biri, kitabın davamında da araşdıracağımız kimi, başlı-başına, inanılması çətin bir möcüzə xüsusiyyətindədir.

Dünyanın ən təkmilləşmiş fabriki

Hüceyrədəki sintez sistemini, dünyada hələ də bənzəri qurula bilməmiş, olduqca qabaqcıl texnologiya ilə, işləyən xəyali bir fabrikə bənzədə bilərik. Bu xəyali fabrik, çox sayda təkmilləşmiş strukturlardan ibarət olan və hər struktur da müxtəlif texnologiya məhsulları çıxardan nəhəng bir fabrikdir. Məhsullarının bir hissəsini öz daxili quruluşunda istifadə edər, bir hissəsini də, bir-biri ilə, birləşdirib yeni istehsal maşınları hazırlayar. İstehsal etdiyi məhsulların bir çoxunu da xammal və maşın halında çölə göndərər. İstehsal prosesində ən az tullantı meydana gətirməklə, ən yüksək səmərəni əldə edər. Yer üzündə heç bir fabrikin bacara bilməyəcəyi qədər ətraf mühiti qoruyur. Tullantılarını özü yox edərək, ətraf mühiti demək olar ki, heç çirklətməz.

Fabrikdəki istehsal və əməliyyat sistemləri mükəmməl şəkildə dizayn edilmişdir. Rəhbərlər, mühəndislər, işçilər, bir sözlə, bütün işçilər, vəzifələrini ən mükəmməl şəkildə yerinə yetirən üstün xüsusiyyətli robot və kompyuterlərdən meydana gəlmişdir. Bu kompyuter və robotlar isə, bənzərlərinə ancaq elmi-fantastik filmlərdə rast gələ biləcəyimiz dərəcədə təkmilləşmişdirlər.

Məhz hüceyrədəki sintez prosesi də, eynilə bu xəyali fabrikdəki kimi gedər. Fabrikdəki robotların və maşınların yerini hüceyrədə, "ferment" adlandırılan, xüsusi əməliyyatlar üçün mütəxəssisləşmiş mürəkkəb quruluşlu zülal molekulları tutar. Fabrikdəki, məlumatları toplayan və idarəetməni təmin edən kompyuterlər müqabilində, bu prosesləri hüceyrədə, bu mövzuda mütəxəssisləşmiş, çox sayda atomların birləşməsindən meydana gəlmiş, bir qədər böyük, spiralvarı bir molekul tərəfindən həyata keçirilər: "DNT" molekulu.

İndi isə, bu möcüzəvi molekulun heyətləndirən quruluşuna və bacardığı inanılmaz işlərə şahid olaq.

DNT-nin gizli aləmi

Bir texnologiya məhsulunun istehsalında və ya bir müəssisənin qurulmasında və idarə olunmasında bəşər oğlunun əsrlər ərzində qazandığı bilik və təcrübədən istifadə edilir. Dünyanın ən qabaqcıl və mürəkkəb müəssisəsi olan insan bədəninin meydana gətirilməsi üçün, lazımi bilik və təcrübə isə DNT-də gizlənmişdir. Burada vurğulanması lazım olan mühüm xüsusiyyət, DNT-in hələ ilk insandan etibarən hazırkı mükəmməllik və mürəkkəbliyi ilə birlikdə meydana gəlməsidir. Heyrətamiz quruluş və xüsusiyyətləriylə, belə bir molekulun, təkamülçülərin iddia etdiyi kimi təsadüflər nəticəsində meydana gəlməsinin nə qədər məntiqsiz olduğunu növbəti sətirləri oxuduqca siz də daha dəqiq görə bilərsiniz.

DNT, hüceyrənin ortasında yerləşən nüvədə diqqətlə qorunur. İnsanda (sayları 100 trilyona çatan) hüceyrələrin orta diametrinin 10 mikron (bir mikron millimetrin mində bir hissəsidir) olduğu xatırlansa, nə qədər kiçik bir yerdən danışıldığı daha yaxşı aydın olar. Bu möcüzəvi molekul, Allahın yaratma sənətindəki mükəmməllik və fəvqəladəliyin açıq bir dəlilidir. Belə ki, təkə bu molekulu araşdırmaq və hələ də çox az hissəsi məlum olmuş sirlərini araşdırmaq üçün, xüsusi elm sahəsi belə yaradılmışdır: "Genetika"... 21-ci əsrin elmi kimi qəbul edilən genetika, sahib olduğu hər cür texnoloji imkanlara baxmayaraq, DNT-nin sirrini açmaq mövzusunda hələ iməkləmə mərhələsindədir.

Nüvədəki həyat

İnsan bədənini bir struktura bənzədilsə, bədənini ən incə nöqtəsinə qədər tam plan və layihəsi, bütün texniki təfərrüatlarıyla birlikdə hər hüceyrənin nüvəsindəki DNT-də mövcuddur.

İnsanın ana bətnindəki və doğumundan sonrakı bütün inkişaf əvvəlcədən yazılmış bir proqram çərçivəsində tənzimlənər. İnsanın inkişafındakı bu mükəmməl tənzimləmə Quranda belə bildirilir:

Bəlkə insan “özbaşına və məsuliyyətsiz” qoyulacağını güman edir? Məgər o, kişi toxumundan axıdılan bir damla nütfə deyildimi? Sonra laxtalanmış qan (rüşeym) oldu, tam o əsnada (Allah onu) yaratdı və ona müəyyən nizam içində surət verdi. (Qiyamət surəsi, 36–38)

Hələ ana bətnində yeni mayalanmış bir yumurta hüceyrəsi olarkən, gələcəkdə sahib olacağımız bütün xüsusiyyətlər Allah tərəfindən müəyyənləşdirilmiş və "müəyyən nizam içində" DNT-lərimizə yerləşdirilmişdir. Otuz yaşına çatdığımız vaxt, sahib olacağımız boy, rəng, qan qrupu, üz forması kimi bütün xüsusiyyətlərimiz otuz il doqquz ay əvvəldən, yəni mayalandığımız andan etibarən ilkin hüceyrəmizin nüvəsində kodlaşdırılmışdır.

DNT-dəki bu məlumatlar yalnız bir qədər əvvəl toxunduğumuz fiziki xüsusiyyətləri müəyyənləşdirməz. Həmçinin hüceyrə və bədəndəki minlərlə fərqli hadisəyə və sistemə də nəzarət edər. Məsələn, insanın qan təzyiqinin aşağı, yüksək və ya normal olması belə DNT-dəki məlumatlardan asılıdır.

İnsan hüceyrəsindəki nəhəng ensiklopediya

DNT-də olan məlumat böyükdür. Belə ki, gözlə görülməyən tək bir DNT molekulunda tam bir milyon ensiklopediya səhifəsini dolduracaq miqdarda məlumat var. Diqqət yetirin; tam 1 000 000 ensiklopediya səhifəsi... Yəni, hər bir hüceyrənin nüvəsində, insan bədəninin funksiyalarına nəzarət etməyə yarayan bir milyon səhifəlik bir ensiklopediyanın özündə saxlaya biləcəyi miqdarda məlumat kodlaşdırılmışdır. Bir bənzətmə etmək istəsək, dünyanın ən böyük ensiklopediyalarından biri olan 23 cildlik "Britannika Ensiklopediya"sının belə cəmi 25 min səhifəsi var. Bu vəziyyətdə, qarşımıza inanılmaz bir mənzərə çıxar. Mikroskopik hüceyrənin daxilindəki, ondan çox daha kiçik bir nüvədə yerləşən bir molekulda, milyonlarla məlumata malik dünyanın ən böyük ensiklopediyasının 40 misli böyüklüyündə bir məlumat bankı mövcuddur. Bu da 920 cildlik, dünyada tayı-bərabəri, bənzəri olmayan nəhəng bir ensiklopediya deməkdir. Edilən

təsbitlərə görə isə, bu nəhəng ensiklopediya təxminən 3 milyard fərqli məlumata malikdir.

Bu son iki sözü təkrarlayaq; "məlumata malikdir"...

Məhz burada dayanıb, ağızımızdan asanlıqla çıxan bu iki söz üzərində düşünməliyik. Bir hüceyrənin içində milyardlarla məlumat olduğunu söyləmək asandır. Lakin bu, heç də sözarası deyilib keçilə biləcək bir incəlik deyil. Çünki, burada bəhs etdiyimiz bir kompyuter və ya kitabxana deyil, təkcə zülal, yağ və su molekullarından yaranan, millimetrdən 100 qat daha kiçik bir kubdur. Bu kiçik ət parçasının içində, nəinki milyonlarla məlumat, tək bir məlumatın olması və onun bu məlumatı mühafizə etməsi belə olduqca heyratverici bir möcüzədir.

İnsanlar müasir dövrdə məlumatları saxlamaq üçün, kompyuterlərdən istifadə edirlər. Kompyuter texnologiyası isə, bu gün digər bütün texnologiyaların lideri olan ən qabaqcıl texnologiya kimi qəbul edilir. Bundan 20 il əvvəl, otaq böyüklüyündəki bir kompyuterin sahib ola bildiyi məlumatı, bu gün kiçik "inteqral sxem"lər saxlaya bilir... Lakin bunu xatırlatmalıyıq ki, insan zəkasının əsrlər ərzində topladığı bilik və illərlə davam edən səyləri nəticəsində meydana gətirdiyi bu son texnologiya belə, hələ tək bir hüceyrə nüvəsinin məlumat saxlama potensialının yanına belə yaxınlaşmamışdır. Belə böyük tutuma sahib olan DNT-nin kiçikliyi əks etdirməsi baxımından bu müqayisə kifayətdir.

Bu günə qədər yaşamış, gəlib-keçmiş hər canlı növünün bütün xüsusiyyətləri məlumat olaraq DNT-yə əlavə olunsa, ümumi DNT həcmi bir çay qaşığının ancaq kiçik bir hissəsini doldurardı. Üstəlik, geriye indiyə qədər yazılmış bütün kitablardakı məlumatları saxlaya biləcək qədər boş yer qalardı.⁽³⁾

Gözlə görə bilmədiyimiz, diametri millimetrin milyardda bir hissəsi böyüklüyündə olan, atomların yan-yana düzülməsiylə meydana gəlmiş bir zəncir, görəsən belə bir məlumata və yaddaşa necə sahib ola bilər? Bu suala bunu da əlavə edin: Bədəninizdəki 100 trilyon hüceyrədən hər biri bir milyon səhifə yazını əzbər bildiyi halda, görəsən siz ağıllı və şüurlu bir insan olaraq həyatınız boyu neçə ensiklopediya səhifəsini əzbərləyə bilərsiniz?

Hüceyrədəki ağıl

Bu vəziyyətdə bunu qəbul etməlisiniz ki, mədənidəki və ya qulağınızda hər hansı bir hüceyrə sizdən qat-qat daha məlumatlı olduğu və bu məlumatı ən düzgün və ən mükəmməl şəkildə qiymətləndirdiyi üçün sizdən daha çox ağıllıdır.

Bəs bu ağılın mənbəyi nədir? Bədəninizdəki 100 trilyon hüceyrənin hər biri ayrı-ayrılıqda belə inanılmaz bir ağıla necə sahib ola bilər? Bunlar nəticədə atom yığını olub şüursuzdurlar. Bütün elementlərin atomlarını götürüb, bunları müxtəlif formalarda və saylarda birləşdirsəniz və müxtəlif molekullar əmələ gətirsəniz də, yenə ağıl əldə edə bilməzsiz. Bu molekulların böyük, kiçik, sadə və ya mürəkkəb olması da bir şey dəyişdirməz. Nəticədə, şüurlu surətdə bir işi təşkil edib bacaracaq bir zehni əsla əldə edə bilməzsiz.

O zaman, müəyyən saydakı ağılsız və şüursuz atomun müəyyən formalarda düzülməsindən meydana gəlmiş DNT və onunla uyğun şəkildə işləyən fermentlər bir çox şüurlu işlər görüb, hüceyrədəki bir çox mürəkkəb və müxtəlif əməliyyatları necə mükəmməl şəkildə təşkil edirlər? Bunun cavabı çox sadədir; ağıl, bu molekullar və ya bunları içində saxlayan hüceyrəyə deyil, bu molekulları bu işləri görəcək şəkildə proqramlaşdırılmış şəkildə yaradanın Özünə məxsusdur.

Bir sözlə, ağıl əsərdə deyil, o əsəri yaradanda olar. Ən təkmilləşmiş kompyuter belə, onu ən incə nöqtəsinə qədər dizayn edən, onu işlədəcək proqramları yazıb ona yükləyən və istifadə edən bir ağıl və zəkanın məhsuludur. Eynilə, hüceyrə də, içindəki DNT və RNT-lər də, bu hüceyrələrdən meydana gələn insanlar da, özlərini və gördükləri işləri yaradanın əsərindən başqa bir şey deyildirlər. Əsər nə qədər mükəmməl və təsiredici olsa da, ağıl həmişə o əsərin sahibində olar.

Bir gün bir laboratoriyada, stolun üstündə çox təkmilləşmiş bir disket tapsanız və onu bir kompyuter vasitəsilə oxudub içində, sizə məxsus milyardlarla xüsusi məlumat olduğunu görsəniz, ağılınıza gələcək ilk sual, bu məlumatların kim tərəfindən və nə məqsədlə yazıldığı olardı.

Bəs eyni sualı niyə hüceyrə barədə vermirik? Disketdəki məlumatlar bəziləri tərəfindən oraya yazılmışdırsa, bundan daha çox üstün və qabaqcıl bir texnologiyaya sahib olan DNT, kim tərəfindən ən mükəmməl şəkildə dizayn edilib, yaradılıb, özü də ayrı bir möcüzə olan kiçik hüceyrənin içinə

diqqətlə yerləşdirilmişdir? Özü də minlərlə il əvvəldən dövrümüzdə qədər heç bir xüsusiyyətini itirmədən (disketi meydana gətirən və içinə məlumatları yazan insan beyninin də bu hüceyrələrdən meydana gəldiyini unutmayaq). Sizin üçün bu sətirləri oxumağınız, görməyiniz, nəfəs almağınız, düşünməyiniz, bir sözlə, mövcudluğunuz və mövcudluğunuzu davam etdirməyiniz üçün, hər an vəzifə başında olan bu hüceyrələrin kim tərəfindən və nə üçün meydana gətirildiyini soruşmaqdan daha əhəmiyyətli nə ola bilər?

Məgər sizcə həyatda ən çox maraqlanmalı olduğunuz şey, bu sualın cavabı deyil?

Bu sualın cavabı budur: Kainatdakı canlı–cansız bütün varlıqları yoxdan yaradan, hər canlının təməl elementi olan hüceyrənin içinə möcüzəvi xüsusiyyətləriylə DNT–ni yerləşdirən sonsuz qüdrət sahibi olan Allahdır. İnsan həyatının məqsədi bu həqiqəti görə bilmək və uca Rəbbimizə qulluq etməkdir.

Bir neçə nümunə daha

Geniş yayılmış üsullardan biri də budur: Bir təyyarə qəzası nəticəsində tənha bir əraziyə düşüb çıxılmaz vəziyyətdə qalan sərnişinlər, özlərini havadan axtaran xilasetmə qruplarına yerlərini bildirmək üçün böyük "X" işarəsi cızırlar. Əllərindəki əşyalardan və ya topladıqları cisimlərdən istifadə edərək düz və böyük bir vurma işarəsi meydana gətirirlər. Beləliklə də, havadan axtarış işlərinə çıxan qrup, bu "ağıl məhsulu" işarəni görür və orada ağıl sahibi varlıqların, yəni insanların olduğunu anlayar.

Türkiyədəki şəhərlərarası avtomobil yollarında hərəkət edərkən, bəzən yolların kənarındakı təpələrin yamaclarında ağ daşlardan yazılmış yazılar görürsünüz; "hər şey vətən üçün" və ya "nə mutlu türkün dəyəni" kimi. Bu yazıların orada necə meydana gəldiyi isə, olduqca aydındır. O ətraflarda hər hansı hərbi dəstə vardır və təpənin üzərinə ağ daşlardan meydana gələn bu cür yazılar yazıbdırlar.

Bəs görəsən biri çıxıb da bu yazıların şüurlu bir zəhin, məsələn, əsgərlər tərəfindən yazılmadığını, əksinə təsadüfən meydana gəldiyini söyləyə bilərmi? Heç kəs, çıxaraq: "Bu daşlar təpədən aşağı diyirlənərkən

təsadüfən yan-yana gəlmiş və "hər şey vətən üçün" cümləsini meydana gətirmişdirlər" deyə bilərmimi?

Yaxud bir "elm adamı" çıxaraq: "Dünyada trilyonlarla daş vardır, bunlar milyonlarla ildir ki, diyirlənirlər, belə olan halda daşların bir hissəsinin təsadüfən belə mənalı bir yazı meydana gətirəcək şəkildə diyirlənib bir yerə toplanması mümkündür" desə buna uşaqlar belə gülməzmi? Üstəlik, elmi üslubdan istifadə etsə, elmi izahlar versə, ehtimal hesablamaları göstərsə, hər kəs onun ağılından daha da çox şübhələnərməzmi? Çünki nəinki; "hər şey vətən üçün" cümləsinin, hətta düz bir "H" hərfinin belə öz-özünə təsadüfən meydana gəlmə ehtimalı yoxdur. Dağın təpəsində ağ daşlardan meydana gəlmiş düzgün bir "H" hərfi görsəniz, "bunu bura yazmaq nə demək istəyiblər" deyə düşünərsiniz.

Bu nümunələrlə izah etmək istədiyimiz budur: Əgər bir yerdə ən kiçik bir plan varsa, orada mütləq bir ağıl sahibinin izləri vardır. Hər hansı ağıl məhsulu bir şey, təsadüfən meydana gəlməz. Bir dağın üstünə milyardlarla dəfə ağ daşlar diyirləsəniz də, "hər şey vətən üçün" yazısı, hətta düzgün bir "H" hərfi belə əldə edə bilməzsəniz. Əgər bir yerdə bir hərf varsa, bu hərf mütləq biri tərəfindən yazıldığını hər kəs qəbul edir. Yazanı olmadan hərf meydana gəlməz.

İnsanın bədəni isə, "hər şey vətən üçün" cümləsindən trilyonlarla dəfə daha mürəkkəb quruluşa malikdir və bu mürəkkəb quruluşun "təsadüfən" meydana gəlmiş olması tamamilə qeyri-mümkündür. O zaman insanı da, onun hüceyrəsini də, DNT-ni də mükəmməl şəkildə planlayıb təşkil edən Allahdır. Göylərin, yerin və ikisi arasında olan hər şeyin Yaradıcısı olan Allahın varlığını və gücünü inkar etmək isə, mümkün olan ən böyük ağılsızlıq, ağılsızlıqla yanaşı səmimiyyətsizlik və həyasızlıqdır. Bu ağılın və gücün sahibinə qarşı böyük hörmətsizlikdir.

Lakin, əfsuslar olsun ki, daşların öz-özlərinə düzülüb üç kiçik sözü belə yaza bilmələrinin qeyri-mümkün olduğunu dərhal söyləyəcək bir çox insan, milyardlarla atomun ayrı-ayrılıqda planlanmış düzülüş nəticəsində, bir yerə toplanıb DNT kimi möhtəşəm işlər bacara bilən bir molekul meydana gətirməsinin "təsadüflər" nəticəsi olduğu yalanını etiraz etmədən dinləyə bilər. Eynilə hipnoz edilən bir insanın verilən təlqinlə, özünün bir qapı, ağac və ya kərtənkələ olduğuna etiraz etməməsi, qəbul etməsi kimi...

DNT ensiklopediyasının dili

Cəmiyyətin həyatı informasiya axını və rabitə üzərində qurulub. Fərdlər və nəsillər arasında informasiya ötürülməsində ən əsas vasitə isə dildir. Dil müəyyən şifrlər, yəni hərflərdən təşkil olunur. Azərbaycan dili 32 hərfdən, başqa sözlə, 32 şifrdən təşkil olunmuş dildir. Bu şifrlər sözləri, sözlər də cümlələri əmələ gətirir. Məlumat ötürülməsi və saxlanması bu şifrlər vasitəsilə həyata keçirilir.

Hüceyrənin dili də buna bənzəyir. İnsanın bütün fiziki xüsusiyyətləri bu dil vasitəsilə şifrlənərək hüceyrənin nüvəsində saxlanılır və bu dil sayəsində hüceyrə həmin məlumatlardan istifadə edir. Bu dil DNT adlı idarəedici molekulun dilidir. Dörd hərflə DNT dili A, T, Q və S hərflərindən təşkil olunub. Hər hərf nukleotid adlanan dörd ədəd azotlu əsasdan birini təşkil edir. Milyonlarla azotlu əsas mənalı ardıcılıqla üst-üstə düzülərək DNT molekulunu əmələ gətirirlər.

Məhz nüvədəki məlumat bankında məlumatlar bu şəkildə saxlanılır. Biz bu məlumat bankındakı şifrləmə sistemindən bəhs edərkən asan başa düşülməsi üçün DNT-ni təşkil edən nuklein turşusu molekullarını “hərf” adlandıracağıq. Bu hərflər qarşılıqlı qoşalaşır və bir pillə əmələ gətirirlər. Pillələr isə üst-üstə düzülərək genləri təşkil edirlər. DNT molekulunun bir hissəsi olan hər gen insan bədənindəki müəyyən xüsusiyyəti tənzimləyir. Boyun uzunluğu, göz rəngi, burun, qulaq və başı əmələ gətirən maddələr və bunların forması kimi müxtəlif xüsusiyyətlər genlərin əmri ilə meydana gəlir. Bu genlərin hər birini bir kitabın səhifəsinə bənzədə bilərik. Səhifələrdə isə A–T–Q–S hərflərindən təşkil olunmuş yazılar var.

İnsan hüceyrəsindəki DNT-lərdə 200.000-ə yaxın gen var. Hər gen zülalların növünə görə 1000–186.000 ədəd nukleotidin xüsusi ardıcılıqla düzülüşündən təşkil olunur. Bu genlərdə insan bədənində fəaliyyət göstərən təqribən 200.000-ə yaxın zülalın şifrləri var və bu zülalların sintezini tənzimləyirlər.

Bu 200.000 genin saxladığı məlumat DNT-dəki ümumi məlumatın yalnız 3%-ni təşkil edir. Geridə qalan 97%-lik hissə isə, hazırki dövrdə hələ də sirrini qorumağa davam edir. Son illərdəki tədqiqatlar bu 97%-lik naməlum hissədə bədəndəki çox qarışıq fəaliyyətlərə rəhbərlik edən mexanizmlər və hüceyrənin varlığını davam etdirməsiylə əlaqədar mühüm

məlumatlar olduğunu göstərmişdir. Lakin hələ qət ediləcək çox yol var.

Genlər xromosomlarda yerləşir. Hər insan hüceyrəsinin (reproduktiv hüceyrələr istisna olmaqla) nüvəsində isə, 46 xromosom var. Hər bir xromosomu, gen səhifələrindən ibarət olan bir cild ensiklopediyaya bənzətsək, hüceyrədə insanın bütün xüsusiyyətlərini özündə saxlayan 46 cildlik bir "hüceyrə ensiklopediyası" vardır deyə bilərik. Daha əvvəlki ensiklopediya nümunəsini xatırlasaq, bu hüceyrə ensiklopediyası tam 920 cildlik "Britannika Ensiklopediya"sının özündə saxladığı məlumatla ekvivalentdir.

Hər bir insanın DNT-sindəki hərflər fərqli düzülüşdür. İndiyədək yer üzündə yaşamış milyardlarla insanın hamısının bir-birindən fərqli olmalarının altında yatan səbəb də budur. Orqanların və üzvlərin təməl quruluş və funksiyaları hər insanda eynidir. Lakin hər kəs o qədər incə fərqlərlə, o qədər təfərrüatlı və xüsusi yaradılır ki, bütün insanlar tək bir hüceyrənin bölünməsiylə meydana gəldikləri və eyni təməl quruluşa sahib olduqları halda, milyardlarla fərqli insan ortaya çıxmışdır.

Bədənimizdə olan bütün orqanlar genlərin verdiyi bir plan əsasında əmələ gətirilərlər. Bir neçə nümunə versək; elm adamlarının tərtib etdikləri bir gen atlasına əsasən bədənimizdə, dəri 2559, beyin 29930, göz 1794, tüpürcək vəzisi 186, ürək 6216, sinə 4001, ağciyər 11581, qaraciyər 2309, bağırsaq 3838, skelet əzələsi 1911 və qan hüceyrələri 22092 gen tərəfindən tənzimlənir.

DNT-dəki hərflərin düzülüş ardıcılığı insanın quruluşunu ən incə təfərrüatlarına qədər müəyyənləşdirər. Boy uzunluğu, göz, saç və dəri rəngi kimi xüsusiyyətlərlə yanaşı, bədəndəki 206 sümüyün, 600 əzələnin, 10 000 eşitmə siniri şəbəkəsinin, 2 milyon optik sinir şəbəkəsinin, 100 milyard sinir hüceyrəsinin *(əlavə* *haşiyə:* http://encarta.msn.com/encyclopedia_761566878/Circulatory_System.html) və 100 trilyon hüceyrənin planları bircə hüceyrənin DNT-sində mövcuddur.

Bu məlumatlardan sonra düşünək: bir hərf belə onu yazan olmasa, əmələ gəlmədiyinə görə, insan hüceyrəsindəki milyardlarla hərf necə meydana gəlib? Bu hərflər necə bu qədər mükəmməl və mürəkkəb orqanizmin mükəmməl planını təşkil edəcək nizamda, ardıcıl və mənalı şəkildə düzülüb? Əgər bu hərflərin ardıcılığında kiçik bir xəta olsaydı, qulağınız qarnınızda yerləşər və ya gözləriniz dabanlarınızda olardı. Əlləriniz arxanıza yapışmış olaraq doğular, əlil kimi yaşayardınız. Hal-hazırda, qüsursuz insan kimi həyatınıza davam etməyinizin sirri DNT-lərinizdə

saxlanan 46 cildlik ensiklopediyadakı milyardlarla hərfin ardıcıl və xətasız düzülməsindədir. Əlbəttə, bu hərflər öz şüur və iradələri ilə belə düzülməyiblər. Burada hərf adlandırdığımız genlər, üstün ağıl və sonsuz elm sahibi Allahın yaratmasıyla var olmuşdur. Təsadüf sözünü mənasız edən bu fəvqəladə düzülüş, Allahın mükəmməl yaratmasının bir nəticəsidir:

O Allah ki, yaradandır, (ən gözəl şəkildə) mükəmməl olaraq var edəndir, “forma və surət” verəndir. Ən gözəl adlar Ona məxsusdur. Göylərdə və yerdə olanların hamısı Onu təqdis edir. O, Əzizdir, Hakimdir. (Həşr surəsi, 24)

DNT, təsadüfə meydan oxuyur

Müasir dövrdə riyaziyyat DNT-də şifrlənmiş məlumatların təsadüfən əmələ gəlməsinin qeyri-mümkün olduğunu sübut etmişdir. DNT molekulunun DNT-ni təşkil edən 200.000 gəndən birinin belə təsadüfən əmələgəlmə ehtimalı yoxdur. Təkamülçü bioloq Frenk Selisberi (Frank Salisbury) bu qeyri-mümkünlüklə əlaqədar belə deyir: “Orta ölçüdəki bir zülal molekulu təqribən 300 amin turşusundan ibarət olur. Ona nəzarət edən DNT zəncirində isə təqribən 1000 nukleotid olmalıdır. Bir DNT zəncirində dörd növ nukleotid olduğunu nəzərə alsaq, 1000 nukleotiddən ibarət ardıcılıq 4^{1000} fərqli formada düzülə bilər. Kiçik loqarifm hesablaması ilə tapılan bu rəqəm ağılın qavrama hüdudunu çox aşır”.⁽⁴⁾

Yəni mühitdə bütün lazımi nukleotidlerin olduğunu, bunların aralarında bağlanması üçün lazım olan bütün mürəkkəb molekulların və bağlayıcı fermentlərin hamısının hazır olduğunu fərz etsək belə, bu nukleotidlerin istənilən ardıcılıqla düzülmə ehtimalı 4^{1000} -də 1, digər bir sözlə, 10^{600} -də 1 ehtimaldır. Bir sözlə insan bədənindəki orta ölçülü bir zülalın DNT-dəki şifrinin təsadüfən, öz-özünə əmələgəlmə ehtimalı, 1-in yanına 600 sıfır yazılmasıyla meydana gətirilən ədəddə 1 ehtimaldır. Astronomik olmaqdan kənara çıxan bu ədəd isə, faktiki cəhətdən "0" ehtimaldır. Deməli, belə bir düzülüş ancaq ağıllı və şüurlu bir gücün məlumat və nəzarəti altında meydana gəlmişdir ki, bu məlumat və gücün sahibi göylərin və yerin yaradıcısı olan uca Allahdır..

Hal-hazırda, oxuduğunuz bu kitabçanı düşünün. Hərflərin (hər hərf üçün fərqli çap qəlibindən istifadə edərək) öz-özünə və təsadüfən birləşərək belə bir kitabçanı əmələ gətirdiyini iddia edən birinə nə gözlə baxardınız? Təbiidir ki, belə bir iddianı çox məntiqsiz qəbul edər və bu kitabçanın mütləq ağıllı, şüurlu biri tərəfindən qələmə alındığını deyərdiniz. Məhz DNT-dəki vəziyyət də bundan fərqli deyil.

DNT-nin quruluşunu kəşf edən biokimyəçi Frensis Krik (Francis Crick) bu sahədəki tədqiqatlarına görə Nobel mükafatına layiq görülmüşdür. Əvvəllər qatı təkamülçü olan Krik DNT-nin möcüzəvi quruluşuna şahid olduqdan sonra yazdığı əsərində bir elmi həqiqəti belə ifadə etmişdir: “Bugünkü mövcud məlumatlar əsasında dürüst bir insan ancaq bunu deyə bilər: müəyyən mənada həyat möcüzəvi şəkildə meydana gəlib. Bunun baş verməsi üçün bir çox şərt eyni anda mövcud olmalıdır”.⁽⁵⁾

Krikin fikrincə, həyat əsla təsadüfən əmələ gələ bilməz. Göründüyü kimi, DNT mövzusunda ən mütəxəssisləşmiş insan belə, təkamülçü olmasına baxmayaraq, yaradılışda təsadüfə yer verə bilmirdi.

Beş milyard hərfdən təşkil olunmuş DNT-dəki məlumatlar A-T-Q-S hərflərinin ardıcıl və mənalı şəkildə xüsusi düzülməsi ilə əmələ gəlir. Ancaq bu ardıcılıqda bircə hərf xətası belə edilməməlidir. Ensiklopediyada səhv yazılmış bir söz və ya hərf xətası əhəmiyyət kəsb etməz. Hətta nəzərə çarpmaz. Lakin DNT-də hər hansı bir pillədəki, məsələn, 1 milyard 719 milyon 348 min 632-ci pillədəki bir hərfin səhv şifrənməsi hüceyrə üçün, dolayısıyla, insan üçün böyük xəstəliklərə yol açar. Məsələn, uşaqlarda rast gəlinən leykoz (qan xərçəngi) xəstəliyi bu cür səhv şifrənmənin nəticəsidir.

Əslində, bunu xətalı şifrənmə adlandırmaq doğru olmaz. Çünki hər şey kimi insanın DNT-si də Allah tərəfindən yaradılıb və nadir də olsa, baş verən xətalər müəyyən hikmətlə (ilahi məqsədlə) olur. Xərçəngə səbəb olan xətalı şifrənmə xüsusi yaradılmışdır. İnsana, öz zəifliyini, acizliyini göstərmək, onun əslində nə qədər həssas tarazlıqlar üzərində yaradıldığını və bu tarazlıqlardakı ən kiçik pozulma nəticəsində başına nə cür çətinliklər gələ biləcəyini xatırlatmaq üçün Allah tərəfindən xüsusi olaraq, müəyyən hikmətlə yaradılmışdır.

DNT-nin özünü köçürməsi

Məlum olduğu kimi, hüceyrələr bölünərək çoxalır. Belə ki, insan bədəni başlanğıcda tək bir hüceyrə ikən bu hüceyrə bölünür və nəticədə 2–4–8–16–32... nisbəti ilə çoxalmağa başlayır.

Bəs bu bölünmə prosesi nəticəsində DNT-yə nə olur? Hüceyrədə tək bir DNT zənciri var. Halbuki, yeni doğan hüceyrənin də DNT-yə ehtiyacı olacağı aydındır. Bu ehtiyacı aradan qaldırmaq üçün, hər mərhələsi ayrı bir möcüzə olan bir sıra maraqlı əməliyyatlar icra olunur. Nəticədə, hüceyrənin bölünməsindən qısa müddət əvvəl DNT-nin bir nüsxəsi çıxarılır və yeni hüceyrəyə köçürülür!...

Hüceyrənin bölünməsi ilə bağlı aparılan müşahidələrin göstərdiyinə görə, hüceyrə bölünməzdən əvvəl müəyyən böyüklüyə çatmaq məcburiyyətindədir. Bu müəyyən böyüklük sərhəddini keçdiyi anda isə bölünmə prosesi özlüyündən başlayır. Hüceyrə bölünməyə uyğun şəkildə yastılaşmağa başlayarkən, DNT də, bir qədər əvvəl ifadə etdiyimiz kimi, özünü köçürməyə başlayar.

Bunun mənası belədir: Hüceyrə bir bütün olaraq bölünməyə "qərar verir" və hüceyrənin içindəki fərqli hissələr bu bölünmə qərarına uyğun olaraq davranmağa başlayır. Hüceyrənin belə kollektiv bir işi bacaracaq şüura sahib olmadığı aydındır. Bölünmə prosesi gizli bir əmrlə başlayır və başda DNT olmaqla, hüceyrə bütünlüklə buna görə hərəkət edir.

DNT özünü çoxaltmaq üçün əvvəlcə qarşılıqlı iki hissəyə ayrılır. Bu hadisə olduqca maraqlı şəkildə reallaşır. Quruluşu spiralvari bir nərdivana bənzəyən DNT molekulu, bu nərdivanın pillələrinin ortasından zəncirbənd kimi ikiye ayrılır. Artıq DNT iki yarım hissəyə bölünmüşdür. Hər iki hissənin də əskik olan yarıları mühitdə hazır olan vəsaitlərlə tamamlanır. Beləcə, iki yeni DNT molekulu yaranmış olur. Prosesin hər mərhələsində ferment adlanan və sanki təkmilləşmiş robotlar kimi işləyən mütəxəssisləşmiş zülallar xidmət edir. İlk baxışda sadə kimi görünsə də, bu proses əsnasında reallaşan ara proseslər o qədər çox və kompleksdir ki, hadisəni təfsilatı ilə izah etmək səhifələr tutar.

Köçürmə əsnasında əmələgələn yeni DNT molekullarına, nəzarətədicilərin fermentlər tərəfindən dəfələrlə nəzarət edilir. Edilmiş bir səhv varsa (belə ki, bu səhvlər olduqca mühüm ola bilər) dərhal müəyyən edilir və düzəldilir.

Yanlış şifr qopardılıb yerinə doğrusu gətirilir və yerləşdirilir. Bütün bu əməliyyatlar elə baş gicəlləndirici sürətlə icra edilir ki, dəqiqədə 3.000 pillə nukleotid əmələ gəldiyi bir vaxtda, bütün bu pillələrə vəzifəli fermentlər tərəfindən dəfələrlə nəzarət edilir və lazımı düzəlişlər həyata keçirilir. Əmələgələn yeni DNT molekulunda, kənar təsirlər nəticəsində normalda daha çox səhvlər edilə bilər. Belə olduqda hüceyrədəki ribosomlar, DNT-dən gələn əmr əsasında DNT bərpa fermentləri əmələ gətirməyə başlayırlar. Beləliklə də, həm DNT qorunmuş olar, həm də nəslin davamı zəmanət altına alınır.

Hüceyrələr də insanlar kimi doğulur, çoxalır və ölürlər. Lakin hüceyrələrin ömrü meydana gətirdikləri insanın ömründən olduqca qısaadır. Məsələn, altı ay əvvəl bədənimizi meydana gətirən hüceyrələrin böyük əksəriyyəti bu gün yaşamır. Lakin vaxtında bölünərək yerlərinə yenilərini buraxdıqları üçün siz indi həyatda qala bildiniz. Buna görə də, hüceyrələrin çoxalması və DNT-nin köçürülməsi kimi əməliyyatlar, insanın varlığını davam etdirməsi baxımından ən kiçik bir səhvə yer verilməməsi lazım olan mühüm əməliyyatlardır. Necə ki, çoxaltma əməliyyatı o qədər mükəmməl icra olunur ki, xəta nisbəti 3 milyard pillədə yalnız bir pillədir. Bu tək xəta da, hər hansı bir problemə səbəb olmadan bədəndəki daha yuxarı səviyyəli idarə mexanizmləri tərəfindən yox edilir.

Məhz bütün gün, sizin heç xəbəriniz olmadan, bədəninizdə həyatınızın problemsiz şəkildə davam etməsi üçün, ağılsız diqqət və məsuliyyət anlayışı çərçivəsində bir çox əməliyyatlar və yoxlanışlar həyata keçirilər və müəyyən tədbirlər alınır. Hər kəs vəzifəsini tam və müvəffəqiyyətlə yerinə yetirər. Məhz Allah ən böyüyündən ən kiçiyinə, ən sadəsindən ən mürəkkəbinə qədər sayısız atomu və molekulu sizin həyatınızı gözəl və sağlam şəkildə davam etdirməyiniz üçün xidmətinizə vermişdir. Məgər təkcə bu lütf və nemət belə, insanın heç dayanmadan şükür etməsi üçün kifayət deyil? Yoxsa insan, ağılının başına gəlməsi üçün, mütləq bu mükəmməl sistemdə bir sıra problemlər yaradılmasını gözləməlidir?

Daha da maraqlısı, DNT-nin həm əmələ gəlməsini təmin edən, həm də quruluşuna nəzarət edən bu fermentlər, DNT-dəki məlumatlar əsasında və DNT-nin əmr və nəzarəti altında əmələgələn zülallardır. Ortada bir-biri ilə əlaqəli elə mükəmməl sistem vardır ki, bu sistemin mərhələ-mərhələ baş verən təsadüflər nəticəsində bu vəziyyəti alması əsla mümkün deyil. Çünki fermentin əmələ gəlməsi üçün DNT, DNT-nin əmələ gəlməsi üçün ferment, hər ikisinin əmələ gəlməsi üçün isə, hüceyrə, membranı da daxil olmaqla,

bütün orqanoidləri ilə birlikdə tam şəkildə mövcud olmalıdır. Canlıların ardıcıl baş verən "faydalı təsadüflər" nəticəsində "mərhlə-mərhlə" inkişaf etdiyini iddia edən təkamül nəzəriyyəsi, DNT-ferment paradoksu tərəfindən təkzib edilir. Çünki DNT və ferment eyni anda mövcud olmalıdır. Bu, isə Allahın varlığının açıq-aydın dəlilidir.

Təkamül yalanının son sığınacağı: mutasiyalar

Darvin, nəzəriyyəsini ortaya atarkən, nə eyni növ daxilindəki müxtəlifliyin səbəbini, nə də öz yalanlarından biri olan; "bir növün başqa növə çevrildiyi" iddiasının məntiqini izah edə bilməmişdi. İzah edə bilməzdi də, çünki Darvinin DNT-dən xəbəri yox idi. Darvinin nə genetikə, nə bioriyyat, nə də mikrobiologiya elmindən xəbəri vardı. Bu elm sahələri Darvinin yaşadığı dövrdə olmadığına görə, onsuz da bunları bilməsinə də imkan yox idi. O, sahib olduğu imkanlarla müxtəlif heyvanları kəsmiş, skeletlərindəki bənzərliklərə əsaslanaraq elmi əsası olmayan xəyal məhsulu çıxarışlar etmişdi. Hələ yuxarıda sadalanan elm sahələri yaranmadığına görə hüceyrə üzərində müəyyən tədqiqat aparmasına imkan yox idi.

Bu gün təkmilləşən texnologiya sayəsində insanlar hüceyrənin sahib olduğu mükəmməl və mürəkkəb mexanizmlərdən xəbərdar oldular. Bunların təsadüfən və ya müəyyən zaman ərzində öz-özlərinə meydana gələ bilməyəcəkləri də aydın oldu. Çünki, bu mürəkkəb sistemin bütün hissələri eyni anda və eyni yerdə olmaqla, heç bir kəsir və artıq hissə olmadan meydana gəlməli idi. Üstəlik, bəhs etdiyimiz bu sistem də minlərlə müxtəlif alt sistemlərdən meydana gəlirdi. Bu təqdirdə, eyni anda, eyni yerdə, tam bir nizamın bir dəfədə meydana gəlməsinin tək bir izahı vardı: "Yaradılış". Beləliklə insanları, yaradılışı inkar etmək yoluyla Allahın yolundan döndərmək üçün ortaya atılan təkamül nəzəriyyəsinin nə qədər böyük yalan olduğu, inkişaf edən elm və texnologiya sayəsində bir daha sübut edildi.

Lakin, təkamül, elmi bir həqiqət olmayıb, "yaradılış"ı inkar etmək səhvliyinə yol verən bütün ideologiyaların isnad etdikləri uydurma təməl idi. Buna görə də, nəyin bahasına olsa da, bu yalan davam etdirilməli idi. Çıxış yolu, başqa bir yalan uydurmaqda görüldü: "mutasiya".

Təkamülçülər, ibtidai növlərin inkişafının və fərqli yeni növlərin əmələ gəlməsinin mutasiyalar nəticəsində baş verdiyini iddia etdilər.

Mutasiya canlının DNT-sində xarici təsirlər nəticəsində (kimyəvi maddələr, rentgen şüaları, radiasiya) meydana gələ biləcək dəyişikliklərdir. Lakin bu dəyişikliklər heç vaxt yeni bir növün əmələ gəlməsinə imkan verməz; çünki mutasiyalar genetik məlumatda meydana gələn azalma və ya yer dəyişdirmələrdir. Yoxsa genetik məlumata yeni bir şey əlavə edə bilməzlər. Hər canlının genetik məlumatında öz növünə məxsus məlumatlar yazılmışdır. Dolayısı ilə genetik dəyişiklik (mutasiya) həmin canlı növündə olan orqan və strukturların sayı, rəngi və forması üzərində məhdud dəyişikliklər icra edər. Canlıya qətiyyənlə yeni bir orqan və ya xüsusiyyət qazandıra bilməz. Üstəlik, mutasiyaların 99,9%-i canlı üçün zərərli, hətta öldürücüdür. Geridə qalan 0,1%-lik hissə isə, təsirsiz və ya zərəri ilk baxışda müəyyən oluna bilməyən mutasiyalardır. Bilə-bilə mutasiyaya imkan verən genetik və fizioloji strukturlara sahib şəkildə yaradılmış viruslardan başqa, mutasiyanın faydalı töhfəsi olduğundan söhbət belə gedə bilməz.

DNT bədən barəsində saxladığı məlumat və bu məlumatı saxlamasındakı dizaynla birlikdə, olduqca mükəmməl quruluşa malikdir. Bu qədər mükəmməl bir sistemə, ediləcək kənar müdaxilə də normal olaraq sistemi korlayar. Mürəkkəb mexanizmə malik bir alət üzərində ediləcək təsadüfi dəyişiklik, həmin aləti daha da təkmilləşdirməz, əksinə korlayar. Yaxud digər bir nümunə gətirsək, bir zəlzələ bir şəhəri abadlaşdırmaz, dağıdar; eynilə mutasiyanın DNT üzərindəki təsiri kimi.

Fərz edək ki, ortada faydalı bir mutasiya var. Əgər belə olsaydı, hər faydalı mutasiya müqabilində minlərlə zərərli mutasiya olacaq və yaranacaq ümumi təsir, növlərin məhv olmasına və ya korlanmasına gətirib çıxaracaqdı. Bu gün dünya kiçik ölçüdə mutasiyaya uğramış minlərlə növ qəribə məxluqlarla dolu olacaqdı. İnsanların bəziləri üç gözlü, bəziləri iki burunlu halda yaşayacaq, pişiyiniz beş ayaqlı balalar dünyaya gətirəcəkdilər. Lakin mutasiyalar zərərli olduqları kimi eyni zamanda olduqca nadir meydana gəlirlər; məhz buna görə də, həyatda heç bir yerləri yoxdur.

Mutasiyaların səbəb olacağı dəyişikliklər ancaq Xirosima, Naqasaki və ya Çernobıldakı insanların uğradığı dəyişikliklər ola bilər: Yəni ölümlər, şikəstlər və əlillər...

Necə ki, təkamülü sübut etmək naminə laboratoriyalarda radiasiyaya məruz qoyulan sınaq obyektlərinə əsasən gəlinən nəticə, ayaqları başlarından

çıxan meyvə ağcaqanadlarından kənara çıxa bilməmişdir. Bu günə qədər **müşahidə edilmiş heç bir faydalı mutasiya nümunəsi yoxdur.** Müşahidə edilmiş bütün mutasiyalar zərərliyə. Bu vəziyyəti “Həyatın kökləri” kitabının müəllifi dr. Mahlon B. Hoqland (Mahlon B. Hoagland) belə ifadə etmişdir:

Bildiyiniz kimi, bir orqanizmin DNT–sində müəyyən dəyişikliyin baş verməsi demək olar ki, həmişə onun üçün zərərli olar; digər bir sözlə, həyatını davam etdirə bilmə potensialında azalmaya gətirib çıxardar. Bir misal gətirək; Şekspirin tamaşalarına təsadüfi əlavə olunan cümlələrin onları daha yaxşı hələ gətirməsi elə də mümkün deyil... Ümumiyyətlə DNT dəyişiklikləri, mutasiya və ya bizim kənardan bilərək əlavə etdiyimiz xarici genlərlə baş versə də, yaşama ehtimalını azaltma xüsusiyyətlərindən ötrü zərərliyə.⁽⁶⁾

Dövrümüzün ən tanınmış təkamülçülərindən biri olan Riçard Doukinz (Richard Dawkins) də özü ilə aparılmış bir müsahibədə verilən: "Məlum olan hər hansı faydalı mutasiya nümunəsi vardırmi?" sualına cavab verməməklə kifayətlənməmiş, bu suala təkamülə dəlil təşkil edə biləcək bir cavab verə bilməməsinin özünü nə qədər narahat etdiyini də rəftarları ilə açıqca göstərmişdir.⁽⁷⁾

Bu mövzuda diqqət çəkməli digər bir xüsusiyyət isə; mutasiyaların sonrakı nəsllə ötürülməsi üçün, təkcə reproduktiv hüceyrələrdə meydana gəlmələrinin lazım olmasıdır. Bədənin hər hansı bir hüceyrəsində və ya orqanında meydana gələn dəyişiklik sonrakı nəsllə ötürülməz. Məsələn, bir qadın barmağını itirsə, körpəsi barmağını itirməyəcək yaxud əskik bir barmaqda doğulmayacaq. 1000 nəsil ərzində dünyaya gələn hər meymuna iki ayaq üzərində yerimək öyrədilsə, 1001–ci nəsil dünyaya gəldikdə bu xüsusiyyət yeni nəsllə keçmiş olmayacaq. Başqa bir nümunə daha verək: bir növün sol qolunu 10 nəsil ərzində kəssəniz, 11–ci nəsil yenə qollu surətdə dünyaya gələcək, qolun yox olmasından söhbət gedə bilməyəcək.

Göründüyü kimi, mutasiyalar qətiyyənlə canlılardakı müxtəlifliyin səbəbi ola bilməzlər. DNT–dəki mükəmməl düzülüş, təkcə xüsusi yaradılışın nəticəsidir. Həmçinin bu yaradılış üstün güc sahibi olan Allaha məxsusdur. Allahın mükəmməl yaratması Quranda belə bildirilir:

Sizin üçün yeri məskən, göyü də tavan edən, sizə surət verib surətlərinizi də ən gözəl şəkllə salan, sizə gözəl və pak nemətlərdən ruzi verən Allahdır. Budur sizin Rəbbiniz olan Allah. Aləmlərin Rəbbi olan Allah nə qədər ucadır! O, Hayydir (diridir), Ondan başqa ilah yoxdur. Allaha, dini

yalnız Ona məxsus edərək, dua edin. Aləmlərin Rəbbinə həmd olsun! (Mümin surəsi, 64, 65)

Həmçinin bu yaradılışı inkar edənlərin vəziyyəti də Quranda bildirilmişdir:

Göylərin və yerin mülkü Ona məxsusdur. O, Özünə övlad götürməmişdir və mülkündə də şəriki olan yoxdur. O, bütün şeyləri müəyyən nizam və ölçü ilə yaratmışdır. Onlar isə Onun əvəzinə heç nə yaratmayan, həm də özləri yaradılan, özlərinə nə bir zərər, nə də bir xeyir verməyə qadir olmayan, öldürməyə, həyat verməyə və yenidən dirilməyə qüdrəti olmayanları özlərinə ilah götürdülər. (Furqan surəsi, 2, 3)

Hüceyrədəki zülal sintezi

Qida yoluyla qəbul edilən zülallar birbaşa insan bədəninin tərkib hissəsinə çevrilməzlər. Əvvəlcə, hüceyrədəki xüsusi laboratoriyalara aparılır və burada "amin turşusu" adlanan daha kiçik molekulalara parçalanırlar. Daha sonra isə, bu amin turşuları, hüceyrə DNT-sində şifrləri mövcud olan 200.000-ə qədər zülal növündən həmin anda lazım gələnləri əmələ gətirmək üçün, yeni formalarda düzülürlər. Hər mərhələsi ayrı bir möcüzə olan bu mürəkkəb əməliyyatlar ardıcılığı "zülal sintezi" adlanır. Bu əməliyyatlar arasında da onlarla ara əməliyyat icra olunur. Bu əməliyyatlar, insanın gündəlik həyatında, özünün heç xəbəri olmadan, bədənindəki 100 trilyon hüceyrənin demək olar ki, hamısında hər an təkrarlanır.

Gözlə görülə bilməyən nəhəng fabrik

Bu mövzunu daha yaxşı anlamaq üçün, fabrik nümunəsini xatırlayaq; hüceyrə daxilində zülal sintezi üçün yaradılmış nizamı nəhəng bir fabriyə bənzətmişdik. Bu nəhəng fabrik yüzlərlə növ məhsulu, məsələn, reaktiv təyyarəni, televizoru, kosmik gəmini, dializ aparatını, həmçinin bunların minlərləsini eyni anda istehsal edə bilər. Əlbəttə, yer üzündə bu qədər fərqli məhsulu mükəmməl şəkildə istehsal edə biləcək fabrik yoxdur. Lakin biz hüceyrədəki istehsal prosesinin mükəmməliyini izah edə bilmək üçün, hüceyrə ilə bənzər xüsusiyyətlərə və qabiliyyətlərə sahib elmi-fantastik bir fabrik modeli xəyal edərik.

Belə nəzəri bir fabrik bu cür işləməlidir: Fabrik kənardan gələn bir əmrlə, məsələn, bir döyüş təyyarəsi qayıрмаq qərarı verir. Təyyarənin texniki hesabları digər bütün məhsulların texniki ölçü və hesabları ilə birlikdə fabrikin kompyuterində saxlanmışdır. Kompyuter bütün bu hesab və ölçü məlumatlarını quraşdırmaq və istehsal robotlarının anlamaq üçün planlara çevirir. Bu planlar xüsusi rabitə sistemi ilə quraşdırma robotuna göndərilir.

Quraşdırma sistemi diqqətlə təyyarəni qayımağa başlayır. Təyyarənin hər bir hissəsi, təkcə həmin hissədən məsul olan mütəxəssis tərəfindən quraşdırma robotuna gətirilir və əlaqədar yerlərə quraşdırılır. Ediləcək ən

kiçik səhv təyyarənin düşməsinə səbəb olacaq; lakin sistem səhv etməz. Müstəsna halda, xətalı bir məhsul istehsal edilsə, bu məhsul həssas kontroller tərəfindən tezliklə müəyyənləşdirilər və mütləq dövrdən kənarlaşdırılar. Üstəlik, xətalı məhsul, hissələrinə ayrılaraq bu hissələrdən təkrar istehsal prosesində yenidən istifadə olunur. Heç nə israf edilməz. Fabrik eyni mühitdə, yüzlərlə təyyarə, dializ aparatı, kompyuter, avtomobil kimi bir-birindən fərqli məhsulları eyni anda çıxara bilir. Bu məhsulların bəzilərindən özü istifadə edər, bəzilərini isə satar.

Hüceyrədəki təşkilatlanma bu elmi-fantastik nümunədən olduqca mükəmməldir. Başda da ifadə etdiyimiz kimi, insan bədənində bir-birindən fərqli 200.000 zülal növündən istifadə edilir və bunların hamısı hüceyrələrdə sintez olunur. Bütün hüceyrələrdə bütün zülalların istehsal planları mövcuddur. Buna baxmayaraq, hüceyrə yalnız öz daxilində istifadə edəcəyi və kənara göndərəcəyi zülallara dair məlumatı öz DNT-sindən seçər və bunun əsasında sintez edər. Sintez edilən zülallar arasındakı funksional fərqlər isə, ən azı bir təyyarə ilə televizor arasındakı fərq qədər böyükdür.

Zülal sintezi necə baş verir

– Bədəndə hər hansı bir zülala ehtiyac duyulduğu zaman, bunu sintez edəcək hüceyrə və ya hüceyrələr bir sıra mürəkkəb əməliyyatlar icra etmək üçün fəaliyyətə keçərlər. Bu, hüceyrənin öz daxilində istifadə edəcəyi və ya özündən kənarında istifadə edilmək üçün, göndərəcəyi bir zülal növü ola bilər. Öz daxili quruluşu ilə əlaqədar bir zülalın sintezinə hüceyrə özü qərar verdiyi halda, kənarında istifadə ediləcək bir zülalın sintezi üçün o hüceyrəyə zülal kimi xüsusi elçilərlə xəbərdarlıq gəlir.

– Qeyd olunan zülalın quruluşu barəsində hər cür məlumat hüceyrənin nüvəsindəki DNT-də şifrələnmişdir. Sintez ediləcək zülalla əlaqədar bütün lazımi məlumatlar bir xeyli fermentin köməyi ilə DNT-dən nüsxəsi çıxarılaraq DNT üzərində zolaq halında bir RNT molekulu əldə edilir. Artıq zülal, RNT-nin DNT-dən nüsxəsini çıxartdığı bu məlumatlar əsasında sintez olunacağı üçün, bu RNT məlumat RNT-si (mRNT) adlandırılır.

– Məlumatları alan məlumat RNT-si, hüceyrənin əsas istehsal maşını

olan ribosomlardan birinə üz tutur. Ribosom, məlumat RNT–sinin zolağının başlanğıc ucundan məlumatları oxumağa başlayar. DNT–dəki üç hərfdən ibarət olan şifrlərin hər biri zülal zəncirinin halqalarından olan bir amin turşusunu təmsil edər.

– Ribosom, məlumat RNT–sindən öyrəndiyi düzülüş qaydası əsasında halqaları (amin turşuları) birləşdirər və zənciri meydana gətirər.

– Ribosoma halqaları (amin turşularını) tək–tək, nəqliyyat RNT–si (n–RNT) adlı molekullar gətirər. Hər nəqliyyat RNT–si özünə məxsus xüsusi bir halqanı (amin turşusu) daşıyar. Nəqliyyat RNT–sinin bir ucunda daşdığı amin turşusu, digər ucunda isə, yükünü qoyacağı ünvanı yazan şifr (antikodon) mövcuddur.

– Ribosoma gələn nəqliyyat RNT–si əlindəki ünvanın təsvir etdiyi məlumat RNT–sinin qəlibinə əyləşər. Üzərindəki amin turşusunu buraxar və ribosomdan ayrılır. Ribosom qəlib üstündə bir şifr (üç hərf) sürüşər. Yeni şifrün ünvanına sahib digər bir daşıyıcı RNT gəlib qəlibə oturur və o da öz amin turşusunu buraxar. Qəlibdəki bütün şifrlər oxunduqda amin turşuları bir–birləriylə bağlanmış və zülal molekulu meydana gətirmiş olar.

Sizin də təxmin edəcəyiniz kimi, yuxarıda bir neçə cümlə ilə, mümkün qədər ümumi şəkildə qeyd etdiyimiz bu proses əslində olduqca mürəkkəb ara əməliyyatlar nəticəsində icra olunur. İncəliklərə getdikcə görülən möcüzəvi əməliyyatlar ağılın qavrama həddlərindən çox kənara çıxır. Həmçinin bizi bəzi çox mühüm suallarla qarşı–qarşıya qoyur.

İlk sual zülal sintezinin ilk anında ağıla gəlir. Gözlə görülə bilməyən, şüursuz molekullardan ibarət olan hüceyrə, hansı iradə ilə bir şey sintez etmə qərarı verir? Çünki qərar vermə qabiliyyəti, düşünə bilən, qiymətləndirmə apara bilən şüurlu canlılara məxsus bir xüsusiyyətdir. O zaman, karbon, hidrogen, oksigen və azot atomlarından meydana gəlmiş molekullar necə qərar vermə qabiliyyətinə sahib ola bilərlər. Əlbəttə ki, bu qabiliyyətin sahibi şüursuz molekullar deyil, bu qərarı verib hüceyrəyə ilham edən, hüceyrəni də bu qərar əsasında işlədən başqa bir güc sahibi var.

Qərar mərhələsindən sonra sıra məlumat RNT–sinin DNT–dəki məlumatları oxumasına gəlir. RNT–in sintezindən məsul olan ferment DNT pilləsindən yalnız istənilən zülalə məxsus məlumatı tapar. Bəlkə də, "tapar" demək asandır, lakin bəhs etdiyimiz əməliyyat fəvqəladə dərəcədə çətinidir. Çünki, DNT–dəki lazımi məlumatı tapmaq, 900 pilləlik bir məlumatı 5 milyard pillə arasından tapıb çıxartmaq deməkdir. Bu, 20 cildlik bir ensiklopediyanın,

hər hansı bir səhifəsində qeyd olunmuş, yarım sətirlik xüsusi bir yazını, heç bir tərifi olmadan həmin anda tapmağa bənzəyər. Buna baxmayaraq, bu problem hüceyrədə yenə ağılaşmaz bir üsulla həll edilmiş və lazımi asanlıq təmin edilmişdir: DNT üzərindəki lazımi hissə müəyyən başlanğıc və bitmə kilidi ilə işarələnmişdir. Ferment bu kilidləri tapar.

Yenə bir sualla qarşılaşırıq; təkcə fermentin anlama biləcəyi bu kilidləri tam lazımi yerlərə kim yerləşdirmişdir? Yaxud fermenti, gələcəkdə bu kilidləri tanıyacaq xüsusiyyətlərə sahib şəkildə kim yaratmışdır?

Şübhəsiz ki, bu sualların cavabı aydındır: Bu mükəmməl sistemləri yaradan, hər incəliyi olmalı olduğu yerə yerləşdirən və bütün bunların bir-biriylə uyğunluq içində işləməsini təmin edən, bütün canlıların Yaradıcısı olan sonsuz elm sahibi uca Allahdır.

Hər cür lazımi tədbir

Fermentlər bu əməliyyatlar əsnasında, təkcə əlaqədar məlumatı tapmaqla kifayətlənməz, həmçinin bu məlumatın nüsxəsinin sürətlə çıxarılmasını da təmin edirlər. Həmçinin, bəzi fermentlər çox mürəkkəb quruluşa sahib olan DNT-nin nüsxəsinin çıxarılması əsnasında yarana biləcək problemlərin qarşısını alırlar. DNT-nin bükülmüş və sarılmış bir nərdivan kimi olduğuna toxunmuşduq. Nüsxə çıxarılan vaxtı, DNT-dəki məlumatların oxuna bilməsi üçün, pillələr bir ferment tərəfindən açılır. Bu açılma elə sürətlə baş verər ki, DNT-nin sürtünmədən ötrü isinib yanma təhlükəsi yaranar. Lakin bu təhlükə də əvvəlcədən alınmış bir tədbir sayəsində aradan qaldırılır. Xüsusi bir ferment DNT-nin oxunan spiralını iki ucundan tutaraq bu sürtünməyə imkan verməz. Yenə xüsusi fermentlər sayəsində DNT-nin nüsxəsi çıxarılan zaman, açılma vaxtı, bir-birinə dolaşmasının və dolam-dolaşmaq olmasının qarşısı alınar.

Bu qədər mürəkkəb və çətin işi görən fermentlərin də bir zülal olduğunu və eyni üsulla, yəni zülal sintezi ilə hüceyrə tərəfindən sintez olunduqlarını xatırlayaq. Bu sintezin bir dəfə belə baş verməsi üçün, bütün fermentlər, fermentləri işlədəcək vitaminlər, köməkçi zülallar, enerji mənbələri, lazımi genetik məlumat və sintez prosesini icra edəcək orqanoidlərin hamısı eyni anda və bir yerdə mövcud olmalıdır. Birinin

çatışmaması belə bütün mexanizmi işə yaramaz hala gətirər.

Dolayısıyla, dünyadakı ilk hüceyrə, bütün hissələriylə birlikdə bir anda "əmələ gəlmiş" olmalıdır. Şübhəsiz ki, bu, hüceyrənin yaradılmış olması deməkdir. Bu, canlıların mərhələ–mərhələ baş verən təsadüflər nəticəsində əmələ gəldiyini iddia edən təkamülçülər baxımından əsla izah oluna bilməyəcək bir vəziyyətdir. Təkamülçülərin bu çarəsizliyi, təkamülçü elm adamları Fred Hoyl (Fred Hoyle) və Çandra Vikramasing (Chandra Vickramasinghe) tərəfindən belə etiraf edilir:

...Həyat təsadüfi başlanğıca sahib ola bilməz. Kainatdakı bütün meymunları bir yazı makinasının qarşısına əyləşdirsəniz və bu meymunlar təsadüfi şəkildə onun düymələrinə bassalar, bu meymunlardan biri belə, əsla Şekspirin bir əsərini meydana gətirə bilməz. Hətta faktiki cəhətdən korlanan kağızların atılması üçün, lazım gələn zibil qutularının çatmamasından ötrü də bu qeyri–mümkündür. Eyni müddəa canlı maddələr üçün də doğrudur. Həyatın cansız maddədən öz–özünə meydana gəlmə ehtimalı görmək üçün, 1–in yanına 40.000 ədəd sıfır yazın. Məhz həyatın cansız maddədən öz–özünə meydana gəlmə ehtimalı bu ədəddə bir ehtimaldır... Əgər insan, ictimai inanclarından ötrü və ya "elm təkamülə inanmalıdır" şəklindəki meylindən ötrü, ön mühakiməyə qapılmayıbsa, bu sadə hesablama Darvini və bütün nəzəriyyəni dəfn etmək üçün, kifayət qədər qeyri–mümkün bir ədəddir. Nə bu planetdə, nə də başqasında, heç bir primitiv şorba yox idi və həyat təsadüfən yaranmadığına görə, bu zaman müəyyən məqsədə xidmət edən bir ağılın məhsuludur.⁽⁸⁾

İstənilməyən şifrlər tapmacası

Bəzi hüceyrələrdə RNT, DNT–nin nüsxəsini çıxardarkən təəccüblü hadisələr baş verər. RNT–ni sintez edən ferment, sintez ediləcək zülalla əlaqədar DNT–dəki şifri ardıcılıqla oxuyub nüsxəsini çıxardarkən, bəzən həmin sintez prosesi üçün tələb olunmayan bəzi şifrlərlə də qarşılaşar. Bundan ötrü də, ferment, nüsxə çıxartma ardıcılığında ehtiyacı olan DNT hissəsini ardıcılıqla oxuduqda, ehtiyacı olmayan məlumat hissəsini də oxumaq məcburiyyətində qalacaq. Həmçinin, lüzumsuz yerə oxunulan tək bir məlumatın belə sintez ediləcək zülalı tam işə yaramaz hala gətirəcəyi də

unudulmamalıdır.

Fermentin qarşılaşdığı bu problemi bir qədər daha yaxından araşdıraq: Tutaq ki, 1000 amin turşusuna malik bir zülal sintez ediləcək. Hər amin turşusu 3 şifrdən ibarət olduğundan, bu əməliyyat üçün vəzifəli ferment, DNT üzərində ardıcılıqla 3 min pilləlik şifr zəncirini oxumalıdır. Lakin DNT-nin üzərindəki 3 min şifrin arasında fermentin ehtiyacı olmayan, məsələn, 5 yüz şifr, bütöv halda araya qarışmış olar. Ferment bu 5 yüz pillənin üstündən keçə bilməz. Lakin, irəlidəki məlumatlara çata bilmək üçün də, bu 5 yüz pillənin üzərindən bunların nüsxəsini çıxartmadan keçməlidir. Halbuki üstündən keçsə, istər-istəməz bu lüzumsuz məlumatların da nüsxəsini çıxartmalı olacaq. Ferment nəhəng DNT molekulunu kəsə bilməz, üzərindən də atlaya bilməz. Çıxış yolunun nə olduğunu təkrar sizdən, ağıl sahibi bəşər oğlundan soruşaq. Siz olsanız bu problemi necə həll edərdiniz?

Elm adamları son illərdə apardıqları tədqiqatlarda bu problemin çox təəccüblü şəkildə həll edildiyini müşahidə ediblər. DNT molekulu, yəni fosfat, şəkər və karbon kimi bəsit maddələrdən əmələ gəlmiş DNT molekulu, heyvətəməz bir hərəkət nümayiş etdirər. Ekzon adlı oxunması istənilməyən şifr ardıcılığını kənara doğru qıvrar. Beləliklə də, ardıcılı oxunması lazım gələndə, lakin arada lüzumsuz şifrlərin olmasından ötrü bir-birlərindən uzaqda qalan iki şifr ardıcılığının ucları birləşər. Lazımı məlumatların olduğu hissə intron adlandırılır. DNT molekulunu oxuyan ferment kənarda qalan lüzumsuz məlumatı oxumadan molekulun bükülüb bir-birinə yaxınlaşdığı nöqtədən qarşı tərəfə keçər və oxuma prosesini davam etdirər. Təxmin ediləcəyi kimi, bu hadisələrin hər pilləsində bir çox kimyəvi reaksiya baş verir. Lakin bu reaksiyaların baş verdiyi, kiçik hüceyrə nüvəsinin daxilində ən kiçik qarışıqlıq və ya xaos yaşanmaz.

İstənilməyən şifrlər probleminin qarşısını ala bilmək üçün, ikinci bir üsuldən daha istifadə edilir. RNT əvvəlcə lüzumsuz şifrlər də daxil olmaqla, genin nüsxəsini başından sonuna DNT-dən çıxardar. Daha sonra, bir əmrə itaət edərmiş kimi, öz üzərindəki lüzumsuz şifrləri bir halqa şəklində kənara doğru bükər və bu hissə qopardılıb atılır. Bəs RNT-yə, başlanğıcda nüsxəsini çıxartdığı halda, sonradan kəsilib atılan şifrlərin lüzumsuz olduğunu kim xəbər verir? Əvvəlcə bu hadisələrin gerçəkləşə bilməsi üçün, istifadə edilən ferment, DNT və RNT bir-birlərini çox yaxşı tanımalıdırlar. Ferment görəcəyi iş üçün, çox yaxşı "təhsil" almış olmalıdır. Məsuliyyətini bilməli və işini görə bilmək üçün digər fermentlərlə tam əməkdaşlıq içində hərəkət etməlidir. DNT

isə, ayrı bir canlı kimi qərar verə bilməli, sahib olduğu bəzi məlumatları fermentə təqdim edərək, vəziyyətə görə bəzilərini saxlamalı və fermentə yol göstərməlidir. Əlbəttə ki, həm fermentlər, həm də DNT, sintez ediləcək zülalın nə işə yaradığını bilməli, onu sintez etmək istəməli və bütün bu mürəkkəb hesablamaları aparmaqla, plan qurub bunu müvəffəqiyyətlə tətbiq etməlidirlər.

Halbuki "bilmək", "hesablamaq", "istəmək" və "yaratmaq" kimi xüsusiyyətlərin bu kiçik molekul yığınlarında ola bilməyəcəyi aydın məsələdir. Bu xüsusiyyətlər sonsuz qüdrət sahibi olan Allahın sifətləridir. Allah bu sifətlərini, bütün kainatda göstərdiyi kimi, gözlə görülməyən bir hüceyrənin nüvəsindəki cansız bir molekulda da göstərir. Bir qədər ağıl sahibi bir insan bu sistemin yaradıldığını və kainatdakı digər bütün sistemlərin olduğu kimi, hüceyrənin də Allahın mütləq nəzarəti altında olduğunu anlayar.

Quranda Allahın bütün varlıqları üzərindəki hakimiyyəti belə bildirilmişdir.

Elə bir canlı yoxdur ki, Allah onun alından tutub idarə etməsin. Həqiqətən, mənim Rəbbim dosdoğru bir yol üzərindədir (dosdoğru yolda olanı qorumaqdadır). (Hud surəsi, 56)

Sifarişin hazırlanması

Əvvəlki başlıqda sadaladığımız əməliyyatlar nəticəsində sifariş üçün lazımi məlumatlar DNT-dən məlumat RNT-sinə (mRNT) fermentlər sayəsində yazılmışdır. İndi sıra ribosomun, DNT-nin özündən istədiyi sifərişi hazırlamasındadır. Ribosom elə bir fabrikdir ki, tam, özünə sifariş verilən molekulu emal edər. Sifariş verilən molekulun quruluş planı da mRNT molekulundadır. mRNT, DNT-dən öz üzərinə köçürtdüyü məlumatla birlikdə nüvədən çıxar və sitoplazma daxilindəki ribosomlardan birinə gedərək ona birləşər. mRNT-dəki hər şifrənin qarşılığı olan amin turşusu, mühitdən daşıyıcı başqa bir növ (nRNT) RNT tərəfindən ribosoma gətirilər və uyğun yerə yapışdırılırlar. nRNT-in bir ucunda mRNT-dəki şifrlərdən birinin cütü, digər ucunda isə, bu şifrəni təmsil etdiyi amin turşusu molekulu yerləşər. Beləliklə

də, nRNT, öz şifrinin cütü olan mRNT üzərindəki şifrlə birləşdikdə, avtomatik şəkildə bunun daşdığı amin turşusu da doğru sıraya yerləşmiş olar.

İstifadə edilən 20 fərqli amin turşusu üçün 20 fərqli daşıyıcı RNT var. Hər amin turşusu, ancaq öz daşıyıcısı olan RNT ilə birləşə bilər. Çünki bir-birlərinə birləşə bilmələri üçün, üçölçülü strukturları qarşılıqlı surətdə xətasız olaraq bir-birlərinə oturmaldır. Minlərlə atomdan əmələ gələn bir daşıyıcı və amin turşusunun bir-birlərinin quruluşlarına uyğun yaradılmaları Allahın yaratmasındakı uyğunluq və mükəmməlliğin dəlillərindəndir. Çünki O; **"mükəmməl şəkildə yaradan"**dır (Bari). (Həşr surəsi, 24)

Zülal sintezinin həyata keçirildiyi ribosomlar, özlərinə gələn mRNT üzərində yazılmış məlumata əsaslanaraq yüzlərlə və minlərlə amin turşusu molekulunu bir-birinə əlavə edər və istənilən polipeptid zəncirini (zülal molekulunu) yaradarlar. Bu molekula, mRNT-dəki plana daxil olmayan tək bir amin turşusu belə əlavə olunmaz. Yaxud hər hansı bir amin turşusu plandakı yerindən ayrı bir yerə yerləşdirilməz, heç biri də əskik qoyulmaz. Bu səhvlərdən hər hansı biri edilsə, istənilən zülal molekulu deyil, bunun əvəzinə istənilməyən başqa bir zülal molekulu, yəni yad bir zülal sintez edilmiş olar. Halbuki orqanizm və hüceyrələr yad zülallara dözə bilməzlər. Onlara qarşı anticisimlər əmələ gətirər və allergik reaksiyalar göstərirlər.

Hüceyrədəki digər işçilər kimi ribosom da, atomlardan əmələ gəlmiş cansız yığındır. Lakin bu zülal yığını, özündə olması mümkün olmayan ağılla, yəni Allahın yaratmasıyla, minlərlə növ məhsulu bir çox mürəkkəb əməliyyat nəticəsində sintez etməyi bacarar.

Hüceyrədə, DNT-dəki məlumat əsasında yalnız tək bir zülalın sintez edilməsi üçün, bir-biriylə uyğunluq içində çalışan ən azı 75 köməkçi molekula ehtiyac var. DNT-dən məlumatın nüsxəsinin çıxarılması vaxtı, vəzifə yerinə yetirən fermentlər isə, bu ədədin xaricindədir.

Sintez olunmuş hər zülal molekulunun, son amin turşusu da yerinə yerləşib hamısının tamamlandığı, hüceyrənin (daha doğrusu ribosomun) bir son təftişçi tərəfindən təsdiqlənmədikcə, bu sintez prosesi bitmiş sayılmaz. Əgər son anda belə bir çatışmazlıq yaransa, "bu qədər düzgün sintez olundu, bu da belə sintez olunsun" deyib plandan kənar bir molekul mühitə göndərilməz. Çünki belə bir anlayış hüceyrədəki zülal sintezi prosesinin plandan kənara çıxmasına və hesabsızlığa sürükləyər, həmçinin nəzarət sistemini korlayar və hüceyrəni məhv edən bir qarışıqlığa sürükləyər. Bu vəziyyət hüceyrədə ancaq patoloji hallarda, bəlkə ölərkən yarana bilər.

Normal vəziyyətdə və sağlam bir hüceyrədə, tam və mükəmməl quruluşa malik olmayan bir molekul dərhal müəyyən parçalayıcı fermentə təslim edilir. Beləliklə də, bu ferment, onun bir çox və ya bütün peptid əlaqələrini qopardar. Yəni molekulu amin turşularına və ya çox qısa və zərərsiz kiçik polipeptid zəncirlərinə parçalayar. Başqa sintez proseslərində istifadə edilə biləcək təməl elementlər halında sərbəst buraxar.

Hüceyrədəki bu sistem təkamülçüləri belə heyretləndirir. Təkamülçü bir akademik və hüceyrə mütəxəssisi olan prof. dr. Müəmmər Bilgə (Muammer Bilge) də aşağıdakı ifadələrində heyretini gizlədə bilmir:

Bütün bu nəticələri lazım gəldiyi kimi təmin edə bilən, özü üçün təhlükə və itki yaratmayan, çıxılmaz vəziyyətlərə girməyən hüceyrədə, zülal sintezi sənayesinin, çox mükəmməl təşkilatlanma və uzaqqörənliklə davam etdiyini deyə bilərik... Hüceyrədə bütün bunlar belə olar. Lakin bunların necə bacarıldığını və öhdələrindən necə gəлиндiyini, hələ də tam anlaya bilmirik. Təkcə nəticələri görürük və bu nəticələri təmin edən mükəmməl təşkilatlanmanın ancaq müəyyən yerlərini görə bilirik.⁽⁹⁾

Canlılar təsadüfən əmələ gələ bilməz

Təkamül nəzəriyyəsi, canlıların ilk pilləsi olan zülalın necə əmələ gəldiyini necə izah edir?

Cavab sadədir; təkamül nəzəriyyəsi zülalın necə əmələ gəldiyini hər hansı yolla izah edə bilmir. Təkamülçülərin söylədikləri tək şey, zülalın təsadüf nəticəsində əmələ gəlməsindən ibarətdir.

Bu iddianın əsassızlığını araşdırmaq, bizə təkamülün nə qədər böyük saxtakarlıq olduğunu çox heyretəmiz şəkildə göstərar.

Bunları düşünmək lazımdır; primitiv dünya kimi mümkün qədər ən nəzarətsiz mühitdə "ilk" zülal molekulu, görəsən təkamülçülərin iddialarına görə necə təsadüfən əmələ gəlmiş ola bilərdi? Amin turşuları, istənilən mənfi təsirin olduğu primitiv dünya şəraitində necə "təsadüfən" düzülə bilərdi?

Üstəlik, tək bir zülalın əmələ gəlməsi belə kifayət etməyəcək, bu nəzarətsiz mühitdə başına heç bir şey gəlmədən özü kimi eyni şəraitdə

təsadüfən əmələ gələcək başqa bir molekulu daha gözləməli olacaqdı. Ta ki hüceyrəni əmələ gətirəcək milyonlarla uyğun və lazımı zülalın, həmişə "təsadüfən" eyni yerdə yan-yana əmələ gəlməsinə qədər... Həmçinin əvvəlcədən yaranan zülallar da, həmin mühitdə ultrabənövşəyi şüalar və güclü mexaniki təsirlərə baxmayaraq, hər hansı korlanmaya məruz qalmadan, səbirlə minlərlə, milyonlarla il tam yanlarında digər zülalların təsadüfən əmələ gəlməsini də gözləməliyidilər. Sonra kafi sayda və eyni yerdə, özü də tamamilə təsadüflər nəticəsində əmələ gəlmiş iddia edilən bu zülallar mənalı formalarda bir yerə toplanaraq hüceyrənin orqanoidlərini meydana gətirməliyidilər. Aralarına heç bir yad maddə, zərərli molekul və işə yaramaz zülal zənciri də qarışmamalıydı. Sonra bu orqanoidlər olduqca münasib və əlaqəli şəkildə, müəyyən plan və nizam əsasında bir yerə toplanıb, bütün lazımı fermentləri də yanlarına alıb bir membranla örtülməli, həmçinin bu membranın içi də bunlar üçün ideal mühiti təmin edəcək xüsusi maye ilə dolmalı idi.

Məhz bütün bu qeyri-mümkün hadisələr baş versəydi belə, əmələ gələn molekul yığını yenə də canlana bilməzdi.

Tədqiqatlar göstərmişdir ki, həyatın başlaması üçün, təkcə canlılarda olması lazım gələn maddələrin bir yerə toplanmış olması kifayət deyil. Həyat üçün lazım gələn bütün zülalları toplayıb bir sınaq şüşəsinə qoysaq belə, yenə də bir canlı yaratmağı bacara bilmərik.

Çünki həyat, orqanizmi meydana gətirən hissələrin və ya molekulların bir yerdə olmasından olduqca kənar, metafizik bir anlayışdır. Həyat, Allahın "Hayy" (həyat sahibi) sifətinin əks olunmasıdır. Təkcə O istədiyi təqdirdə başlayar, davam edər və bitər. Hər şey kimi həyat da, Allahın təkcə bir dəfə "ol" deməsi ilə meydana gələr.

Təkamül nəzəriyyəsi, nə canlılar üçün lazımı vəsaitin meydana gəlməsini və bir yerə toplanmasını, nə də canlıların necə yarandığını izah edə bilir...

Biz yenə də bir anlığa bu qeyri-mümkün halların gerçəkləşdiyini qəbul edək; milyonlarla il əvvəl, yaşamaq üçün hər cür vəsaiti əldə etmiş bir hüceyrənin əmələ gəldiyini və müəyyən yolla "həyat sahibi" olduğunu fərz edək. Lakin təkamül yenə süqut edir: Bu hüceyrə bir müddət yaşasa da, sonunda öləcək və öldükdən sonra ortada heç nə qalmayacaq, hər şey ən başa qayıdacaq. Çünki genetik sistemi olmayan bu ilk canlı hüceyrə, özünü çoxalda bilməyəcəyi üçün ölümündən sonra geridə yeni bir nəsil qoya

bilməyəcək, canlılar da bunun ölümüylə birlikdə yox olacaq.

Genetik sistem isə, təkcə DNT-dən ibarət deyil. Bu şifri DNT-dən oxuyacaq fermentlər, bu şifrlərin oxunmasıyla əmələ gətiriləcək mRNT, mRNT-nin bu şifr əsasında sintez üçün üzərinə bağlanacağı ribosom, ribosoma sintez prosesində istifadə ediləcək amin turşularını daşıyacaq daşıyıcı bir RNT və bunlar kimi saysız ara əməliyyatları təmin edən olduqca mürəkkəb fermentlər də eyni mühitdə mövcud olmalıdır. Həmçinin belə bir mühit, təkcə hüceyrə kimi, bütün lazımı xammal və enerji imkanlarının olduğu, istənilən cəhətdən təcrid edilmiş və tamamilə nəzarət olunan bir mühitdən başqası ola bilməz...

Nəticədə üzvi bir maddə, təkcə bütün orqanoidləriylə birlikdə tam formalaşmış bir hüceyrə halında mövcud olduğu təqdirdə özünü çoxalda bilər. Bu da hüceyrənin, inanılmaz dərəcədəki mürəkkəb quruluşuyla, "bir anda" yaranması deməkdir.

Bəs mürəkkəb bir strukturun, "bir anda" əmələ gəlməsi nə deməkdir?

Bu sualı bir də belə bir nümunə verməklə soruşaq; hüceyrəni, mürəkkəbliyi baxımından təkmilləşmiş bir avtomobilə bənzədə bilərik (hətta hüceyrə, mühərriki və bütün texniki təchizatına baxmayaraq, avtomobildən olduqca mürəkkəb və təkmilləşmiş bir sistemə malikdir). İndi isə, bu sualı verək: Bir gün balta girməmiş bir meşənin dərinliklərində gəzintiyə çıxsanız və ağacların arasında son model bir avtomobil olduğunu görsəniz nə düşünərsiniz? Görəsən meşədəki müxtəlif elementlərin milyonlarla il ərzində təsadüfən bir yerə toplanaraq belə bir məhsul ortaya çıxartdığını düşünərsiniz? Avtomobili meydana gətirən bütün xammallar; dəmir, plastik, kauçuk və s. torpaqdan və ya onun məhsullarından əldə edilir. Lakin bu vəziyyət sizə, bu vəsaitlərin "təsadüfən" sintez edilib, sonra da bir yerə toplanaraq nəticədə ortaya belə bir avtomobil çıxartdıqlarını düşündürəmi?

Əlbəttə ki, ağılı ilə bağlı problemi olmayan hər insan, avtomobilin şüurlu bir dizaynın, yəni bir fabrikin məhsulu olduğunu düşünəcək, bunun meşədə nə işinin olması ilə maraqlanacaq.

Təkrar hüceyrəyə qayıtsaq, bunu söyləyə bilərik: Mürəkkəb bir strukturun birdən-birə, bir anda tam şəkildə əmələ gəlməsi, onun şüurlu bir varlıq tərəfindən yaradıldığını göstərir. Hələ hüceyrə qədər mürəkkəb bir strukturda, bu vəziyyət açıq-aydın ortadadır. İşəyarar mənalı bir zülalın təsadüfən əmələ gəlmə ehtimalı sıfır olduğu halda, bu xəyali zülalların minlərlə müxtəlif növündən milyonlarlasının bir yerə toplanıb hüceyrəni

əmələ gətirməsinin nə qədər qeyri–mümkün olduğunu ifadə edə biləcək bir söz tapmaq olduqca çətinidir.

Üstəlik, qeyri–mümkün hallar burada da bitmir. İnsan bədəni üçün lazım olan milyonlarla zülalın təsadüfən əmələ gəldiyini və təsadüfən eyni nöqtədə bir yerə toplandığını fərz etsək belə, bunun bir göydələnin daşının, sementinin və tikinti vəsaitlərinin torpağın üstünə toplanmasından başqa mənası yoxdur. Bütün bu vəsaitlərin olduqca mürəkkəb bir plan və layihə çərçivəsində, olduqca ölçülü, hesablı, nizamlı, ağıllı və idarəli şəkildə, həmçinin müəyyən əmrlər ardıcılığı əsasında bir yerə gətirilməsi nəticəsində bir göydələn inşa edilə bilər.

Amma, göydələnlər gördükdə: "Kim tərəfindən inşa edilib?" sualını verən, lakin canlılara gəldikdə isə: "Hansı təsadüf nəticəsində əmələ gəlib" sualı ilə maraqlanan insanlar da var. Bu həqiqətən də başa düşülməsi çətin bir korluqdur. Bunu ancaq, Quranda verilən məlumatla anlamaq mümkün olar. Allah Quranda bəzi insanlarla əlaqədar belə buyurur:

...Onların qəbləri var, onunla anlamazlar; gözləri var, onunla görməzlər; qulaqları var, onunla eşitməzlər. Onlar heyvan kimidirlər, hətta daha alçaqdırlar. Qafil olanlar da məhz onlardır. (Əraf surəsi, 179)

Bəzi insanların gözləri qarşısında dayanan açıq həqiqətləri görə bilməmələri və Yaradıcımızı inkar etmələri Allahın möcüzələrindən biridir. Həmçinin digər möcüzələr kimi heyratamizdir. Necə ki, Yerin, Günəşin və bütün kainatın yaradılması Allahın sonsuz qüdrət və elminin bir göstəricisidirsə, ətrafını əhatə edən saysız dəlillərə baxmayaraq, inkar edən bir insanın yaradılması da Allahın hər şeyə qadir olduğunun digər bir göstəricisidir:

Əgər təəccüblənirsənsə, onların: "Doğrudanmı biz torpaq olduqdan sonra yenidən yaradılacağıq?" sözüne təəccüblən. Onlar Rəbbini inkar edənlərdir. Onlar boyunlarında (oddan) qandallar olanlardır. Onlar Od sakinləridirlər və orada əbədi qalacaqlar. (Rad surəsi, 5)

Bəzi digər ziddiyyət nümunələri

Elm aləmi, canlı hüceyrəsinin bəşər oğlunun qarşılaşdığı ən mürəkkəb struktur olması barəsində həmfikirdir. Bir nümunəyə əsasən, müstəqil yaşaya bilmə xüsusiyyətinə sahib ən bəsit canlı orqanizm olan bir prokariot bakteriya hüceyrəsi belə elə bir miniatür mürəkkəbliyə malikdir ki, kosmik gəmi bunun yanında daha geri qalmış bir texnologiya məhsulu kimi qalar.

İndi isə, bir anlığa qeyri-mümkün olan bir hadisənin gerçəkləşdiyini, belə ki, hüceyrənin təsadüfən əmələ gələ bildiyini fərz edək və bu fərziyyənin nə qədər ağılabatan olduğu sualı üzərində düşünək. Bu vəziyyətdə; ətrafımızda gördüyümüz və hüceyrədən olduqca sadə strukturlara sahib saysız əşya və vasitənin bir çoxunun (hüceyrə təsadüflərlə əmələ gəlməyə çırpındığı bir vaxtda) yenə təsadüflərlə minlərlə dəfə daha asan şəkildə əmələ gəlməliydi. Çünki, ən təməl məntiq qaydalarına əsasən, mürəkkəb bir şeyin təsadüflərlə əmələ gəlməsi, olduqca mürəkkəb bir şeyin təsadüflərlə əmələ gəlməsindən olduqca asandır. Əgər bu ən mürəkkəb struktur belə öz-özünə əmələ gələ bilirsə, eyni mühitdə bundan daha sadələri, olduqca asan şəkildə və olduqca sayda meydana gəlməliyidilər. Dolayısıyla, bir anlığa təsadüflərin güc sahibi olduğunu fərz etsək, primitiv mühitdə bir televizorun, bir avtomobilin, bir inteqral sxemin və ya bir maqnitofonun heç bir istehsalçı zəhin olmadan təsadüf nəticəsində meydana gəlmə ehtimalı, nəzəri cəhətdən bir hüceyrənin təsadüfən əmələ gəlmə ehtimalından xeyli çoxdur (şübhəsiz ki, həqiqətdə hüceyrə də daxil olmaqla, hər şeyin təsadüfən meydana gəlmə ehtimalı sıfırdır, bu tamamilə xəyali bir nümunədir).

Başqa ziddiyyət üzərində düşünək.

Canlı hüceyrənin əmələ gəlməsi və çoxalıb nəslini davam etdirməsi üçün, həm böyük hissəsi zülallardan təşkil olunmuş hissələrinin, həm də varisliyini təmin edəcək DNT-sinin eyni anda bir yerdə mövcud olmalarının lazım olduğunu qeyd etdik. Bir anlığa həm zülallar, həm bunlardan əmələ gələn ferment, orqan, hüceyrə membranı və sairənin, həm də DNT-nin təsadüflərlə bir yerdə əmələ gəldikləri kimi dəlisov bir fikri qəbul etdiyimizi fərz edək... Lakin bu belə hüceyrənin əmələ gəlməsi üçün kifayət deyil. Çünki ortada böyük təhlükə var; DNT, haqqında danışılan zülallara qətiyyən toxunmamalıdır. Çünki bir yerə toplandıqları vaxt, DNT, turşu, zülallar isə, əsas təsiri göstərəcək və dərhal reaksiyaya girib bir-birlərini yox edəcəklər. Bundan ötrü də, DNT nukleotidləri və zülallar, təkamülçülər tərəfindən

"primitiv şorba" kimi adlandırılan xəyali mühitdə müəyyən yolla əmələ gəlmiş olsalar belə, daha irəli bir mərhələyə gedə bilmədən bir-birlərini duza döndərəcəkdilər.

İşin digər bir möcüzə tərəfi də budur: Bir turşu ilə bir əsasın, yan-yana gəldikləri vaxt, reaksiyaya girmələri normal olduğu halda, bu ikisi hüceyrədə mükəmməl əməkdaşlıq və uyğunluq içində bir yerdə fəaliyyət göstərirlər. Sintez prosesini təmin edirlər. Halbuki hüceyrə xaricindəki sərbəst mühitdə bir yerə gəlmələri hər ikisinin məhvinə səbəb olacaq.

Lakin bu sistem, həmişə olduğu kimi bütün incəlikləriylə planlanmış, hər cür tədbir alınmışdır. DNT molekulları, hüceyrənin ən sağlam hissəsi olan nüvəyə yerləşdirilmiş və mühitdəki zərər verə biləcək strukturlardan xüsusi və həssas üsullarla təcrid edilmişdir. DNT-nin köçürülməsi kimi əməliyyatlar zamanı, DNT və ferment zülallarının təması, o qədər idarəli və ölçülü nizam sayəsində gerçəkləşər ki, iki tərəf də ziyan görməməklə yanaşı, mümkün olan ən yüksək səmərə əldə olunar.

Molekullar şüursuzdur

Müəllifləri təkamülçü olan biologiya kitablarında belə həmişə vurğulanan ortaq bir məsələ var: Bura qədər bəhs etdiyimiz hadisələrdəki işçilərin, böyük şüurla hərəkət etmələri. Biz də bura qədər bir çox yerdə istər hüceyrə, istər DNT və ya RNT, istər fermentlər, itsərsə də, orqanoidlər üçün; "oxuyar", "qərar verər", "seçər", "nəzarət edər", "düzəldər" ... kimi hərəkətlərdən istifadə etdik. Aydınadır ki, bu hərəkətlər ancaq və ancaq şüur, ağıl və iradə sahibi varlıqların edə biləcəyi hərəkətlərdir. Halbuki bura qədər haqqında danışılan varlıqlar, qətiyyənlər düşünmək, qərar vermək, ağıl işlətmək kimi xüsusiyyətlərə sahib olmayan müxtəlif atomlar və molekullardan ibarətdir.

Əvvəlki hissələrdə də ifadə etdiyimiz kimi, müxtəlif molekulların müxtəlif nisbətlərdə birləşməsindən əmələ gəlmiş hüceyrənin, nə qədər mürəkkəb və möcüzəvi quruluşa sahib olsa da, ağıl və şüur sahibi olması qeyri-mümkündür. Dolayısıyla bu hüceyrənin və ya hər hansı bir hissəsinin istəməsi, qərar verməsi, qərarını tətbiq etməsi, nəzarət etməsi, kimi hallardan

da qətiyyəən söhbət gedə bilməz.

Məhz bundan ötrü də, hüceyrədəki hissələrin şüur və ağıl sahibi olduqlarına işarə edən, "qərar verər", "nəzarət edər", "düzəldər" kimi ifadələr, əslində bu hissələri Yaradana işarə edir.

Məsələn; "bu kitab bunu izah etmək istəyir" dediyimiz vaxt, aydındır ki, bu kitabın müəllifinin izah etmək istədiyi nəzərdə tutulur. Yoxsa bu ifadədən, kitabın bilavasitə özü, səhifələri və mürəkkəbiylə, düşünüb də bir şey izah etmək istəyir kimi, bir məna çıxmayacağı aydındır (belə bir məna çıxartmaq isə, həmin insanın ağılında ciddi problem olduğunun əlamətidir).

Eynilə, kitabın bir çox yerində işlətdiyimiz; "istəyər", "qərar verər", "hesablayar" kimi ifadələr də hadisələrin tərifi və təsvirini asanlaşdırmaq üçün seçilmiş ifadələrdir. Sözlərə nəzərdə tutulan mənalarından kənar, yanlış mənalar yükləmək, insanı əsaslı yanlış fikirlərə sürükləyər. Aydındır ki, istəyən, qərar verən iradə, bu şüursuz molekul yığınları deyil. Bu xüsusiyyətlər, ancaq bu molekul yığınlarına belə şüurlu, hesablı hərəkətləri etdirən və bunları gördükləri işə uyğun yaradan gücün, yəni Allahın Özünə məxsus xüsusiyyətləridir. İstəyən də, qərar verən də, etdirən də Allahdır.

Bu cür məhfumlarla heç bir əlaqəsi qurula bilməyəcək maddələrin belə fəvqəladə işlər görmələri, insanın, bunların arxasındakı əsil güc və ağıl sahibini daha asan və rahat görə bilməsi üçündür.

Bura qədər izah etdiklərimiz, hüceyrədə və insan bədənində gerçəkləşən möcüzələrdən yalnız bir neçəsidir. Bunları görə vicdanlı bir insan, öz yaradılışındakı mükəmməlliyi görə bilər və Allahı tanıyaraq Ona yaxınlaşa bilər.

Şüur və vicdan sahibi bir insan; "bu mükəmməl sistemin niyə və nə üçün yaradıldığı, bunları kimin yaratdığı" suallarını soruşacaq. Belə bir sistemin insan bədənindəki trilyonlarla hüceyrənin hər birində ayrı-ayrılıqda işləməsinin tək məqsədi var ki, həmin məqsəd də budur: İnsanın, Allahın sonsuz ağılını, elmini, gücünü, yaratmasındakı sonsuz mükəmməlliyi və özünü yaxın izlədiyini görüb anlamağa bilməsi... İnsan anlamalıdır ki; Allahın icazəsi və məlumatı olmadan, nəinki bir insanın yeriməsi və ya danışması, həmin insanın tək bir hüceyrəsinin içindəki bir molekul parçasının hərəkət etməsi belə qeyri-mümkündür.

Tək bir hüceyrəyə 5 milyard məlumatın sığdırılması, dünyada başqa heç bir möcüzə olmadığını fərz etsək belə, şüurlu və vicdanlı insan

baxımından iman gətirmək üçün kafi dəlildir. Lakin yenə eyni dəlil; özünə belə bir məlumat gəldikdən sonra Allahdan üz döndərənlərin qiyamət günü əzaba sürüklənmələri üçün bu dəfə əleyhlərində olacaq.

Sonsuz mərhəmət sahibi olan Allah, sonsuz dəlillərini tək-cə bu kiçik hüceyrədə deyil, kainatın hər nöqtəsində sərgiləyir. İman gətirən insan bu dəlillərin çoxluğu sayəsində hidayətini artırır. İnkara edən insan isə, hamısını inkar etməyin, onları "boş və batil" hesab etməyin qarşılığını dünyada və axirətdə alacaq. Bir ayədə belə buyrulur:

Biz göyü, yeri və onların arasındakılarını batil yerə xələq etməmişik. Bu, inkar edənlərin zənnidir. Oddan ötrü vay o inkar edənlərin! (Sad surəsi, 27)

Hüceyrədaxili sistemlər

Zülal sintezinin necə başladığını, hansı proseslərdən keçilərək bu sintezin baş verdiyini araşdırdıq. Lakin hamının bildiyini ki, sintezin baş verməsi üçün ən başda lazım gələn şey xammaldır. Bu xammalların da sintez prosesində iştirak edə bilmələri üçün, müəyyən əməliyyatlardan keçib, təmizlənərək istifadəyə əlverişli vəziyyətə gətirilməlidirlər. Məsələn, plastmas kimi bir çox məhsul neftdən əldə edildiyi halda, istehsal mərhələsinə gələnə qədər neftayırma zavodlarında, kimya laboratoriyalarında bir çox ara əməliyyatlardan keçdikdən sonra istehsala hazır xammal vəziyyətinə gəlirlər.

Eyni texnologiyanın daha təkmilləşmiş variantından isə, hüceyrədə istifadə olunur.

Hüceyrədəki laboratoriya

Hüceyrəyə daxil olan qidalar, çox əhatəli kimyəvi əməliyyatlar nəticəsində parçalanaraq, yeni istehsal prosesləri üçün, xammal halına gətirilirlər. Beləliklə də, artıq yeni sahələrdə istifadə edilə biləcəklər. Bu xammallara, təkcə sintez ediləcək zülalları meydana gətirəcək amin turşuları, hüceyrənin istənilən işində istifadə edəcəyi kimyəvi maddələr də daxildir.

Daxilində bu əməliyyatların icra edildiyi "lizosom" adlı orqanoid çox təkmilləşmiş bir kimya laboratoriyasını xatırladar. Lizosomda təxminən 36 müxtəlif ferment, müxtəlif qida maddələrinin həzm olunması üçün vəzifə yerinə yetirir. Məsələn, zülalların həzm olunması üçün 5, nuklein turşuları üçün 4, polisaxaridlər üçün 15, lipidlər üçün 6, üzvi sulfatlar üçün 2, üzvi fosfatlar üçün 4 ayrı ferment fəaliyyət göstərir. Tək bir fermentin belə kimyəvi quruluşu, fiziki xüsusiyyətləri, gördüyü mürəkkəb işlər və inanılmaz əməliyyat sürəti düşünülərsə, 36 müxtəlif fermentin təxminən 1 mikronluq (millimetrin mində bir hissəsi) bir orqanoiddə vəzifə yerinə yetirməsinin nə qədər böyük möcüzə olduğu daha yaxşı aydın olar. Bu qədər güclü öyüdənlərin belə uyğunluq içində, hüceyrəyə və bir-birlərinə heç vaxt zərər vermədən işləyərlər.

Hüceyrədaxili nəqliyyat

Hüceyrə daxilində çıxarılan məhsulların və bu məhsulların xammallarının nəqli də; "endoplazmatik şəbəkə" adlı kanallar sayəsində təmin edilir. Zülal sintez edən ribosomlar da ümumiyyətlə bu nəqliyyat xəttinin yaxınlığında yerləşdirilmişdir. Eynilə fabriklərin xüsusilə avtomobil və dəniz yolu əlaqələrinə yaxın yerlərdə yerləşdirilmələri kimi.

Hüceyrənin paketləmə sistemi

Hüceyrə daxilindəki hər incəliyin böyük ağıl nəticəsində diqqətlə yaradıldığı ortadadır. Bunun yeni bir nümunəsini, hüceyrə daxilindəki "paketləmə müəssisələri" nə nəzər saldıqımızda görə bilərik.

Müasir ticarət və sənayedə, istehsa olunan bir məhsul üçün, ən mühüm problemlərdən biri onun paketləşdirilməsi, digəri isə, istehlakçıya çatdırılmasıdır. Xüsusilə qida sənayesində məhsulun korlanmadan uzun müddət təb gətirəcək şəkildə paketləşdirilməsi zəruridir. Müasir texnologiya bu problemlərə ancaq son bir neçə on ildə çıxış yolu tapa bilmişdir. Buna baxmayaraq, hüceyrələrdə üstün bir paketləmə, çatdırma və toplama sistemi bəşər oğlunun yaradıldığı andan bəri minlərlə ildir ki, milyardlarla insanın hər birinin trilyonlarla hüceyrəsində hər an işləyir.

Bu paketləmə işini holci cisimciyi adlı bir hüceyrə orqanoidi yerinə yetirir. İfraz olunan maddələri toplayıb, kiçik vakuollar halında paketləşdirilməsini təmin edir. Paketləşdirilən bu maddələr ehtiyaca görə ya ehtiyatda saxlanılır, ya da kənarlaşdırılır.

Möcüzəvi molekullar: Zülallar

Zülalsız bir həyat qeyri-mümkündür. Çünki zülallar həm bədənin təməl elementləridir, həm də insan həyatında olduqca mühüm əhəmiyyətə sahib olan ferment və hormonların bünövrəsini əmələ gətirərlər. Ferment və hormonlar bədəndə müəyyən vəzifələr və reaksiyalar üzrə mütəxəssisləşmiş mürəkkəb zülal molekullarıdır. Bunlar bədən daxilindəki koordinasiyanın təmin edilməsindən, əsas həyat funksiyalarının davam etməsinə qədər bir çox mühüm vəzifəni icra edirlər.

Bu hissədə zülalların fəvqəladə strukturlarını və zülallardan əmələ gələn bu mexanizmlərin bədən daxilində icra etdikləri inanılması çətin əməliyyatları araşdıracağıq. Hər an içimizdə milyardlarla belə əməliyyatların baş verdiyi düşünəlsə, insan bədəninin, qavrama hüduqlarından kənara çıxan mürəkkəbliyə sahib bir sistem olduğu daha yaxşı aydın olar.

Zülallar 20 fərqli növ amin turşusundan əmələ gəlir. Əslində təbiətdəki bu iyirmi növ amin turşusunun müxtəlif saylar və ardıcılıqlar üzrə düzülməsi nəticəsində, sonsuz müxtəliflikdə fərqli zülal növləri əmələ gələ bilər. Zülalları bir zəncirə bənzətsək, amin turşuları bu zəncirin halqaları olar. Canlı varlıqlarda olan zülal növlərinin tərkibinə aid olan amin turşusu sayı 100–3000 arasında tərəddüd edir. Bir zülalı əmələ gətirən düzülüşdə, amin turşularından birinin təsadüfən çıxarılması, əlavə olunması və ya yerinin dəyişdirilməsi əsasən zülalın tamamilə işə yaramaz, hətta zərərli hala gəlməsinə səbəb olar.

Amin turşularının yerləri və sayları ilə, yanaşı, əmələ gətirdikləri zülalın üçölçülü həndəsi forması da çox əhəmiyyətlidir. Amin turşuları doğru sayda və düzülüşlə birləşməklə kifayətlənməz, həmçinin müəyyən hissələrdə bükülərək, zülalın vəzifəsini yerinə yetirə bilməsi üçün, sahib olması lazım gələn üçölçülü formasını da müəyyənləşdirirlər. Bunu təmin etmək üçün bükülmə yerlərindəki amin turşuları, müəyyən bucaq altında bükülməyə imkan verəcək şəkildə, digərlərindən daha zəif əlaqələrlə bir-birlərinə bağlanırlar. Əgər belə olmasaydı, yəni bütün amin turşuları bir-birlərinə eyni qüvvə ilə bağlansaydı, o zaman dümdüz, xüsusiyyətsiz və işə yaramaz bir zülal zənciri əmələ gələcəkdi.

Halbuki üçölçülülük, zülallar üçün çox mühüm xüsusiyyətdir. Xüsusilə fermentlər, təkcə sahib olduqları üçölçülü quruluş sayəsində bəzi reaksiyaları

idarə edər, nəzarət edər və ya sürətləndirə bilərlər. Bir sözlə, doğru say və düzülüş təmin edilsə belə, lazım gələn həndəsi formanın təmin edilə bilməməsi bir zülalı funksiyasız hala gətirəcək. Bunun təmin edilməsi üçünsə, amin turşularının arasındakı cazibə qüvvələri belə, ağılasıqmaz idarə və həssaslıqla ayrı-ayrılıqda tənzimlənir, ən kiçik bir incəlik belə xüsusi olaraq müəyyənləşdirilir.

Göründüyü kimi, tək bir zülal molekulunun əldə edilməsi belə, saysız əməliyyat və yoxlamalar nəticəsində mümkün ola bilər. Müasir texnologiya ilə, bir zülal molekulunu laboratoriya şəraitində belə süni şəkildə sintez etmək qeyri-mümkündür.

Lakin təkamülçülər, hər zamanki laqeydlik və korluqları içində, belə bir molekulun, primitiv yer atmosferində təsadüflər nəticəsində əmələ gəldiyini iddia edirlər.

İndi isə, bir zülalın təsadüfən əmələ gələ bilmə ehtimalına və bu qeyri-mümkünlük qarşısında təkamülçülərin düşdükləri çıxılmaz vəziyyətə nəzər salaq.

"Sonsuzda bir ehtimal"

Təkamülün qabaqcıl müdafiəçilərindən olan rus alimi A. L. Oparin, *"origin of life" ("həyatın mənşəyi")* adlı kitabında zülalların təsadüfən əmələ gəlməsinin mümkün ola bilməyəcəyini belə izah edir:

Hər biri müəyyən formalarda və özünəməxsus bir tərzdə düzülmüş minlərlə karbon, hidrogen, oksigen və azot atomuna malik bu maddələrin ən sadəsi belə, olduqca mürəkkəb quruluşa malikdir. Zülalların quruluşunu araşdırırlar üçün, bu maddələrin öz-özlərinə bir yerə toplanmış olmaları, Romalı şair Vergiliyin məşhur "eneida" şeirinin ətrafa saçılmış hərflərdən təsadüfən meydana gəlmiş olması qədər ehtimaldan kənar görünür.⁽¹⁰⁾

Hər nə qədər təkamül tərəfdarı bir ideologiyaya sahib olsa da, bu tanınmış elm adamının yuxarıdakı ifadəsi müdafiə etdiyi nəzəriyyəni tamamilə etibarsız edən bir etirafdır. Həmçinin təkamülçülərin ziddiyyətli məntiq quruluşunu göstərməsi baxımından da diqqətçəkən bir nümunədir. Çünki həqiqətən də bir zülalın təsadüfən əmələ gəlməsi müəllifin dediyi kimi,

tamamilə ehtimaldan kənardır; lakin təkamülçü elm adamları bunu görmələrinə baxmayaraq, "təsadüfə" olan batil inanclarından güzəştə getmirlər.

Türkiyənin tanınmış elm adamlarından təkamülçü prof. dr. Nevzat Baban, zülal əmələgəlmə prosesində riyazi cəhətdən təsadüfün baş vermə ehtimalının qeyri–mümkün olduğunu belə ifadə edir:

Molekul kütləsi 34.000 olan, tərkibində 288 amin turşusu olan və 12 müxtəlif amin turşusundan əmələ gətirilmiş nəzəri bir zülal molekulunun 10^{300} fərqli strukturu ola biləcəyi hesablanmışdır. Bu müxtəlif formalardan bir molekulun bir yerə gəlməsiylə meydana gələcək kütlənin ağırlığı 10^{280} qram olacaq. Halbuki planetimizin ümumi kütləsinin yalnız 10^{27} qram olduğu düşünülə... Quruluşunda, zülalların tərkibində ola bilən 20 amin turşusu növündən hamısının iştirak etdiyi 61 amin turşusundan əmələ gətirilmiş polipeptidin izomer sayı 5×10^{79} olduğu hesablanılır... buna görə də kainatdakı hər atom sayına yuxarıda quruluşunu açıqladığımız 61 amin turşusundan əmələ gəlmiş polipeptid molekulunun izomerindən 6–sının düşəcəyi aydın olur.⁽¹¹⁾

Babanın da ifadə etdiyi kimi, 61 amin turşusundan əmələ gələn kiçik bir zülalın halqalarının təsadüfi düzülməsi nəticəsində ortaya çıxacaq variantları meydana gətirməyə kainatdakı ümumi atom sayı belə kifayət etmir. Üstəlik, orta ölçülü bir zülal molekulu 61 deyil, 400 amin turşusundan əmələ gəlir. Bunun digər bir mənası isə budur: Kainatdakı bütün atomlar hər işi buraxıb, təkə bu zülalı əmələ gətirmək üçün dayanmadan təsadüfi birləşsələr, kainatın yaranmasından indiyədək keçən milyardlarla il və kainatdakı bütün atomların sayı bir zülal molekulunun "təsadüfən" əmələ gələ bilmə ehtimalı üçün qeyri–kafi qalacaq.

Bir sözlə, 400 amin turşusundan əmələ gələn orta ölçülü bir zülal molekulunun təsadüfən əmələ gəlməsi, tək sözlə, qeyri–mümkündür. Üstəlik, canlıların inkişafında bir pillə daha irəlilədiyimiz vaxt, bu "qeyri–mümkün" sözünün belə qeyri–kafi qaldığını görürük. Çünki tək bir zülal heç nə ifadə etmir. İndiyə qədər məlum olan ən kiçik bakteriyalardan biri; Mycoplasma Hominis H39–un belə, 600 növ zülala sahib olduğu görülmüşdür. Belə olan halda, tək bir zülal üçün apardığımız yuxarıdakı ehtimal hesablamalarını 600 növ zülal üzərində yenidən aparmalıyıq. Bu vəziyyətdə qarşılaşacağımız rəqəmlər, insan aqlının qavraya bilməyəcəyi ölçülərə çatar.

Birinin belə təsadüfən əmələ gəlməsi qeyri–mümkün olan bu

zülallardan orta hesabla bir milyonunun təsadüfən uyğun şəkildə bir yerə toplanıb, tam quruluşlu bir insan hüceyrəsini əmələ gətirməsi isə, milyardlarla dəfə daha qeyri-mümkündür. Üstəlik, hüceyrənin quruluşunda zülallardan başqa karbohidrat, lipid, su, elektrolitlər (anion və kation) və vitaminlər vardır. Həmçinin bütün bunlardan bir çox fərqli orqanoidin daxilində təməl element və köməkçi molekullar kimi istifadə edilir.

Bu hüceyrələrdən 100 trilyonunun təsadüfən əmələ gəlib, insanın daxili və xarici orqanlarını mükəmməl əmələ gətirəcək formada və nizamda birləşməsinin nə qədər qeyri-mümkün bir şey olduğunu izah etmək üçün, çox təəssüf ki, uyğun söz tapmaq qeyri-mümkündür.

Göründüyü kimi, təkamül, yeganə "izahı" olan təsadüf iddiasıyla, nəinki hüceyrə, hətta hüceyrədəki milyonlarla zülaldan tək-cə birinin əmələ gəlməsini belə izah etməkdən acizdir. Hələ zülal mərhələsini belə həll etməkdən aciz olduğu halda, həyatın və canlıların necə əmələ gəldiyi mövzusunda ssenarilər yazmağa çalışan bir nəzəriyyənin ciddiliyi və etibarlılığı isə, ortadadır.

Canlıların hansı mərhələsi və ya hansı hissəsi ələ alınsa belə, qeyd olunan "təsadüf" iddiası "dəlisov bir sözə" çevrilir. Məsələn, levo (sol əlli) zülalları ələ alağ.

Bütün amin turşularının əsas bünövrəsini bir karbon atomuna bağlı hidrogen və bir azot atomundan əmələ gələn bir hissə təşkil edər. Bu bünövrənin quruluşu bütün amin turşularında tamamilə eynidir. Lakin bu bünövrəyə oynaqla birləşən və "R qrupu" adıyla tanınan əlavə bir hissə vardır ki, bu qrup hər amin turşusunda fərqlidir. Amin turşusuna özünəməxsus xüsusiyyətini verən də bu R qrupudur. R qrupu atomları, quruluş etibarilə əsas bünövrənin sağ və ya sol tərəfində ola bilər. Bunlardan, R qrupu sol tərəfdə olanlar L-levo (sol əlli) amin turşuları, sağ tərəfdə olanlar isə, D-dextro (sağ əlli) amin turşuları adlandırılır. Həmçinin hər iki növün də əmələ gəlmə ehtimalı 50%-dir. Eyni molekulun sağ əlli və sol əlli formaları bir-birlərinin "optiki izomerləri" adlandırılır. Optiki izomerlər arasındakı fərq, bir cisimlə həmin cisimin aynadakı görünüşü arasındakı fərq kimidir. Eyni atomlardan, eyni hissələrdən, bənzər nizamda əmələ gəlmələrinə baxmayaraq, bu molekullar, eynilə sağ əl ilə sol əl kimi, üçölçülü simmetrik quruluşa sahibdirlər.

Cansız dünyada bu izomerlərdən bərabər miqdarlarda (50%-50% nisbətində) tapılar. Həmçinin insan bədənində istifadə edilən 20 əsas amin turşusu növündən hər biri təbiətdə levo və ya dextro formalarında mövcud

ola bilər.

Lakin aparılan tədqiqatlarda təəccüblü bir həqiqət ortaya çıxmışdır: Ən sadə orqanizmdən ən mürəkkəb orqanizmə qədər bütün bitki və heyvanlardakı zülallar, təkcə levo amin turşularından əmələ gəlirlər. Hətta bəzi təcrübələrdə bakteriyalara dextro amin turşularından verilmiş, lakin bakteriyalar bu amin turşularını dərhal parçalamış, bəzi hallarda isə, bu parçalardan yenidən istifadə edə biləcəkləri levo amin turşularını əmələ gətirmişdirlər.

Təkamülçülər, belə xüsusi və şüurlu seçiciliyi qətiyyənlə izah edə bilmirlər. Əgər canlılar təsadüflərlə əmələ gəlmişdirsə, o zaman ortada, bu seçiciliyin olmaması lazım olduğunu göstərən kifayət qədər səbəb var. Təbiətdə hər iki cins amin turşusundan da bərabər miqdarda mövcuddur və hər iki qrupdan da amin turşuları, digəriylə mükəmməl şəkildə birləşə bilərlər. O zaman, bütün canlı orqanizmlərdəki zülalların təkcə levo amin turşularından əmələ gəlməsi necə izah oluna bilər?

Sizin də gördüyünüz kimi, zülalların bu yeni xüsusiyyəti, təkamülçülərin "təsadüf" düyün nöqtəsini daha da çıxılmaz vəziyyətə gətirmişdir: Mənalı bir zülalın əmələ gəlməsi üçün, bir qədər əvvəl izah etdiyimiz kimi, təkcə bunu əmələ gətirən amin turşularının müəyyən sayda, mükəmməl düzülüşdə və xüsusi üçölçülü dizayna uyğun şəkildə birləşmələri artıq kafi olmayacaq. Bütün bunlarla yanaşı, bütün bu amin turşularının sol əlli (levo) olanlar arasından seçilmiş olması və aralarında bir dənə belə sağ əlli amin turşusunun olmaması da zəruridir. Bu da təsadüf anlayışını bir daha yox edən vəziyyətdir.

Bu vəziyyət təkamülün kor–koranə müdafiəçisi olan Brittanika Ensiklopediyasında belə bildirilir:

Əslində, yer üzündəki bütün canlı orqanizmlərdəki amin turşularının hamısı və zülallar kimi mürəkkəb polimerlərin təməl elementi, eyni asimmetriya tipindədir. Sanki tamamilə sol əllidirlər. Bu, sanki milyon dəfə havaya atılan dəmir pulun həmişə eyni tərəfi üstündə yerə düşməsinə bənzəyir. Molekulların necə sol əl və ya sağ əl olduğu tamamilə qavranıla bilməz. Bu seçim anlaşılmaz şəkildə, yer üzündəki həyatın mənbəyinə bağlıdır.⁽¹²⁾

Bir dəmir pul milyonlarla dəfə havaya atılmasına baxmayaraq, həmişə eyni tərəfi üstündə yerə düşürsə, bunu təsadüflə izah etmək, yoxsa, birinin şüurlu şəkildə havaya atılan dəmir pula müdaxilə etdiyini qəbul etmək mi

daha məntiqlidir? Cavab ortadadır: əlbəttə, şüurlu müdaxilə var. Lakin təkamülçülər, bu açıq həqiqətə baxmayaraq, sırf Allahın canlılar üzərindəki hakimiyyətini qəbul etmək istəmədikləri üçün, təsadüfə sığınirlar. Bu isə, bir qədər əvvəl ifadə etdiyimiz kimi, bir vəsvəsədən başqa bir şey deyil.

Amin turşularındakı sol əllilik hadisəsinə bənzər vəziyyət, nukleotidlər, yəni DNT və RNT-nin təməl elementləri üçün də hakimdir. Məsələn, canlı orqanizmlərdə olan bütün amin turşularının əksinə bunlar, təkcə sağ əlli olanlar arasından seçilmişdirlər.

Nəticə etibarilə; həyatın mənbəyinin təsadüflərlə izah olunmasının mümkün olmadığı, başdan bəri araşdırdığımız ehtimal hesablamaları ilə qəti şəkildə sübut edilir: 400 amin turşusundan əmələ gələn orta böyüklükdəki bir zülalın, yalnız sol əlli amin turşuları arsından seçilmə ehtimalını hesablamağa çalışsaq, 2^{400} , yəni 10^{120} -də 1 ehtimal əldə edərik. Bir müqayisə aparmağınız üçün, kainatdakı elektronların sayının bu saydan olduqca kiçik sayda, təxminən 10^{80} olduğunu da ifadə edək. Bu amin turşularının lazımi düzülüşü və funksional formanı meydana gətirmə ehtimalları isə, olduqca böyük rəqəmlər doğurar. Bu ehtimalları da əlavə edib, hadisəni birdən çox sayə və növə malik zülallların əmələ gəlməsinə qədər uzatmağa çalışsaq, hesablamalar tamamilə içindən çıxılmaz vəziyyət alar. Bütün bunlardan sonra isə, son bir xatırlatma daha edilməlidir.

Yuxarıda izah etdiyimiz bütün qeyri-mümkün halları bir anlığa bir kənara qoyub, yenə də faydalı bir zülal molekulunun "təsadüfən" öz-özünə əmələ gəldiyini fərz edək. Lakin bu nöqtədə də təkamül bir daha bataqlığa batar. Çünki bu zülalın mövcudluğunu davam etdirə bilməsi üçün, həmin anda içində olduğu təbii mühitdən təcrid edilib çox xüsusi şərtlər altında qorunmalıdır. Əks halda, bu zülal yer səthindəki şərtlərin təsiriylə parçalanacaq və ya başqa amin turşuları və kimyəvi maddələrlə birləşərək xüsusiyyətini itirəcək, faydasız, hətta zərərli bir maddəyə çevriləcək.

Bura qədər izah etdiklərimiz, həyatın mənşəyində, canlı bir hüceyrənin əmələ gəlməsi üçün lazımi zülalların meydana gəlməsində, təkamülçü iddiaların qətiyyənlə çıxılmaz vəziyyətdə olduğunu göstərmişdir. O zaman qarşımızdakı tək həqiqət budur: Bütün bu fəvqəladə tarazlıqları yaradan və sistemin işləməsini davam etdirən, bütün lazımi maddələri lazımi yerlərdə var edən və beləliklə də, zülalları yaradan sonsuz elm və qüdrət sahibi olan Allahdır.

Fermentlər

Bədənimizin içində hər saniyə bir çox mürəkkəb hadisə baş verir. Bunlar o qədər təfərrüatlıdırlar ki, demək olar ki, hər mərhələlərində, bütün qarışıqlıqlara nəzarət edən, nizamı təmin edən və hadisələri sürətləndirən "əla nəzarətçilər" in müdaxiləsinə ehtiyac duyular: Fermentlər... Hər canlı hüceyrədə, hər biri öz xüsusi işini görən, məsələn, qida maddələrini parçalayan, qidalardan enerji meydana gətirən, sadə molekulardan zəncir istehsalını təmin edən və bunlar kimi saysız işlər görən minlərlə ferment mövcuddur.

Əgər bu fermentlər olmasa, ən sadəsindən ən mürəkkəbinə qədər demək olar ki, heç bir funksiyanız işləməz və ya dayanırmış kimi yavaşlayardı. Nəticə, hər iki halda da ölüm olardı. Nəfəs ala bilməz, bir şey yeyə bilməz, həzm edə bilməz, görə bilməz, danışa bilməz, bir sözlə, yaşaya bilməzdik.

Fermentlərin prosesləri sürətləndirməsini gündəlik həyatdan bir nümunə ilə uyğunlaşdırıb bilirik. Əgər "fermentsiz" qalmaq kimi bir vəziyyətlə qarşılaşılsa; normal şərtlərdə oxunması bir neçə saniyə davam edəcək bir cümləni oxumaq, təxminən on il davam edərdi. Məhz fermentlər bədəndəki reaksiyaları ən azı bu nümunədəki qədər sürətləndirirlər. Fermentlərin, zülal sintezindən, enerji istehsalına qədər hüceyrənin bütün funksiyalarında mühüm əhəmiyyəti var.

Fermentlə təsir etdiyi maddə arasındakı əlaqə, açarlar qıfıl arasındakı əlaqəyə bənzədilə bilər. Ferment və onun birləşməsi maddə, üçölçülü mürəkkəb bir həndəsi formada bir-birlərinə birləşirlər. Hər ikisi də bir-birləriylə tam uyğunluq təşkil edəcək şəkildə xüsusi olaraq yaradılıblar. Üstəlik, bu uyğunluq çox valehedici sürətlə işləyər. Bu sürət o qədər baş gicəlləndiricidir ki, bir ferment bəzən bir saniyədə 300 maddə ilə müəyyən ardıcılığa uyğun şəkildə tək-tək birləşər, həmin maddəni istənilən formaya salar və sonra da ayrılır.

Bir sözlə, hüceyrə fermentlər sayəsində yaşayır. Lakin fermentlər də hüceyrədə sintez edilir. Hər hüceyrə öz ehtiyacı olan fermenti, lazım gördüyü miqdarda, özü sintez edir.

Bütün bunlar, bir insanın ağılında bu sualları oyandırmalıdır: Bir hüceyrə bir şeyi necə lazımlı hesab edə bilər?, ehtiyacını necə hesablaya bilər? Yoxsa bir çox mürəkkəb işi görən və bir robotdan daha sürətli işləyən ferment adlı maşınları hüceyrə dizayn etmişdir? Bu planı quran ağıl sahibi haradadır?

Şüurlu bir insanın əldə edəcəyi cavab da bəllidir. Bütün bunlar, "hüceyrə" adlı mikroskopik strukturun və onun daxilindəki daha kiçik hissələrin əsəri ola bilməz. Həqiqət çox aydındır, belə ki, bütün bunlar Allahın: "...hər şeyi bir-birinə uyğun şəkildə, ziddiyyət və uyğunsuzluq olmadan yaratması..." (Mülk surəsi, 3) nəticəsində gerçəkləşir.

Hormonlar

Çox hüceyrəli orqanizmlər olan heyvanlar və insanlar müxtəlif quruluş və vəzifələri olan hüceyrələrdən meydana gəlirlər. Bədənin bütünlüyü, bu hüceyrələr arasındakı mürəkkəb, lakin olduqca uyğun əlaqələrdən asılıdır. İnsan bədənindəki 100 trilyon hüceyrə sanki bir-birlərini tanıyırmış kimi, hərəkət edirlər. Özlərinə ayrılmış xüsusi vəzifələri, sonuna qədər, heç bir laqeydlik və zəiflik göstərmədən yerinə yetirirlər. Məhz bu mükəmməl koordinasiya hormon adlanan xəbərdar daşıyıcıları hüceyrələrə əmr daşımaqla vəzifəlidirlər. Bədənin böyüməsi, çoxalmanın təşkil edilməsi, bədəndəki daxili tarazlıq, sinir sistemindəki koordinasiya və daha bir çox əməliyyat hormonların əlaqədar hüceyrələrə çatdırdıqları xəbərdarlıqlar nəticəsində gerçəkləşir. Görünməz bir ağıl sahibi, hormonlar vasitəsilə hüceyrələrə əmrlərini çatdırır. Sizin xəbəriniz belə olmadan içinizdə möhtəşəm əmrlər sistemi yaradılmışdır.

Bu böyük ağıl sahibi, yenə sizin xəbəriniz olmadan içinizdəki hər şeyi nəzarət altında saxlayar. Bu sistemdə heç bir söz sahibi deyilsiniz. Məsələn, bədəninizin böyüməsini ələ ala bilərsiniz. Siz nə qədər istəsəniz də boyunuzu normadan artıq uzada bilməzsiniz. Nə etsəniz də, içinizdəki hüceyrələrə "bölünün, çoxalın və məni böyüdü" kimi bir əmr verə bilməzsiniz. Lakin hüceyrələr, sizin üçün müəyyənləşdirilmiş boy uzunluğunu və bədən formasını bilər və həmin müəyyən formaya çatana qədər çoxalıb bədəni böyüdürlər. Sonra da tam lazım vaxtda böyümə prosesini dayandırirlər.

Əlbəttə ki, hüceyrələr bunları öz ağıl və iradələri ilə gerçəkləşdirir

bilməzlər. Onlara bu mükəmməl əmrlər ardıcılığını ilham edən və vəzifələrini tam şəkildə yerinə yetirmələrini təmin edən uca Allahdır.

Əsrarəngiz nəzarət

Bədəninizə nəzarət edə bilmədiyinizi başqa bir nümunə ilə göstərek.

Qandakı şəkər miqdarının müəyyən səviyyədə olması, insan həyatı üçün zəruridir. Lakin təbiidir ki, gündəlik həyatda şəkərli qidalar yeyərkən bu həssas tarazlığı təmin etmək üçün hesablama apara bilməzsiniz. Lakin "sizin üçün" bu hesablamanı aparılar. Qanınızdakı şəkər miqdarı yüksəldikdə mədəaltı vəzi adlı orqanınız insulin adlı xüsusi maddə ifraz edər. Bu maddə qaraciyər və bədəndəki digər hüceyrələrə qandakı artıq şəkəri geri sorub ehtiyat halında toplamlarını əmr edər. Beləliklə də, qandakı şəkər miqdarı, heç vaxt təhlükəli həddə çatmaz.

İstəyirsinizsə bir sınaq aparın. Özünüə əmr verin və başda qaraciyərinizdəkilər olmaqla, bədəninizdəki hüceyrələrə "qanımdakı şəkəri geri sorun" əmrini verin. Onlar da sözünüzü dinləyib şəkəri ehtiyat halında toplamağa başlasınlar!... Şübhəsiz ki, belə bir şey edə bilməzsiniz.

Nəinki onlara nəzarət edə bilər, hətta gündəlik həyatda nə mədəaltı vəzdən, nə insulindən, nə də qaraciyərdən xəbəriniz olar. Qanınızdakı şəkərin yüksəldiyini bilməzsiniz, hətta önünüzə müxtəlif səviyyədə şəkər miqdarına malik iki şüşə qan qoyulsa aradakı fərqi anlaya bilməzsiniz. Bunun üçün laboratoriyalara, təkmilləşmiş alətlərə ehtiyacınız olar. Lakin heç vaxt görmədiyiniz və bilmədiyiniz bəzi hüceyrələriniz, qandakı şəkəri bu laboratoriya və alətlərdən daha həssas şəkildə ölçər və nə edilməli olduğuna qərar verərlər. Sonra lazımi tədbirlər alınar, hüceyrələr qandakı şəkəri tanıyıb, ayırd edər və tutarlar. Yediyi bir tort ucbatından qısa müddətdə şəkər komasına girib ölməsi elə də asan olmayan insan, bu mükəmməl sistem sayəsində həyatda qalar.

Bəs bu mükəmməl sistemi kimə borcludur?

Həmişəki kimi təkamülçülər bu sistemin təkamül prosesində "təsadüfən" əmələ gəldiyini iddia edərlər.

Lakin bu iddianı qəbul etmək ağıl və məntiq çərçivəsində qeyri-

mümkün görünür; çünki təkamülün digər iddiaları kimi bu da tək sözlə cəfəngiyatdır.

Təkamül, insan bədəninin milyonlarla illik müddət ərzində bugünkü halına gəldiyini iddia edər. Bu, bu deməkdir: İnsan bədənindəki orqanların bir hissəsi, bir zamanlar yox idi, lakin daha sonra təkamül keçirərək əmələ gəldi. Bu vəziyyətdə, qandakı şəkər tarazlığına nəzarət edən mədəaltı vəzin və onun ifraz etdiyi insulinin də təkamülün mərhələlərindən birində əmələ gəldiyini fərz etməliyik.

Lakin, əlbəttə, bu, təkamülçülər baxımından məntiqi məğlubiyətdir. Çünki mədəaltı vəzə və insulinə sahib olmayan bir insan bədəninin yaşamasına imkan yoxdur. Mədəaltı vəzi olmayan bir yarım insanın milyonlarla il əvvəl yer üzündə dolandığını fərz edək. Bu zaman başına nə gələrdi?.. Cavab sadədir; tapdığı ilk şəkərli qidadan, məsələn, bir şəkər qamışından bolca yeyər və dərhal oradaca şəkər komasına girərək ölərdi. Eyni şey, digər bütün həmcinslərinin də başına gələr və hamısı, səbəbini anlaya bilmədən, şəkər komasından ölərdilər.

Biz yenə də bir hissəsinin çox "şüurlu" pəhriz edərək (əslində bu qeyri-mümkündür, çünki yediyimiz qidaların çox böyük hissəsində şəkər vardır) həyatda qaldığını fərz edək. O zaman bu sualla qarşılaşırıq: Görəsən bu "insanın dırnaqarası ataları", mədəaltı vəzə və insulinə necə sahib oldular?

Görəsən günlərin birində biri çıxaraq; "artıq bu şəkər problemini həll etməliyik, yaxşısı budur ki, mədənin altındakı bir yerə bir orqan yerləşdirək və bu orqan qandakı şəkəri tarazlayan bir hormon ifraz etsin" mi dedi? Həmçinin sonra özünü məcbur edərək mədəsinin altında həqiqətən də bir mədəaltı vəzi mi əmələ gətirdi? Insulinin hansı formula sahib olmalı olduğunu hesablayıb sonra da bu formulu mədəaltı vəzə mi öyrətdi?

Yoxsa, günlərin birində, çox "müvəffəqiyyətli" bir mutasiya oldu da, bu mədəaltı vəzi olmayan dırnaqarası yarım insan canlılardan birinin DNT-sindəki müəyyən korlanma nəticəsində, ortaya birdən-birə bütün mükəmməl funksiyalarıyla bir mədəaltı vəzi və insulin hormonunu çıxdı?.. Lakin belə bir mutasiyanın meydana gəlməsi qeyri-mümkündür; çünki əvvəlki hissələrdə də ifadə etdiyimiz kimi mutasiyaların belə faydalı təsirləri yoxdur. Üstəlik, belə bir hadisənin meydana gəldiyini fərz etsək belə, yenə də bu, həmin bu yarım insanları yaşatmaq üçün kafi ola bilməzdi. Çünki bir də, qandakı şəkər miqdarını fasiləsiz şəkildə nəzarət altında saxlayacaq, lazım gəldikdə mədəaltı vəzə insulin ifraz etmə əmri göndərəcək, lazımı qədər insulinin ifraz

olunmasından sonra da "dayan" əmri verəcək bir qərar mexanizminin beynin bir hissəsində başqa bir "təsadüf" nəticəsində meydana gəlməliydi.

"Təkamüllü məntiq"lə düşünülmüş bu iki "izah" da, əlbəttə, məntiqsizdir. Təkamülçülərin inancı isə, tam bu izah etdiyimiz şəkildədir. Lakin bunun nə qədər böyük yalan olduğunu özləri də bildiklərindən, bu mövzuları gündəmə gətirməməyi və mümkün qədər üstlərindən keçməyi seçirlər.

Təkamüli məntiqlərin insulin nümunəsində açıqca ortaya çıxan bu səfaləti, bizi tək bir nəticəyə gətirər: İlk insanın da eynilə bizimki kimi bir mədəaltı vəzi vardı. Bu orqanın "təkamül keçirmiş" olması əsla mümkün deyil.

Şübhəsiz ki, insulin nümunəsindən, bədəndəki digər orqanlar, minlərlə hormon, yüzlərlə fərqli sistem və saysız əməliyyat üçün də istifadə edilə bilər. Çünki bədənin içində, ən azı insulin qədər, hətta daha da mühüm minlərlə hormon və ya ferment var. Bunların hər biri, insan həyatı üçün "zəruri" şərtlərdir və çoxu insulin tarazlığından olduqca mürəkkəbdir. Məsələn, qan təzyiqini (təzyiqi) nizamlayan sistem, mədəaltı vəzi sistemindən olduqca mürəkkəb hesablamalar və əməliyyatlar ehtiva edir.

Əslində bədənin hansı orqanına baxsaq, eyni vəziyyətlə qarşılaşırıq. Böyrəkləri olmayan bir insan, ən çoxu üç gün yaşayar. Ağciyəri olmayan insan isə, bir-iki dəqiqədən artıq dözə bilməz. Həzm sistemi olmayan, hətta tək cənazəlik bağırısağı çatışmayan bir insanın bir həftə yaşaması möcüzə olar. Qaraciyər, iki yüzə yaxın funksiyası ilə çatışmazlığına bir-iki saat dözülə biləcək bir orqandır. Ürəyin yoxluğuna, üç-beş saniyədən çox tab gətirilə bilməz. Beyni söyləməyə, yəqin ki, ehtiyac yoxdur.

Bu orqanlardan heç biri, "təkamül prosesi" nəticəsində "mərhələ-mərhələ" əmələ gəlmiş ola bilməzlər. Heç bir insan bədəni, özü üçün, "mutasiya nəticəsi"ndə əmələ gələcək bir böyrək əldə etmək üçün milyonlarla il gözləyə bilməz. Dolayısıyla, ortada qəti bir həqiqət var. Bu da ilk insanın, bizim bu gün sahib olduğumuz bədən quruluşunun eynisinə sahib olmasıdır. Yəni bütün canlıların hakimi olan Allah insanı, mükəmməl və əskiksiz bir bədənə birlikdə yaratmışdır.

İnsan üçün hakim olan bu vəziyyət, şübhəsiz ki, digər bütün canlılar üçün də hakimdir. Yer üzündə hərəkət edən ilk pələnglə bugünkü pələng arasında heç bir fərq yoxdur. Fillər, balinalar, qartallar və ya ilanlar da, Allah onları ilk dəfə nə cür yaratmışdırsa, indi də elədirlər.

Naməlum bir şey uğruna sərf olunan həyat

Daha əvvəl toxunduğumuz və təkamül üçün mütləq düyün nöqtəsi meydana gətirən insulin, əslində bədən daxilindəki hormonlardan təkə biridir. Digər hormonlara baxdığımızda isə, ən azı insulin qədər heyratamız "dənil"lərlə qarşılaşarıq.

Hüceyrələr sintez etdikləri bəzi fermentlərdən və hormonlardan özləri istifadə etməyib kənar mühitə göndərlər. Bunlar, hüceyrənin tanımadığı və heç vaxt bilməyəcəyi bir uzaqlıqdakı tam fərqli hüceyrələr tərəfindən istifadə edilər. Məsafə o qədər uzaqdır ki, hüceyrənin ölçüsü düşünüləkdə sintez etdiyi maddənin qət etdiyi yol bizim ölçümüzə min kilometrə ifadə edilə bilər. Hüceyrə böyük diqqət və zəhmətlə sintez etdiyi maddələrin harada və necə istifadə edildiyini bilməz. Lakin bu naməlum məqsəd uğruna, nə işə yaradığını bilmədiyi mürəkkəb maddələri bütün həyatı boyu sintez etməyə davam edər.

Məsələn, beyinin tam altında yerləşən hipofiz vəzisindəki hüceyrələrin sintez etdikləri xüsusi bir hormon, böyrək fəaliyyətlərini nizamlayar. Hipofizdəki bir hüceyrə, böyrəyin necə bir şey olduğunu, nəyə ehtiyac duyacağını bilməz. Bəs heç tanımadığı və həyatı boyunca da tanıya bilməyəcəyi bir orqan olan böyrəyin quruluşuna tam uyğun xüsusiyyətlərdəki bir maddəni necə sintez edə bilər? Bu sualın tək cavabı, şübhəsiz ki, Allahın hipofiz vəzisini bu işi görə bilməsi üçün yaratmış olmasıdır.

Hüceyrədəki bu "naməlum məqsəd üçün" edilən hormon sintezini bir nümunə ilə izah edə bilərik: Yüzlərlə insanın bir fabrikdə bütün həyatları boyunca çox mühüm bir elektron alətin xüsusi və mürəkkəb bir sxemini meydana gətirdiklərini düşünün. Lakin bu insanlar bir dəfə də olsun nə bu aləti görüblər, nə də nə işə yaradığını bilirlər. Hətta bu insanlar yaşadıkları fabrikdən savayı heç nə görməyiblər. Bütün həyatlarını həsr edib, min bir zəhmətlə meydana gətirdikləri bu mürəkkəb sxemləri fabrikdən kənara göndərlər. Bəziləri də bu sxemləri alıb minlərlə kilometr kənardakı başqa bir fabrikdə bəzi yeni hissələrlə birləşdirib, həmin bu aləti meydana gətirərlər. Birinci fabrikdəkilər, həyatlarını nəyə həsr etdiklərini belə bilmədən, heç yorulmadan, mükəmməl itaətkarlıqla iyirmi dörd saat çalışırlar.

Belə bir fabrikin necə meydana gəldiyi sualına isə, tək bir cavab verilə bilər: Şübhəsiz ki, hər iki fabriki də tanıyan və idarə edən bir iradə, müəyyən əmək bölgüsü hazırlamış və birinci fabrikə təkə həmin bu elektron sxemi meydana gətirmə vəzifəsini vermişdir. Bunun necə ediləcəyini də çox ətraflı şəkildə təsvir etmiş, öyrətmişdir (çünki meydana gətirilən məhsulu heç tanımayan birinci fabrikin, öz qərarıyla belə bir şey meydana gətirməsi qeyri-mümkündür). Məhz ferment və hormon sintez edən hüceyrələr də eyni şəkildə çalışırlar. Heç vaxt tanımayacaqları bir yer üçün həmişə sintez edər, bütün həyatlarını bunun üçün fəda edirlər. Azacıq da olsa eqoistlik etməz, bezməz və ya nazlanmazlar, çünki onlara elə öyrədilmiş, daha doğrusu həmin işi görəcək şəkildə yaradılmışdırlar. Kainatdakı hər kəs və hər şey kimi onlar da aləmlərin Rəbbi olan Allahın əmrinə boyun əymişdirlər. Başqa variantları da yoxdur. Bir ayədə, bu belə bildirilir:

...Göylərdə və yerdə nə varsa Onundur, hamısı Ona könüllü surətdə boyun əymişdir. Göyləri və yeri (nümunəsiz olaraq) yaradan Odur. O, bir işin olmasına qərar versə, ona təkə: "Ol" deyər, o da dərhal olar. (Bəqərə surəsi, 116-117)

Hüceyrə membranı

Başlanğıcda elmi ətraflarda, ən kiçik canlı kimi hüceyrə qəbul edilirdi. Lakin daha sonra, hüceyrəni əhatə edən və həcm etibarilə ondan xeyli kiçik olan hüceyrə membranı tədqiqatçıların qarşısına sanki yeni bir canlı növü kimi çıxdı. Çünki hüceyrəni tamamilə əhatə edən bu membran bir canlının, üstəlik, şüurlu bir canlının, yəni insanın təməl xüsusiyyətlərindən olan qərar vermə, xatırlama, qiymətləndirmə kimi xüsusiyyətlər göstərməkdə idi. Bəs 1 mm-in yüz mində bir hissəsi qalınlığındakı bir membran bu xüsusiyyətlərə necə sahib olmuşdu?

Həyatımız boyu xəbərsiz yaşadığımız bu membrandan 100 trilyonu hər an bədənimizdə qərarlar verir və hazırda da bu qərarları tətbiq edirlər.

Hüceyrə membranı hüceyrənin ətrafını əhatə edən bir örtükdür. Lakin vəzifəsi təkcə hüceyrəni əhatə etmək deyildir. Bu membran, həm qonşu hüceyrələrlə əlaqə yaradılmasını təmin edər, həm də ən əhəmiyyətlisi, hüceyrəyə edilən giriş-çıxışlara çox yaxşı şəkildə nəzarət edər. O qədər incədir ki, adi mikroskopla deyil, təkcə elektron mikroskopuyla ayırd edilə bilər. Quruluşunun, cüt tərəfli yağ təbəqəsi və təbəqənin üzərindəki bir çox yerlərdə yerləşən zülallardan əmələ gəldiyi müəyyənləşdirilmişdir. Bu membran, təkcə canlı xüsusiyyəti göstərməklə kifayətlənməyib, sahib olduğu üstün qərar vermə qabiliyyəti, yaddaşı və göstərdiyi ağıl sayəsində hüceyrənin beyni kimi qəbul edilir. İndi isə, yağ və zülal kimi şüursuz molekulardan əmələ gələn bu nazik örtüyün bacardığı işləri, yəni özünə "canlı" və "ağıllı" dedirdən xüsusiyyətlərini araşdıraq.

İlk növbədə bu qədər işi bacara bilən hüceyrə membranının quruluşuna bir nəzər salaq. Membran cüt tərəfli, həm daxilə, həm də xaricə dönük yağ molekullarından ibarət olan ucsuz-bucaqsız bir divara bənzəyir. Bu yağ hissəciklərinin arasında hüceyrəyə giriş və çıxışı təmin edən qapılar və membranın xarici mühiti tanımasını təmin edən reseptorlar vardır. Bu qapılar və reseptorlar zülal molekullarından əmələ gəlmişdir. Hüceyrə divarının üzərində yerləşər və hüceyrəyə edilən bütün giriş-çıxışlara diqqətlə nəzarət edirlər.

İdarə kimin əlindədir?

Hüceyrə membranının ilk vəzifəsi hüceyrənin orqanoidlərini əhatə edərək bir yerdə tutmasıdır. Lakin bundan olduqca mürəkkəb bir iş daha görür; bu orqanoidlərdəki əməliyyatların və hüceyrənin həyatının davam edə bilməsi üçün, lazımı maddələri kənar mühitdən təmin edər. Hüceyrənin xaricindəki mühitdə saysız kimyəvi maddə mövcuddur. O, bunların arasından hüceyrənin ehtiyac duyduqlarını tanıyar və yalnız onları içəri qəbul edər. Olduqca qənaətkardır, belə ki, hüceyrənin ehtiyac duyduğu miqdardan artığını əsla içəri qəbul etməz. O, bununla da kifayətlənməyib, hüceyrə daxilindəki zərərli tullantıları dərhal müəyyənləşdirər və heç vaxt itirmədən hüceyrədən kənarlaşdırar. Membranın digər bir vəzifəsi də, beyindən və ya bədənin müxtəlif nahiyələrindən hormonlar vasitəsilə daşınan mesajları həmin dəqiqə hüceyrənin mərkəzinə çatdırmaqdır.

Aydındır ki, bu işləri görə bilməsi üçün hüceyrə daxilindəki bütün fəaliyyətləri və hadisələri bilməli, lazım və ya artıq olan maddələrin siyahısını çıxartmalı, anbarları nəzarət altında saxlayıb, üstün yaddaş və qərar vermə qabiliyyətinə sahib olmalıdır.

Görəsən hansı "təsadüf" belə "ağıllı" bir yağ yığınınını əmələ gətirə bilər?...

Bütün təkamül nəzəriyyəsini təklildə bir anda çökdürən bu sualdan daha da kənar bir sual soruşaq; bəhs etdiyimiz əməliyyatlar əsnasında ortaya çıxan "ağıllı", membrana aid olan ağıldırımı?

Diqqət yetirin; bu saydıqlarımızı edən bir kompyuter və ya robot deyil, təkcə hüceyrənin ətrafını əhatə edən, yağdan əmələ gələn və üzərindəki bir çox yerlərdə zülal olan bir örtükdür. Bu qədər mürəkkəb bir işi, səhvsiz edə bilən hüceyrə membranında düşünmə mərkəzi və ya bir beyin axtarmağa çalışmayın. Çünki tapa bilməzsiniz. Çünki, adından da göründüyü kimi özü yalnız bir "membran"dır.

Məhz, heç bir düşünmə qabiliyyəti ola bilməyəcək belə bir strukturda bu qədər üstün xüsusiyyətlər sərgiləyən Allahın, insanlara öz varlığını sübut edən bu qədər açıq bir dəlil daha təqdim etməsi, göz görə görə Onu inkar edənləri bir daha bəhanəsiz qoyur.

Hüceyrənin qapıları

Hüceyrə membranında bəzən bir nasos, bəzən də bir qapı kimi işləyən mexanizmlər vardır. Bunlar hüceyrənin ehtiyacı olan maddələri tanıyıb, seçib, böyük enerji sərf edərək bu maddələri hüceyrə daxilinə qəbul edirlər. Bu tək cümlə ilə deyilib keçiləcək bir şey deyil, çünki bu əməliyyat əsnasında bir çox möcüzə daha baş verir. Bu giriş–çıxışlardakı bir çox hadisənin sirri hələ də açıla bilməmişdir. Hüceyrənin həyatını davam etdirməsi üçün membranlardan keçməsi lazım gələn maddələr arasında elektron və hətta fotonlar, tək atomlu protonlar, ionlar, su kimi kiçik molekullar, amin turşusu və şəkər kimi orta ölçülü molekullar, zülallar və nəhayət DNT kimi makromolekulyar strukturlar olar. Bəzən qarıdan olduqca böyük bir molekul böyük enerji sərf edərək, bir çox fermentin köməyi ilə olduqca diqqətli şəkildə hüceyrənin daxilinə qəbul edilir. Bəzən keçiriləcək maddə keçəcəyi qarıdan o qədər böyük olar ki, bu iynə dəliyindən kəndirin keçirilməsinə bənzəyər. Keçişin təmin edilməsi üçün əvvəlcə dəlik genişlənilir, sonra yenə əvvəlki halına qaytarılır. Bu əməliyyat əsnasında, nə qarıya, nə keçən maddəyə, nə də hüceyrəyə heç bir zərər verilməz.

Hüceyrənin udması

Pinositoz və ekzositoz; hüceyrə, öz membranından kisəciklər əmələ gətirər. Bu kisəciklər sayəsində toplama və çatdırma işləri yerinə yetirilir. Pinositoz adlı əməliyyatda hüceyrə membranı müəyyən miqdar içəri batar, əmələ çuxura hüceyrə xaricində olan molekullar girir. Bu çuxur içəri doğru xeyli çəkilərək hüceyrə daxilinə alınır və bir kisəcik əmələ gətirilir. Müəyyən mənada hüceyrə ehtiyacı olan maddələri udar.

Ekzositoz adlı əməliyyatda isə, hüceyrə, öz daxilində bir kisəcik əmələ gətirir. Artıq maddələrlə doldurduğu bu kisəciyi hüceyrə membranından kənarlaşdırır. Beləliklə də, kisəciyin daşdığı maddələr xarici mühitə buraxılmış olar.

Mükəmməl uyğunlaşma və əməkdaşlıq

Bədəndəki trilyonlarla hüceyrə bir-birləriylə ağılasıgmaz əməkdaşlıq edirlər. Məsələn, bütün saç tellərinizin birlikdə uzanmalarının səbəbi baş dərisi hüceyrələri arasındakı uyğunlaşmadır.

Məhz bu həssas əlaqə, hüceyrə membranında yerləşən və digər hüceyrələrlə əlaqələri təmin edən xüsusi zülallar və qarmaqlara bənzəyən çıxıntılar sayəsində mümkün olar. Bu mexanizmlər hələ insan ana bətnində rüşeym halında olarkən əmələ gəlməyə başlayar. Bölünmə əsnasında bəzi hüceyrələr naməlum şəkildə birdən fərqli zülallar sintez etməyə başlayarlar. Bu müxtəlif sintezin nəticəsində hüceyrələr arasındakı struktur etibarilə fərqlər meydana gəlir. Bu dəyişmədən hüceyrə membranı da təsirlənər və xarici səthində qarmağa bənzər çıxıntılar əmələ gəlir. Bu çıxıntılar sayəsində ancaq öz cinslərindən olan hüceyrələrə yapışa bilirlər. Beləliklə də, milyardlarla bənzər hüceyrə birləşərək orqanları əmələ gətirirlər.

Həmin bu qarmaqların niyə və necə əmələ gəldikləri sualı isə, təkamül nəzəriyyəsinin digər bir düyün nöqtəsidir. Çünki, bir daha ortada şüurlu yaradılış olduğu görülür.

Mütəşəkkil 100 trilyon işçi

Bir avtomobil fabrikinin necə işlədiyini düşünək. Məsələn, fabrikdəki min işçinin hamısı intizam və uyğunluq içində çalışmalıdır. Bu təşkilatı təmin etmək üçün bir çox nəzarət sistemi və əmrlər ardıcılığı yaradılmışdır. Hər hissə özündən istənilən hissəni istehsal edir. Məsələn, bir yerdə mühərrik hissələri, başqa bir yerdə isə qapılar düzəldilər. Hər kəs, hansı məhsulun harada istifadə ediləcəyini bilir. Hər şey nəzarət altındadır.

Lakin aydındır ki, əgər eyni fabrikə, avtomobil istehsalından heç xəbəri olmayan, olduqca cahil min işçi qəbul edilsə və bunlardan nəyi necə istehsal edəcəklərinin özlərinin tapması tələb olunsaydı, böyük qarışıqlıq və xaos meydana gələr.

Buna baxmayaraq, insan bədənində min deyil, 100 trilyon "işçi" böyük uyğunluq içində işləyər. O zaman bunlar, bir fabrikdəki işçilərdən olduqca şüurlu və təhsilli hüceyrələrdir. Təkcə öz aralarındakı möcüzəvi əməliyyatlar deyil, bir-birləri arasındakı koordinasiya da eyni dərəcədə göz qamaşdırıcıdır. Bir-birlərini, membranlarındakı tanıma sistemləriylə tanıyurlar. Mədə hüceyrəsi mədə hüceyrəsini, saç hüceyrəsi saç hüceyrəsini tanıyır.

Yenə qarşımıza qaçılmaz suallar çıxar: İki membran bir-birini necə tanıya bilər? Bu işçiləri kim öyrətmişdir? Bunlar vəzifələrini böyük sədaqətlə necə yerinə yetirə bilirlər?

100 trilyon hüceyrənin hər biri bədən üçün özündən istəniləni edər. Bəs hər hüceyrə hər an nə etməli olduğunu haradan bilər? Məsələn, bölünmənin baş verməsi üçün, beyin istənilən nahiyədəki hüceyrələrə "bölün" əmrini verir. Bunun üçün, hormon adlı xüsusi elçilər ifraz olunur. Hər hormon əlaqədar hüceyrəyə gedərək beynin əmrini çatdırır. Elçi, hüceyrəyə gəldikdə daşdığı əmri hüceyrə membranında yerləşən qəbul edici zülalə bildirir. Zülal aldığı əmri, mərkəzə ötürür. Hüceyrə də bu əmri anlayır, qərar alıb buna uyğun hərəkət edər.

Yaxşı, yenə sizdən soruşaq; bir yağ dənizinin üzərindəki zülal adasının verilən əmri anlaması, bunu hüceyrənin mərkəzinə çatdırması, hüceyrənin bu əmrə itaət etməsi və ömrünü harada istifadə ediləcəyini bilmədiyi bir maddəni sintez etməyə həsr etməsi adi bir məlumat kimi qarşılanı bilərmi? Əlbəttə, qarşılanı bilməz.

Üstəlik, bir qədər əvvəl də ifadə etdiyimiz kimi, membran üzərində yerləşən yüzlərlə keçid nöqtəsi, reseptor və kontrollerin hamısı bir-birlərindən xəbərdarmış kimi, böyük uyğunluq içində hərəkət edirlər.

Halbuki bütün bunlar şüursuz zülallardır. Hüceyrə membranının sadələdiyimiz xüsusiyyətlərini öz-özünə qazanmadığı, bu sistemin başqa biri tərəfindən yaradıldığı açıqca ortadadır.

Əlbəttə ki, belə bir sistem müəyyən məqsəd üçün yaradılmışdır. Buradakı məqsəd, insanın özünü yaradan sonsuz mərhəmət və şəfqət sahibi Allahın varlığını daha yaxşı anlaya bilməsidir. Vicdan və ağıl sahibi bir insan, bu dəlilləri görər və Allahı daha yaxşı tanıyır. Quranda möminlərin həmin bu dünyagörüşü belə bildirilir:

Həqiqətən, göylərin və yerin xəlq edilməsində, gecə ilə gündüzün bir-birini əvəz etməsində təmiz ağıl sahibləri üçün dəlillər vardır. O kəslər ki, ayaq üstə olanda da, oturanda da, uzananda da Allahı yad edir, göylərin və yerin yaradılması haqqında düşünür və deyirlər: "Ey Rəbbimiz! Sən bunları əbəs yerə xəlq etməmişən. Sən çox ucasan. Bizi Odun əzabından qoru! (Ali İmran surəsi, 190–191)

Qızğın vuruşma və yaxın təmas

İnsan bədəninin immunitet sistemində gözlə görülməyən böyük vuruşma gedər. Bu vuruşma hər gün, hər dəqiqə, hətta hər saniyə davam edər. Vuruşma, bədəni qoruyan hüceyrələrlə bədənə kənardan daxil olan mikroblar və viruslar arasında gedər. Vuruşmanın ən qızğın getdiyi an, yaxın təmas vəziyyətidir.

Bu yaxın təmas anında bəzi xüsusi müdafiə hüceyrələrinin membranları mühüm rola sahibdirlər. Vuruşmanın ön cəbhələrində çıxış edən bu hüceyrələrin vəzifəsi istənilən yad maddəni tutub udmaqdır. Bunu da membranları sayəsində edərlər. Müdafiə hüceyrələrinin membranları bədənə daxil olmuş zərərli yad maddələri müəyyənləşdirərlər. Membranın çixıntıları lazım gəldikdə uzanaraq bakteriyaları və mikrobları tutar. Düşmən tutulduqdan sonra da membrandan keçirilərək, hüceyrə tərəfindən udular. Hüceyrə mebranı bu vuruşmada düşməni tanımış, tutmuş və udmuşdur. Hüceyrə, düşməni həzm edər və ortaya çıxan maddələri təkrar istifadə edərək bədənə faydalı hala gətirər. Bəzən də, bəzi xüsusi hüceyrələr həmin bu yad maddəyə yapışar və onu hərəkətsiz vəziyyətə gətirərlər. Beləliklə də, düşməni vuruşan hüceyrələrə göstərərlər. Əlbəttə ki, bu vuruşmanın mərhələləri burada yazıldığı qədər sadə deyil. Hər mərhələdə xəbər alma, qiymətləndirmə və arxivləmə kimi üstün "kəşfiyyat" texnikalarından faydalanılır.

Göründüyü kimi, ortada olduqca mürəkkəb bir döyüş mexanizmi və olduqca üstün bir texnologiya işləyir. İnsan aqlının, indiyə qədər çatdığı son inkişafalara baxmayaraq, bənzərini meydana gətirə bilmədiyi bu mexanizm minlərlə ildir ki, öz işini eyni mükəmməlliklə davam etdirir. O zaman necə bir nəticəyə gəlməliyik? Görəsən mikroskopla belə çətin görülə bilən və böyük hissəsi yağ molekullarından ibarət olan hüceyrə membranı, bəşər oğlundan

daha mı ağıllıdır? Yoxsa bu membran da, ən üstün, ən ağıllı olduğunu iddia edən insan da, özlərindən olduqca üstün bir ağıllı özlərinə ilham etdiklərini mi yerinə yetirirlər? Məhz həqiqət budur və bunun əksini iddia edən biri hüceyrənin ağıllının öz ağıllından daha üstün olduğunu da qəbul etmək məcburiyyətindədir.

Bəziləri də bütün hadisəni beyinlə əlaqələndirib: "Məhz əmrləri verən bir beyin var, hər şeyi o idarə edir" kimi bir çıxarış edərək öz aləmlərində bütün hadisələrin izahını verdiklərini zənn edərlər. Bu sadə məntiqlə böyük bir sirri açdığına inanan insan, artıq gerisini düşünməyə ehtiyac duymaz. Həmin an üçün rahatlamışdır. Özünü narahat edən vicdanının səsinə bir müddət üçün susdurmuşdur. Daha çox qurcalasa yenə içindən çıxma bilməyəcəyi suallarla qarşılaşacağını anlayar: "Beyin adlanan bu orqan da eynilə hüceyrələrdən əmələ gəlmirmi? "Beynin verdiyi əmrləri beyindəki bu mikroskopik yağ və zülal yığınlarını qərarlaşdırır? Əgər vəziyyət belədirsə, beyin hansı hüceyrələri əmr verir? Yoxsa bir hissəsi bir yerə toplanıb orta qərarlarını verirlər? Bu ağılsız və şüursuz hüceyrələr bir yerə toplandıqda birdən-birə, xəbər alma, qərar vermə, əmr vermə kimi mücərrəd anlayışları haradan öyrənirlər və mükəmməl şəkildə tətbiq etməyə başlayırlar?..

İnsan hələ tək bir hüceyrə halında olarkən və ortada beyin adlı bir şey olmadığı bir vaxtda, bu hüceyrənin bölünməsinə, bölünən hüceyrələrin müxtəlifləşməsinə, aralarındakı ağıllılaşma koordinasiyasını hansı beyin idarə edir? Anasının beynimi? Halbuki ananın qanı belə körpəninkilə qarışmır... Tutaq ki, yenə qane olmadı. Görəsən süni mayalandırma yolu ilə, hələ tək hüceyrə halında olarkən inkişafına sınaq şərtlərdə başlayan "süni mayalandırma" əmrləri hansı beyindən alır? Yaxud toyuğun üstündə oturub isindirdiyi mayalanmış bir yumurta, kiçik bir cücə olana qədər hansı beyin tərəfindən idarə olunur? Tək bir hüceyrədən cücəni və ya insan balasını beyni ilə birlikdə yaradan başqa bir gizli beyinmi var?..

Məhz inkarçı insan düşünməyə başladığında bu kimi suallarla qarşılaşacağını və sonunda yenə Allahın açıq-aydın varlığını və üstün yaratmasını görəcəyini anlayar. Buna görə də, həmişə hadisələri dərinə və geniş perspektivlə düşünməkdən qaçar.

Çünki inkarın məntiqi həmişə Allahla qarşılaşmaqdan qaçmağa, Onu xatırladan, Ona aparan, Onun varlığını sübut edən hər şeyə göz yummağa və Onun yerini dolduracağını zənn etdiyi ən kiçik bir ehtimala belə, naəlaclıqla sarılmağa əsaslanır. Bundan ötrü də, Allahı tanımayan inkarçı, istər-istəməz

öz yaradılışını, varlığını və həyatının davamını trilyonlarla hüceyrəyə, hətta bunları da meydana gətirən molekullar və atomlarla əlaqələndirir və ya digər bir sözlə, Ə bütün bunların sayı qədər ilahlar qəbul etmişdir.

Yuxarıda izah etdiyimiz mükəmməl koordinasiyanı təmin edən və haradan gəldiyini ətrafda heç bir yerdə tapa bilmədiyimiz əmrlərə gəlincə, bu əmrlərin haradan və nə üçün gəldiyi bir ayədə belə bildirilir:

Yeddi göyü və yerdən də onların bənzərini yaradan Allahdır. Əmr onların arasında ona görə dayanmadan nazil olur ki, Allahın hər şeyə qadir olduğunu və Allahın hər şeyi elmi ilə əhatə etdiyini biləsiniz. (Talaq surəsi, 12)

Ana bətnindəki inkişaf

Hər kəsin həyatında mütləq çox maraqlı bir hadisə olar. Lakin bu hadisə nə qədər maraqlı olursa olsun başımızdan keçən və hazırda əksər insanın xəbərdar belə olmadığı böyük macərəyə görə olduqca sadədir. Həmin hadisənin başladığı gün, həyatınızdakı ən mühüm gündür. Məktəbə başladığınız gün, işə girdiyiniz gün, evləndiyiniz gün, və bunlara bənzər bütün günlərdən olduqca əhəmiyyətli bir gündür. Həmin gün, "bölünməyə" başladığınız gündür.

Hazırda neçə yaşınız olmasından asılı olmayaraq, indiki tarixdən yaşınızı və təxminən doqquz ayı çıxsanız həmin bölünmə gününə çatarsınız. Həmin tarixdə siz tək bir hüceyrədən ibarətdiniz. Ananızın bətnində yeni mayalanmış tək bir yumurta hüceyrəsi, hazırda "mən" dediyiniz şeyi meydana gətirirdi. Birdən bölündünüz, iki yeni hüceyrə oldunuz. Sonra yenə bölündünüz, dörd hüceyrə oldunuz. Bu bölünmə sürətlə davam etdi. Bir müddət sonra (rüşeym adlanan) bir ət parçası oldunuz. Sonra sümükləriniz, damarlarınız, ürəyiniz, dəriniz, gözünüz, qulağınız və daxili orqanlarınız əmələ gəldi. Bir müddət sonra ürəyiniz döyünməyə başladı. Görməyə, eşitməyə, hiss etməyə, danışmağa və düşünməyə başladınız.

Həmçinin bütün bunlar, gözümüzlə belə görə bilmədiyimiz bir hüceyrənin bölünməyə başlaması nəticəsində əmələ gəldi. İnsan bədənindən bir ata, filə və ya bir ağcaqanada qədər, yer üzündə yaşayan bütün canlılar, bir vaxtlar tək bir hüceyrədən ibarətdilər. Lakin hər dəfə həmin tək hüceyrə bölünərək çoxaldı və nəticədə həmin ilk hüceyrədən 100 milyon qat daha böyük, 6 milyard qat daha ağır olan insanlar dünyaya gözlərini açdılar.

İnsana "forma və surət" verilməsi

Yuxarıdakı sətirlərdə bəhs etdiyimiz "bölünmə" prosesi, şübhəsiz ki, sadə bir əməliyyat deyil. Bölünərək çoxalmağın baş verməsi üçün, ilk hüceyrə nüsxəsini çıxartmalı, bu nüsxələrin də vaxtları çatdıqda, bölünüb bənzər nüsxələr çıxartmalı, beləliklə də müəyyən zaman ərzində eyni hüceyrədən milyonlarla nüsxə əmələ gəlməlidir. Lakin bütün bu proses, göründüyündən

daha mürəkkəb və əsrarəngizdir. Çünki bölünmə prosesinin bir mərhələsində, nüsxəsi çıxarılan hüceyrələrdən bəziləri haradan gəldiyi bəlli ola bilməyən bir əmrlə digər taylarından fərqlənməyə və tamamilə müxtəlif bir quruluş qazanmağa başlayırlar. Beləliklə də, ortaq bir ana hüceyrədən əmələ gələn hüceyrələr, bölünmə prosesində müəyyən zaman ərzində fərqliləşib ayrı-ayrı toxumaları və orqan sistemlərini əmələ gətirirlər. Bəziləri işığa həssas olan göz hüceyrələrini, bəziləri qaraciyər hüceyrələrini, bəziləri istini, soyuğu və ya ağrını qəbul edən sinir hüceyrələrini və ya səs titrəyişlərini hiss edəcək hüceyrələri əmələ gətirirlər.

Bəs belə bir iş bölgüsü necə aparılır? Bir hüceyrə, öz-özünə göz hüceyrəsi olmağa qərar verə bilməyəcəyinə görə, bu qərarı kim verir?

Bu hüceyrələrin sahib olduqları DNT, yəni genetik məlumat eynidir. Aradakı fərq isə sintez etdikləri zülallardadır. Müxtəlif zülalları sintez edən iki hüceyrə, quruluş baxımından da müxtəlifləşər. Bu tay hüceyrələr eyni hüceyrədən əmələ gəldikləri, eyni genetik məlumata sahib olduqları halda, necə ola bilər ki, birdən fərqli zülalı sintez edib fərqli quruluş və xüsusiyyətlər sərgiləməyə başlayırlar? Tamamilə bir-birlərinin eynisi olduqları halda, bir-birlərindən müxtəlif zülallar sintez etmələri əmrini kim vermişdir?

Şübhəsiz ki, bütün bu suallar açıqca bir yaradılışın olduğunu göstərir. Necə ki, Quranda, bizə insanın yaradılışı belə bildirilir:

Həqiqətən, Biz insanı palçıq cövhərindən yaratdıq. Sonra bir damla nütfə halında möhkəm yerdə yerləşdirdik. Sonra nütfədən laxtalanmış qan (rüşeym) yaratdıq, sonra o qandan (hüceyrə toplusundan) bir parça ət yaratdıq, sonra o bir parça ətdən sümüklər yaratdıq, sonra da sümükləri ət ilə örtükdük. Sonra da onu başqa bir məxluq olaraq xəlq etdik. Yaradanların ən yaxşısı olan Allah nə qədər ucadır! (Muminun surəsi, 12–14)

Məhz insan hüceyrələrinin bölünmə prosesi vaxtı, mükəmməl hesablama və uyğunluqla insan bədənini əmələ gətirmələrinin sirri, yuxarıdakı ayələrdə bildirilən yaradılış sirrindən, Allahın sonsuz gücündən qaynaqlanır. Hər hüceyrə, Allahın özü üçün ayırdığı vəzifəni yerinə yetirir, O, özünə "ol" əmri ilə nə olmağı əmr etsə, ona çevrilir. Bundan ötrü də, insan bədənini, Allahın iradəsi ilə, heç bir iradəsi olmayan hüceyrələr tərəfindən

mükəmməl şəkildə əmələ gətirilər. Hüceyrələr bölünərək çoxalar və tam bir insan burnunu, əli, göz qapağını və ya böyrəyi əmələ gətirərlər. Lazımı qədər çoxalar, tam vaxtında da dayanırlar. Bu hüceyrələrin nəzarətsiz şəkildə çoxalmağa davam etməmələri, məsələn, insan burnunu bir fil xortumu qədər uzun etməmələri, üzərlərindəki idarənin açıq-aydın göstəricisidir. Yəni bu şüursuz varlıqların sürətli bölünməsi nəticəsində, ortaya həm daxili orqanları, həm də xarici görünüşü baxımından mükəmməl bir insan çıxması, Allahın sonsuz qüdrətinin dəlillərindəndir.

İnsanı yaradan iradə bu hüceyrələrə aid deyil. Yaradan ancaq Allahdır ki, bütün kainatı özünə boyun əydirdiyi kimi, insan bədənindəki ən kiçik hissəni də əmrinə boyun əydirmişdir. Necə ki, Quranda da belə buyrulur:

Şübhəsiz, yerdə və göydə Allaha heç bir şey gizli qalmaz. Bətlərdə sizə istədiyi kimi surət verən Odur. Ondən başqa ilah yoxdur. O üstün və güclü olandır, hökm və hikmət sahibidir. (Ali İmran surəsi, 5–6)

Başqa bir ayədə isə, insanlara belə bildirilir:

Allah, yer üzünü sizin üçün bir qərar, səmanı bir bina etdi; sizi surətləndirdi, surətinizi də ən gözəl (bir forma və incəlikdə) etdi və sizə gözəl təmiz şeylərdən ruzi verdi. Məhz sizin Rəbbiniz Allah budur. Aləmlərin Rəbbi Allah nə Ucadır. (Mömin surəsi, 64)

Allah başqa ayələrdə isə, belə buyrulur:

Ey insan, "üstün kərəm sahibi" olan Rəbbinə qarşı səni aldadıb-yanıldan nədir? Belə ki, O, səni yaratdı, sənə müəyyən nizam içində forma verdi və səni etidallı etdi. Səni istədiyi surətdə tərtib etdi. (İnfitar surəsi, 6–8)

İnsan açıq-aydın şəkildə Allah tərəfindən yaradılmışdır. Hara baxsa, bu yaradılışın izlərini görə bilər. Halbuki, insanın fikrini qarışdıran və onu bu böyük həqiqət qarşısında kor edən, yuxarıdakı ayədə bildirildiyi kimi, "aldadaraq yanıldan" müəyyən şeylər var. Məhz təkamül, bu "aldadıb

yanıldan"ların öndə gedənlərindəndir. Lakin kainatın ən böyük həqiqətini rədd etməyə çalışan bu nəzəriyyə, canlıların hər mərhələsi ələ alındıqda, normal olaraq bir daha süqut edir.

Yuxarıda toxunduğumuz hüceyrə bölünməsi prosesi də bunların biridir. Təkamülün israrlı müdafiəçilərindən olan alman elm adamı Hoymar Von Difturt (Hoimar von Difturth), ana bətnindəki əsrarəngiz inkişafdan belə bəhs edir:

Tək bir yumurta hüceyrəsinin bölünməsinin, necə olub da bir-birlərindən belə fərqliləşmiş sayısız hüceyrənin əmələ gəlməsinə gətirib çıxartdığı və bu hüceyrələr arasında özlüyündə baş tutan ünsiyyət və əməkdaşlıq, elm adamlarının anlaya bilmədiyi hadisələrin başında gəlir. Bu gün olub bitəni az-çox izah edə biləcək nəzəri əsaslar yaradılsa da, hadisə tamamilə suallar toplusundan ibarətdir.⁽¹³⁾

Von Difturt (Von Difturth), təkamülün məğlubiyyətini gizlətmək üçün, sözlərinə lazımı "nəzəri əsaslar"ın mövcud olduğu kimi mənasız bir əlavə etsə də, hadisənin təkamül tərəfindən əsla izah oluna bilmədiyini qəbul etmək məcburiyyətindədir. Təkamülün digər qabaqcıl müdafiəçiləri də, tək bir hüceyrənin inkişaf edərək müxtəlif orqan və toxumaları əmələ gətirib 100 trilyon hüceyrəli bir insan halına gəlməsinə izah edə bilmir və bu möcüzəni təkamülün qaranlıq nöqtəsi kimi xarakterizə edirlər.

Mühüm qərar

Yuxarıda, hüceyrələrin bölünmə və müxtəlifləşmə prosesindən çox ümumi şəkildə bəhs etdik. Əslində proses olduqca mürəkkəb və təfərrüatlıdır.

İlk hüceyrənin bölünməsi nəticəsində bir-birinin eynisi olan iki hüceyrə əmələ gəlir. Həmin iki hüceyrə də böyüyüb bölünəcək, bir-birinin eynisi olan dörd hüceyrə əmələ gələcək və bu proses beləcə davam edəcək. Əgər bu "normal" proses davam etsə, ana bətnindən bir körpə deyil, nisbətən böyük bir ət parçası çıxacaq.

Halbuki müəyyən bölünmə prosesindən sonra, quruluş və vəzifə baxımından bir-birlərinin eynisi olmaları lazım gələn hüceyrələrdən birində sanki bir açar çevrilir və hüceyrə bölünməyə davam etmək əvəzinə birdən, öz

quruluşunu müəyyənləşdirəcək xüsusi bir zülal sintez etməyə başlayar. Digər hüceyrə isə, əkiz qardaşının əksinə bir şey sintez etməz və bölünməyə davam edər. Ondan dörd–beş bölünmə sonra yaranan hüceyrələrdən biri yenə birdən müxtəlifləşər. O da tam fərqli bir zülal sintez etməyə başlayar. Beləliklə də, eyni quruluşa malik hüceyrələrdən, bir–birindən fərqli xüsusiyyətlərə sahib yüzlərlə hüceyrə əmələ gələr.

Təkamülçülərin nəzərdə tutduğu "elm", bütün bu hadisələri müşahidə edə bilər, lakin məntiqini izah edə bilməz. Təkamülçülərin varlığını qəbul etmək istəmədikləri bir iradə, vaxtı gəldikdə hüceyrəyə bölünməsinə və ya müxtəlifləşməsinə əmr edir. Buna baxmayaraq, kitabın əvvəlində toxunduğumuz uzaqdan idarə olunan oyuncaq maşın nümunəsində olduğu kimi, təkamülçü müşahidə etdiyi bu prosesə bəzi axmaq "izahlar" gətirər. Bu hadisələri "təbiət möcüzəsi" adlandırmaq kimi.

Müxtəlifləşmə prosesində hüceyrələr sanki vəzifələrini bilirmiş kimi hərəkət edirlər. Təkcə sintez etdikləri zülallar deyil, öz formaları da gələcəkdəki vəzifələrinə uyğun şəkildə müxtəlifləşər. Sinir hüceyrəsi olacaq hüceyrələr, elektrik siqnallarını ötürə bilmələrinə imkan verəcək şəkildə, çıxıntılı quruluş qazanırlar. Oynaq hüceyrələri isə, təzyiqə davamlı olan kürəyəbənzər formanı seçirlər.

Sümük hüceyrələri də digərləri kimi, yenə rüşeym mərhələsində əmələ gələrlər. Sadə görünüşə sahib bəzi hüceyrələrdə, ortada heç bir görünən səbəb olmadığı bir halda, kalsium toplanmağa başlayar və bu sayədə olduqca sərt bir toxuma əmələ gələr. Bu sərt toxuma görünməmiş dərəcədə güclü olar, kilolarla ağırlığı ömrü boyu daşıya biləcək xüsusiyyətdə əmələ gətirilər. Qırıldığı zaman özünü yenidən bərpa edə bilər. Özü ilə eyni dözümlülük dərəcəsinə malik bir maddəyə görə olduqca yüngüldür. İçindəki boşluqlar həm yüngül, həm elastik, həm də dözümlü olmasını təmin edər.

Əgər sümüyün daxilində bu boşluqların gərilmə payı olmasaydı, ən kiçik bir zərbədə qırılırdılar. Müasir tikililərdə istifadə edilən "qəfəs sistemləri" sümükdəki bu mükəmməl quruluşun sadə təqlidindən başqa bir şey deyil. Bunlar sümükdə olduğu kimi, həm dözümlülük, həm də elastiklik təmin edirlər.

Əvvəlcədən bilinən an - gələcəyi görmək

Ana bətnində müəyyən zaman müddətində əmələ gələn müxtəlif hüceyrələrin, rüşeym inkişaf etdikcə bir-birlərinə ehtiyacları olduğu ortaya çıxar. Əzələ hüceyrələrinin özlərinə oksigen daşıyacaq qırmızı qan hüceyrələrinə ehtiyacları var. Qırmızı qan hüceyrələrinin də mövcud olmaq üçün, sümük iliği hüceyrələrinə ehtiyacları var.

Lakin rüşeymin inkişafı mərhələsində nə istifadə edə biləcəyi əzələsi, nə əzələyə ehtiyacı olacağı bir mühit, nə də həmin qan hüceyrələrini daşıya biləcəyi qan-dövrən sistemi olar. Bu zaman, ana bətnindəki "ət parçası" gələcəyi görür və gələcəkdə qarşılaşacağı mühitə, ehtiyacı olacağı xüsusiyyətlərə görə lazımı şeyləri çox əvvəlcədən düşünüb əmələ gətirir. Bunun edilə bilməsi üçün, hüceyrənin məlumat bankı olan DNT-dəki lazımı məlumatların olduğu fayllar (genlər) əvvəlcədən məlum olan bir anda açılmalıdırlar. Belə üstün bir zaman planının hüceyrələr tərəfindən edilə bilməyəcəyi, sistemin hüceyrə daxilində proqramlaşdırılmış şəkildə hazır olduğu aydındır. Əlbəttə ki, hər proqramın bir proqramlaşdırıcısı olduğu kimi, hüceyrə daxilində proqramlaşdırılmış şəkildə hazır olan bu sistemin sahibi hər şeyin Yaradıcısı olan Allahdır.

Hüceyrənin zaman və məkan planı

İnsan bədəninin inkişaf prosesini, bir binanın tikilmə prosesinə bənzətmişdik. Binanın tikilməsində olduğu kimi, hüceyrənin əmələ gətirilməsində də müəyyən plandan istifadə edilər. Lakin orqanizmin əmələ gətirilməsi üçün, təkcə bir plan da kifayət etmir. Həmçinin hansı işin nə vaxt, hansı sırada görülməyini göstərən zaman planına da ehtiyac var. İnşaat prosesinin harada və nə vaxt başlayacağını və planın hissələrinin hansı zaman ardıcılığına görə yerinə yetiriləcəyini bildirən layihələr yoxdursa, ən yaxşı plan belə bir işə yaramaz. Bir binada bünövrədən başlayıb, divarları bitirdikdən sonra ən axırda damı yerləşdirməli olduğumuzu bilirik. Lakin elektrik və su xətti çəkilmədən divarları suvamağa başlamaq bilmərik. Hələ divarlar hövülərkən, sonradan elektrik kabellərinin və su borularının içindən

keçə biləcəyi uyğun boşluqlar qoyulmalıdır.

Necə ki, istənilən inşaat prosesində eynilə tətbiq olunan bir inşaat planı ilə yanaşı, ətraflı zaman tənzimləməsi də aparılır.

İnsanın əmələ gətirilməsi və hüceyrələr üçün də belə bir plan lazımdır. Lakin hüceyrələrdə hansı planın digərindən daha əvvəl icra olunduğu məsələsində demək olar ki, heç nə bilinmir. Hüceyrənin, əlindəki planın hansı hissəsini nə vaxt icra etməməli olduğunu və buna kimin nəzarət etdiyini də bioloqlar hələ tapa bilməyiblər. Bəzi genlərin fəaliyyətinin, yəni hər xüsusiyyətə və orqana aid faylların icrasının, tam lazımı anda və doğru vaxtda qarşısı alınarkən, bəziləri üzərindəki maneələrin necə aradan qalxdığı, təzyiççi genlərlə təzyiçi ortadan qaldıran genləri hərəkətə keçirən əmrləri kimin verdiyi, elm adamlarına görə tamamilə naməlum olub, cavab gözləyən suallardır.

Gözlə görülməyən bir səlahiyyət sahibi, genlərin doğru vaxtda və doğru yerdə, necə və nə vaxt hərəkətə keçməli olduqlarını müəyyənləşdirir. Beləliklə də, hər hüceyrə mütəxəssisləşəcəyi sahədə sintez prosesinə başlayaraq, ehtiyacı olan zülalları əldə edər. Məsələn, dəri hüceyrələri, keratin adlı xüsusi bir zülal cəhətdən zəngindir. Keratin, dəriyə xüsusi qorunma qabiliyyətini verən zülaldır. Əzələ hüceyrələri miosin adlı zülalla əhatələnmişdir. Bu zülalın xüsusi qabiliyyəti, bir tay zülalla qarşılıqlı təsirə daxil olub uzunluğunu dəyişdirə bilməsidir. Beləliklə də, əzələ liflərinin sıxılmasına gətirib çıxarar. Beyin hüceyrələrində isə, elektrik ötürməyə kömək edən zülallar mövcuddur. Digər bütün mütəxəssisləşmiş toxumaların hüceyrələri, hüceyrənin xüsusi xarakterini müəyyənləşdirən özlərinə məxsus zülalları sintez edirlər.

Beləliklə də, bəzi hüceyrələr dəri hüceyrəsi olmaq üçün keratin əmələ gətirməyə, digərləri isə, əzələ hüceyrəsi ola bilmək üçün miosin əmələ gətirməyə başlayırlar. Əslində, bütün hüceyrələrdəki DNT-lərdə həm keratin, həm də miosin üçün lazım gələn bütün genlər mövcuddur. Digər bir sözlə, genlər istifadəyə hazır vəziyyətdə gözləyərlər. Lakin dəri hüceyrələrində keratin üçün lazım olan genlərdən istifadə edildiyi halda, miosinlə əlaqədar genlərdən istifadə edilməz. Məlumat RNT-sini sintez edən ferment, DNT-dən yalnız keratinlə əlaqədar genləri tapıb oxuyar və onları hüceyrənin istehsal mərkəzi olan ribosoma aparar. Bu sayədə hüceyrə, miosin və ya ehtiyacı olmayan hər hansı bir zülalı deyil, keratini əmələ gətirər. Artıq, başqa hər hansı bir hüceyrə deyil, dəri hüceyrəsinə çevrilər. Əzələ hüceyrələrində isə, DNT-nin miosin əmələ gətirən geni oxunur və keratinlə əlaqədar genlər isə

oxunmaz.

Rüşeymin inkişafı davam edərkən, DNT, proqramlaşdırılmış ardıcılıqla genlərindən hər birini sırası gəldikcə istifadə etməli, digərlərini də dövrdən kənarlaşdırma bilməlidir. Müəyyən növdən bir hüceyrə əmələ gəlməsi yüzlərlə zülal tələb edir. Digər bir sözlə, bu hüceyrələrdə bir çox gendən istifadə edildiyi bir vaxtda, olduqca çoxundan (başqa hüceyrələrin mütəxəssisləşdiyi zülalları kodlaşdıran genlər) istifadə edilməz. DNT bütün genlərlə birlikdə, bu genlərdən nə vaxt istifadə ediləcəyini və nə vaxt istifadə edilməyəcəyini də bilməlidir. Əgər DNT-nin bu idarəsi olmasa, yəni hüceyrələrin ehtiyacları olan genlərlə yanaşı, istənilməyən digər genlər də hərəkətə keçsə, bədən, bir-birinə dolaşmış fərqli cins hüceyrələrdən yaranan bir ət topuna dönəcək.

Nəticədə yenə eyni həqiqətlə qarşılaşırıq. Ortada möhtəşəm bir plan və ağıl olduğu halda, ətrafda belə bir ağıla sahib ola biləcək heç bir varlıq yoxdur. Bu vəziyyətin bizə göstərdiyi həqiqət budur: Bütün bu planın və fəvqəladə sistemin sahibi aləmlərin Rəbbi olan Allahdır və Ondan başqa ilah yoxdur.

Möcüzəvi səfər

Ana bətnindəki inkişaf əsnasında, milyardlarla hüceyrədən hər biri öz yerinə yerləşməlidir. Bunun üçün hüceyrələr, rüşeym daxilində əmələ gəldikləri yerdən aid olduqları yerə doğru, heyratəmiz bir səfər edirlər. Bu "hüceyrə köçü" adlanır. Bu səfər əsnasında gediləcək ünvanın doğruluğu qədər, zamanlama da çox əhəmiyyətlidir. Ananın bətnindəki bu inkişaf əsnasında millimetrin yüzdə bir hissəsi qədər edilə biləcək kiçik bir yer səhvi və ya saniyənin yüzdə biri qədər bir müddətdə ediləcək zamanlama səhvi; ayaqları başdan, qulaqları sinədən çıxarda bilər. Lakin sistem elə mükəmməl işləyir ki, heç bir səhv edilməz.

Hüceyrələr gedəcəkləri yerə qədər rüşeym daxilində uzun səfər edər, bu səfərdə də xüsusi yolla gedirlər. Gedəcəkləri yerə çatdıqları vaxt, getdikləri yeri tanıyıb burada dayanırlar. Yəni milyardlarla hüceyrə, gedəcəyi yolları və yerləri əvvəlcədən bilər və üstəlik, yola çıxmağa və aid olduqları yerə çatdıqda da dayanmağa qərar verirlər. Bütün bunların nəticəsində,

məsələn, heç vaxt mədə hüceyrələri ilə qaraciyər hüceyrələri bir-birlərinə qarışmaz. Mükəmməl işləyən daxili orqanlar, qollar, ayaqlar, yəni insan bədənindəki orqanlar qarışıb bir ət yığınınə çevrilməzlər. Beləliklə də, başlanğıcdakı ət parçası, yavaş–yavaş insan formasını alar. Bütün bu hadisələr əsnasında ən kiçik bir qarışıqlıq və nizamsızlıq yaranmaz.

Sanki, bu hadisədə, köç edən hüceyrələr və çatdıqları yerdə birləşəcəkləri hüceyrələr bir-birlərini tanıyırlar. Nümunə olaraq, sinir sistemi inkişaf edərkən milyonlarla neyronun (sinir hüceyrəsi) bir-birləriylə əlaqəsini təmin edə bilmək üçün taylarını tapmağa səy göstərdikləri müşahidə edilmişdir. Taylarını tapmaqla da kifayətlənməyib, əmələ gətirəcəkləri orqanın son formasını və quruluşunu meydana gətirəcək möhtəşəm mühəndislik dizaynı çərçivəsində mükəmməl şəkildə birləşərlər. Məsələn, beyin hüceyrələri, aralarındakı lazımi informasiya alış–verişini təmin edəcək təxminən 120 trilyon elektrik əlaqəsi qururlar. Tayı–bərəbərinə rast gəlinməmiş bu ağılasıqmaz elektron təchizatda tək bir əlaqə səhvi və ya qısa qapanmanın nələrə səbəb ola biləcəyini təxmin etmək elə də çətin deyil.

Trilyonlarla hüceyrənin bir-birləriylə uyğunluq içində hərəkət etdiklərini və yenə trilyonlarla hüceyrənin arasında, düzgün hesablama və plan sayəsində taylarını tapdıqlarından bəhs etdik. Halbuki qətiyyən düşünmə, planlama, yolunu tapma kimi qabiliyyətləri olmayan hüceyrənin belə bir qarışıqlığın içindən tək başına çıxması və yolunu tapıb doğru yerə çatması qeyri–mümkündür. Aydındır ki, ona yolunu göstərən, getməli olduğu yerə çatdırən, hər şeyi idarəsi və hakimiyyəti altında saxlayan bir gücün rəhbərliyi sayəsində hərəkət edir. Buna görə də, yolunu azması, səhv yerə getməsi və taylarını səhv salmasından söhbət gedə bilməz.

İnkişafdakı ağılasıqmaz uyğunluq

Ana bətnindəki inkişafda müşahidə etdiyimiz digər bir möcüzə də mütənasiblik, yəni orqanların eyni zamanda, eyni nisbətdə böyümələridir.

Hər orqanın özü üçün müəyyənləşdirilmiş böyüklüyü var. Bu böyüklüyə hər hansı əskiklik və ya artıqlıq olmadan çatıla bilməsi üçünsə, inkişaf prosesi çox yaxşı zamanlanmalıdır. Əl, ayaq, qulaq, göz kimi bütün cüt orqanlar eyni

anda formalaşmağa başlamalı, inkişafı eyni anda dayanmalı və bu inkişaf dayandıqda da eyni böyüklüyə çatmış olmalıdırlar. Eynilə, əmələ gələn orqanların simmetrik olması da, hüceyrələrin bərabər şəkildə, doğru zamanlama əsasında hərəkət etmələri nəticəsində mümkün olar.

Orqanların eyni vaxtda böyümələrinin nə qədər böyük və mühüm möcüzə olduğu, hadisənin tərsi düşünüləndə daha da yaxşı aydın olar. Orqanların fərqli sürətlərdə, bir-birlərindən müstəqil şəkildə böyüdüklərini düşünək. Baş verəcək fəlakəti təsəvvür edə bilərsinizmi? Məsələn, beynin, özünü əhatə edən kəllədən olduqca sürətli böyüdüyünü düşünün. Həcmi kifayət qədər genişlənməmiş kəllə beynin sıxılıb əzilməsinə, dolayısıyla körpənin qısa müddətdə ölməsinə gətirib çıxarardı. Yaxud beyin kəlləni parçalayıb inkişafını davam etdirəcək, nəticədə həm beyni, həm də kəlləsi ziyan görmüş qərribə bir məxluq dünyaya gələcəkdi. Yaxud da dəri, bədənə müqayisədə daha yavaş inkişaf etsəydi, sürətlə inkişaf edən skelet və üzvlər dərinə əvvəlcə gərmək, bir müddət sonra isə, cırmaqla böyüməyə davam edəcəkdilər. Nəticədə ortaya, üzərində bərpa edilməsi qeyri-mümkün olan dəri parçaları olan, yamaqlı və iyrenc görünüşə malik bir cəsəd çıxacaqdı. Bu mövzuda, hüceyrə membranıyla hüceyrə orqanoidlərinin uyğun inkişafından, skeletlə daxili orqanlar arasındakı mütənasib böyüməyə qədər bir çox nümunə verə bilərik.

Unudulmamalıdır ki, bütün bu saydığımız fəlakətlər, "təsadüfən" baş verəcək bir inkişafın təbii nəticələri olar. Digər bir sözlə, əgər insan ana bətnində "təsadüfən" əmələ gəlsə, yuxarıda sayılan ölümcül qəzaların meydana gəlməməsi üçün heç bir səbəb olmaz. Bunların meydana gəlməməsi və bizim dünyaya normal bir insan kimi göz açmağımızın tək səbəbi, Allah tərəfindən nəzarət edilən bir yaradılışla yaradılmağımızdır. Quranda insanın yaradılışı ilə əlaqədar belə buyrulur:

Allah sizi analarınızın bətnindən heç nə anlamadığınız bir halda çıxartdı və ümid olunur ki, şükür edəsiniz deyə, sizə eşitmə, görmə (duyguları) və könüllər verdi. (Nəhl surəsi, 78)

Başqa bir ayədə isə, insanın yaradılışı belə bildirilir:

Allah sizi tək bir nəfərdən yaratdı. Sonra onun özündən zövcəsini yaratdı. O sizdən ötrü səkkiz cüt heyvan endirdi. O sizi analarınızın bətnlərində üç zülmət içərisində yaranış ardından yaranışa salaraq yaradır. Bu sizin Rəbbiniz olan Allahdır. Mülk Ona məxsusdur. Ondan başqa ilah yoxdur. Buna baxmayaraq, necə döndərilirsiniz! (Zumər surəsi, 6)

Ana bətnindəki inkişaf davam edərkən, yuxarıda bəhs etdiklərimizdən daha da ağılaşmaz bir hadisə baş verər: Bölünən hüceyrələr çoxalmağa davam etdikləri bir halda, bəzi hüceyrələr özlərini məhv edərək orqanların forma qazanmasını təmin edirlər. Məsələn, əl və ya ayaq inkişafı əsnasında bəzi hüceyrələrin müəyyən qəlib əsasında ölmələri barmaqların əmələ gəlməsini təmin edər.

Əlbəttə, bu məqamda bu sualla qarşılaşırıq: Məgər bu ölən hüceyrələr, əlin və ayağın quruluşunu əvvəlcədən bilirlərmi ki, gələcəkdə doğulub həyatına başlayacaq canlının bunlardan istifadə etməsi üçün özlərini öldürərək fədakarlıq edirlər. Ölən hüceyrələrin, nəyin naminə öldüklərini bilməklə kifayətlənməyib, uğruna öldükləri orqanın quruluşunu, formasını, hətta bu orqanın iş mexanizmlərini də bilməlidirlər.

Bir anlığa bütün bunları əvvəldən çox yaxşı bildiklərini fərz edək. Bu məqamda da təkamülün məntiqini təməmindən yox edən bir vəziyyətlə qarşılaşırıq. Təkamül, bütün canlıların həyat mübarizəsi apardığı prinsipinə əsaslanır. Halbuki burada, bəzi hüceyrələr, ümumi bir mənfəət üçün özlərini fəda edirlər. Görəsən şüur sahibi olmayan hüceyrələr, insanlarda belə çətin rast gəlinən belə fədakarlıq hissinə haradan sahib olublar?

Əslində, hər şey kimi insanın fiziki xüsusiyyətləri də, Allahın iradəsi və əmri ilə meydana gəlir. Bir qədər əvvəl bəhs etdiyimiz kimi, əlinizi, hələ siz bir rüşeym halında olarkən, Allahın özlərinə, ölmələrini əmr etdiyi hüceyrələrin, ölümləri nəticəsində müəyyən qəlib meydana gətirərək əlin formasını əmələ gətirmələrinə borclusunuz. İnsanın üz forması, onu qürurlandıran gözəlliyi, boyu və özünə aid olduğu zənn etdiyi, digər bütün xüsusiyyətləri, "hüceyrə" adlandırdığımız kiçik canlılara Allah tərəfindən etdirilən hərəkətlər nəticəsində meydana gəlir.

Bir ayədə, Allahın yaratması belə təsvir edilir:

“O Allah ki, yaradandır, mükəmməl şəkildə var edəndir, “forma və surət” verəndir”. (Həşr surəsi, 24)

Bu yaradılış, o qədər mükəmməldir ki, bir ət yığınının bir neçə millimetrlik bir örtüklə örtülməsi nəticəsində ən gözəl varlıq olan insan ortaya çıxar.

Bütün insanların burunları təxminən eyni ölçüdədir. Bu ölçülərin minlərlə ildir ki, demək olar ki, eyni qalmasının səbəbi burun formalaşarkən hüceyrələrin müəyyən mərhələdən sonra bölünmə prosesini dayandıraraq orqanın müəyyən ölçüdə qalmasını təmin etmələridir. Beləliklə də, heç kəsin burnu fil xortumu kimi uzun olmadığı kimi, heç kəsin üzündə də inkişafını tamamlamamış yarımçıq bir burun olmaz. Bütün orqanlar bir-birləriylə uyğunluq içində, həmişə özlərinə əmr edildiyi ölçüdə böyüyürlər.

Ölçüləri eyni olduğu halda, hər kəsin yalnız özünəməxsus bir üz olması, başlı-başına bir möcüzədir. Hər kəsin iki qulağı, iki gözü, iki qaşığı, bir burnu və bir ağızı olduğu halda, yer üzündə yaşayan milyardlarla insan bir-birlərindən fərqli üzlərə sahibdirlər. Yəni bu mükəmməl təşkilat hər kəsdə fərqli şəkildə olar və saysız müxtəliflik təmin edilir.

Allah bəzən bu mükəmməl sistemin nə qədər böyük nemət olduğunu xatırlatmaq üçün insana ibrətlər də göstərir. Allahın bu planda aparacağı kiçik bir dəyişiklik nəticəsində, ortaya böyük şikəstlik, hətta əlillik ortaya çıxar. Yenə, Allahın əmri ilə, hüceyrələr bölünmə prosesini dayandıra bilmədikləri və çoxalmağa davam etdiklərində isə, xərçəng adlandırdığımız xəstəlik ortaya çıxar. Bundakı hikmətlərdən biri, insana, sahib olduğu hər şey üçün Allaha şükür etməli olduğunu xatırladır. Əgər Ona şükür etməsə: **“...səni torpaqdan, sonra bir damla nütfədən yaradan, sonra da səni sağlam bir insan edəni inkarmı etdin?”** (Kəhf surəsi, 37) sualıyla qarşılaşacaq və axirətdə inkarının cəzasını çəkəcək.

Xərçəng xəstəliyi

Heç vaxt gözünüzlə görə bilməyəcəyiniz, gündəlik həyatda xəbəriniz belə olmadığınız və onsuz da vecinizə də almadığımız hər hansı bir

orqanınızdakı hər hansı bir hüceyrə... Bu hüceyrə digər trilyonlarla dostuyla uyğunluq içində yaşadığı bir vaxtda, birdən naməlum bir səhvlük baş verər və etməməli olduğu bir şeyi etməyə başlayarsa nə baş verər? Bu kiçik canlı həmin günə qədər 24 saat vəzifəsini yerinə yetirdiyi bir halda, birdən–birə səhv bir iş görsə, üstəlik, bölünməməli olduğu bir anda bölünməyə başlayarsa və heç kimə qulaq asmadan çoxalmağa davam edərsə nə baş verər?

Məhz, heç xəbərimiz olmayan o kiçik canlı, milyonlarla insanın həyatına son verən xərçəng hüceyrəsi olar.

Xəstə hüceyrələr

Xərçəng, ən ümumi tərifi ilə, hüceyrə tərəfindən göstərilən və səbəbi hələ də aydınlaşa bilməmiş anormal bir davranışdır. Bu anormal davranış, bədənin hər hansı bir yerində, hər hansı bir hüceyrədə və hər hansı bir zamanda başlaya bilər.

Xərçəng hüceyrələri, qonşuları olan normal hüceyrələrə görə daha sürətlə çoxalarlar. Daha əvvəl araşdırdığımız kimi, normal hüceyrələrin böyümə mərhələləri vardır, lakin bu yetkinliyə çatıldıqda dayanar. Xərçəng hüceyrələri isə, qida mənbəyi tapdıqları müddətcə, heç vaxt bölünmə prosesini dayandırmazlar.

Xərçəngli hüceyrələrin ətraflarındakı hüceyrələrlə həmişəki əlaqələrində bir dəyişiklik olar. Əvvəlkindən daha müstəqil, "eqoist", hətta "pis qonşu" davranışı göstərirlər. Məsələn, hüceyrə yapışqanlığını itirirlər. Bu yapışqanlıq, inkişafın ən mühüm amillərindən biridir; bölünən hüceyrələr səthlərindəki xüsusi zülallar sayəsində qonşularıyla bir–birlərinə yapışma meylli göstərirlər. Normal hüceyrələrin bu təməl xüsusiyyətinin yox olması, bədxassəli böyüməyə, yəni xərçəngə gətirib çıxaran mühüm amildir.

Yuxarıdakı iki xüsusiyyətin birləşməsi, yəni hüceyrə bölünməsinin artan sürəti ilə yanaşı, hüceyrə yapışqanlığının yox olması öldürücüdür. Bu, yeni və qeyri–uyğun, qəribə bir toxumanın, əmələ gəldiyi yerdən sürətlə yayılaraq böyüməsi deməkdir. Daha da pis bir şey baş verə bilər, belə ki, xərçəngli hüceyrələr "metastaz" verə bilər, digər bir sözlə, qan dövrəni yoluyla bədənin

başqa yerlərinə gedib, orada yeni xərçəngli hüceyrələr əmələ gətirə bilirlər. Müəyyən zaman sonra bu bədxassəli hüceyrələr, əmələ gəldikləri bədəni öldürürlər.

Normal hüceyrələrdə bölünmə proqramını dayandıran sərhədlər və qadağalar var. Hüceyrə bölünməsinə, hüceyrələr müəyyən boşluğu doldurduqları və ya əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş ümumi kütləyə çatdıqları vaxt qadağa qoyular. Bu sərhədlərin nə olduğu, necə işlədiyi, bölünmənin başlanğıc və bitmə əmrlərini nəyin verdiyi tibbi cəhətdən hələ də naməlumdur. Məlum olan tək şey, bu qadağaların aradan qalxmasının xərçəngin başladığı mənasını verməsidir.

Xərçəngli hüceyrələr qida tapdıqca, sərhəd tanımaz çoxalma qabiliyyətlərini davam etdirirlər. Qida mənbələrini də, içində yaşadıkları bədən meydana gətirər. Bədəndə 100 trilyon hüceyrəni qidalandıran qan, xərçəngli hüceyrələrə də ehtiyacları olan qidaları aparar. Xərçəngli hüceyrələrin sürətlə çoxalmasıyla, mövcud damarlar, bu acgöz varlıqları bəsləmək üçün qeyri-kafi qalarlar. Lakin xərçəng hüceyrələri bu maneəni də aşarlar. Yaxınlarındakı damar hüceyrələrini yeni qan damarları əmələ gətirməyə məcbur edirlər. Beləliklə də, qan damarları xərçəng kütləsinin içinə qədər uzanar və xərçəng hüceyrələri yenidən bölünməyə başlayarlar. Qan damarları böyüyüb daha çox qida daşdıqca, xərçəng kütləsi də getdikcə böyüyür. Aparılan tədqiqatlar xərçəngli hüceyrələrin, qan damarlarının böyüməsinə səbəb olan bir maye ifraz etdiklərini göstərir. Bu ifrazatın nə olduğu, xüsusiyyətləri və hüceyrələrə nə cür təsir etdiyi tibbi cəhətdən hələ də tam aydınlığa qovuşmamışdır.

Bu, həqiqətən də olduqca maraqlı haldır. Xərçəngli bir hüceyrə həyatını davam etdirmək üçün, müasir texnologiya sayəsində sintez edilə bilməyən, hətta nə olduğu belə qəti tapıla edilə bilməyən bir maddəni sintez edir. Beləliklə də, damar hüceyrələrinə təsir edərək özünə qida daşıyacaq yeni damarlar əmələ gətirtdirir. Bu məqamda qaçılmaz bir sualla qarşılaşırıq: Görəsən xərçəngli hüceyrə bütün bu məlumata necə sahib olmuşdur?

Bu işi "öz-özünə" görə bilməsi üçün; damar hüceyrəsinin çoxalma mexanizmlərindəki bizim bilmədiyimiz sirləri açmış olmalı və bu məlumatlar əsasında əmələ gətirdiyi maddəni ifraz edərək damar hüceyrələrini hərəkətə keçirməli və özünə xidmət etdirməlidir. Belə olan halda, xərçəng hüceyrəsinə bizdən olduqca üstün bir aqlın sahibi kimi görməliyik.

Unutmamalı olduğumuz mühüm bir xüsüs, bədəndəki xərçəngi

başladan ilk xəstə hüceyrənin də əslində əvvəlcədən xərçəngli bir hüceyrə olmamasıdır. Normal bir hüceyrə olduğu halda, birdən nə olduğunu anlamadığımız bir əmrlə korlanır və bir xərçəng hüceyrəsinə çevrilər. Bəs sonradan bir xərçəng hüceyrəsinə çevrildiyinə görə, damar hüceyrələrinə təsir edərək xərçəngi bəsləyəcək yeni damarlar əmələ gətirtirən bir qədər əvvəl bəhs etdiyimiz o "heyrətamiz" mayenin formulunu haradan öyrənir?

Şübhəsiz ki, Allahın bu şəkildə xərçəngi yaratmasının arxasında böyük incəlik və mühüm bir məqsəd var. Allah xərçənglə, yaratdığı sistemdə ən kiçik bir dəyişiklik olduqda bunun necə ağırlı nəticələr verəcəyini göstərir. Həmçinin bununla insanların Allah qarşısındakı zəifliklərini xatırladır.

Kim bilir, bəlkə də, bundan müəyyən müddət sonra tibb elmi xərçəngin çarəsini tapacaq. Lakin bu çarə tapıldıqda Allahın yaratdığı sistemin nə qədər möhtəşəm olduğu bir daha aydın olacaq. Əgər çıxış yolu tapılsa, yaradılmış bir mexanizmin incəlikləri yaxşı şəkildə öyrənilmiş və Allahın yaratma sənətindəki incəlik, mükəmməllik, üstün ağıl və elm bir daha gözlər önünə sərilmiş olacaq.

Xərçəng xəstəliyi və mutasiya

Bir hüceyrənin bu qarşısı alınmaz xüsusiyyətləri qazanmasının nə kimi bir səbəbi ola bilər? Bu hələ də bilinmir. Çevrilməni başladan səbəb böyük sualdır. Lakin bədənə xərçəngin başlama forması ilə əlaqədar əldə edilən bəzi tapıntılar, ağıla mutasiyanı, digər bir sözlə, tək bir hüceyrənin DNT-sindəki müəyyən dəyişikliyi gətirir.

Xərçəngi, mutasiya ilə əlaqələndirən bu tapıntılar belədir:

1) Xərçəng, həmişə tək bir hüceyrədəki ani dəyişiklik nəticəsində başlayır.

2) Hüceyrə bir dəfə xəstələndikdə, ondan törəyən bütün hüceyrələr xəstə olur. Yəni, bədxassəlilik hüceyrədən hüceyrəyə keçir.

3) Görünən budur ki, xərçəngli hüceyrələr, özlərindən törədikləri normal hüceyrələrə görə daha dözümlü olur və həyatda qalmaq üçün üstünlük əldə edirlər.

4) Xərçəngə səbəb olan maddələrin əksəriyyəti, məsələn, kimyəvi maddələr, rentgen və ultrabənövşəyi şüalar, həmçinin mutasiyaya da səbəb olurlar.

Dolayısı ilə, xərçəngin ən mümkün səbəbi, DNT-dəki bir dəyişiklik, yəni mutasiyadır. Şübhəsiz ki, bunun əksini də söyləmək mümkündür; yəni DNT-də dəyişiklik yaradan bir mutasiya, insanın xərçəng xəstəsi olmasına səbəb olur.

Bu vəziyyət isə, təkamül nəzəriyyəsini bir daha süqut etdirən mühüm bir dəlili meydana gətirir. Çünki, xatırladığı kimi, təkamülçülərin, canlıların necə tək bir kökdən gələrək belə müxtəlif ola bildiklərini izah etmək üçün, istifadə etdikləri ən mühüm izahat mutasiyadır. Mutasiyaların canlılarda "təsadüfi" dəyişikliklər yaratdığını və bu təsadüflərin bəzilərinin "faydalı" olduğunu; beləliklə də, faydalı bir xüsusiyyət qazanmış yeni canlı növlərinin əmələ gəldiyini iddia edirlər. Halbuki, daha əvvəl də toxunduğumuz kimi, təkamülçülər hər nə qədər əksini iddia etsələr də, "faydalı mutasiya" anlayışı yoxdur. Demək olar ki, bütün mutasiyalar, xərçəng adlandırdığımız ölümcül xəstəliklərlə, Xirosima, Naqasaki və Çernobılda yaşanan növdə ziyanlarla nəticələnir. Göründüyü kimi, təkamülçülərin növlərin əmələ gəlməsini izah etmək üçün, əl atdıqları son çarə olan mutasiyalar, tək cə mövcud sistemi korlayırlar.

Mutasiyanın bu zərərli xüsusiyyəti sayəsində, DNT-də yazılan milyonlarla şifrəlik məlumatdakı ehtişam da bir daha ortaya çıxar. Mükəmməl incəliklə yazılmış DNT-də baş verəcək bir dəyişiklik, canlının məhvinə səbəb ola bilər. Bu tək bir dəyişikliyin belə xərçəngə gətirib çıxartması, insanın DNT-sinin və dolayısı ilə bədəninin heç bir hissəsinin təsadüfən əmələ gəlmiş ola bilməyəcəyini də bir daha açıqca göstərir.

Bir sözlə, sağlamlıq, "təsadüfən" meydana gələ bilməz. Xüsusi bir yaradılışın nəticəsidir, Allah tərəfindən verilmiş bir nemətdir. Bunun əvəzində isə, Allaha şükür edilməlidir. Çünki Allah, istədiyi zaman bu sağlamlığı asanlıqla geri ala biləcəyini, bədənini bilinməyən bir nahiyəsində ölümcül bir xəstəlik yarada biləcəyini bizə hər gün nümunələriylə göstərir.

İnsana düşən; özünə sağlamlıq verib, onu "normal bir insan edən" (Kəhf surəsi, 37) Allaha şükür etməkdir. Xəstələndikdə isə, xəstəliyi və sağlamlığı verənin O olduğunu bilməli və hz. İbrahim kimi: **"Xəstələndiyim zaman mənə şəfa verən Odur"** (Şuəra surəsi, 80) deyərək Allahdan kömək istəməlidir.

Hüceyrədəki enerji istehsalı

Enerji insan üçün hər sahədə imtina edilməz bir ehtiyacdır. Texnologiya, sənaye, nəqliyyat, rabitə kimi bir çox mühüm mövzuda kilid rolunu oynayır. Bu qədər imtina edilməz bir ehtiyac olan enerjinin əvəzi də, əlbəttə ki, yüksəkdir. Nəhəng anbarlar, rafinad zavodları, hətta nüvə stansiyaları bu məqsədlə inşa edilir. Ölkə büdcələrinin böyük hissəsi enerjiyə ayrılır. Yalnız gündəlik həyatda istifadə etdiyimiz bir avtomobilin yanacaq ehtiyacı üçün belə, yüklü miqdarda pul xərcləyirik.

Bəs enerji ilə təmin olunma bu qədər bahalı olduğu halda, sizi daşıyan, düşünməyinizdən danışmağınıza və yeriməyinizə qədər bir çox işinizi görən bədəniniz, hansı enerjini hansı mənbədən təmin edir, necə istehsal edir və ondan nə cür istifadə edir?

Hüceyrə və enerji

Hüceyrə bədənin ehtiyacı olan enerjini istehsal etmək üçün, "mitoxondri" adlı yüzlərlə kiçik enerji stansiyasından faydalanır. Bu stansiyalarda, qidalardan əldə edilən kimyəvi enerjilər, hüceyrənin istifadə edə biləcəyi enerji paketlərinə çevrilir. Bu paketlərə ATF adlandırılır. Hüceyrə daxilində həyatı təmin edən bütün hadisələr, mitoxondrilərdə istehsal edilən bu istifadəyə hazır enerji paketləri sayəsində baş tutur.

Bəs bu enerjinin əvəzi nədir?

Müqayisə olaraq, avtomobilinizdə yanacaq kimi işlətdiyiniz benzini ələ alaq. Bu benzin əvvəlcə yerin dərinliklərindən xam neft halında çıxardılar. Sonra gəmilərlə neft neftayırma zavodlarına daşınır. Bu neftayırma zavodlarında, bir çox mürəkkəb kimyəvi əməliyyatdan sonra benzin halına gətirilir. Avtomobilinizin mühərriki də, burada istifadə edilən benzin də bir-birlərinə uyğun şəkildə meydana gətirilmişdir. Avtomobiliniz başqa hər hansı bir yanacaq ilə işləyə bilməz. Eynilə qatarları işlədən elektrik də böyük zəhmətlər və xərclər nəticəsində anbarlarda istehsal olunur. Bu iş üçün nəhəng hidroelektrik stansiyaları qurulmuşdur. Hər iki nümunədə də mühüm

məlumat təcrübəsi və qabaqcıl bir texnologiyadan istifadə edilir.

Hüceyrənin enerji stansiyası

Hüceyrədə, yuxarıda sadaladıqlarımızdan olduqca mükəmməl bir sistem mövcuddur. İstifadə ediləcək enerjinin ilk mənbəyi Günəşdir. Bitkilər günəş şüalarından istifadə edərək qida hazırlayırlar. Daha doğrusu, günəş şüasının enerjisini, hazırladıqları qidalarda toplayırlar. Bədən də bu bitkilərdən və bunlarla bəslənən heyvanlardan aldığı qidaları çox kiçik hissələrə parçalayır. Enerjinin xammalı olan bu kiçik hissəciklər hüceyrə tərəfindən tutular və hüceyrənin "enerji stansiyası" olan mitoxondrilərə gətirilir. Mitoxondrilər bu xammalları ən kiçik molekullarına qədər parçalayaraq içlərindəki enerjini ortaya çıxarırlar. Üstəlik, bu enerjini hüceyrənin istifadə edəcəyi bir yanacaq növü olan ATF-yə çevirirlər. Hüceyrədəki bütün hadisələr də bu yanacağın təmin etdiyi enerji sayəsində icra olunur. Bura qədər saydıqlarımız, bütün olub bitənlərin çox qısa xülasəsidir. Mitoxondri adlanan bu stansiyalardakı enerji istehsalı əsnasında olduqca mürəkkəb kimyəvi hadisələr meydana gəlir. Bu kimyəvi möcüzələr, millimetrin 100-də bir hissəsi qədər olan hüceyrənin daxilində, yəni təsəvvür edilə bilməyəcək kiçiklikdəki bir yerdə meydana gəlir.

Hüceyrədəki enerjinin istehsalında baş rolunu oksigen oynayır. Enerji istehsalının demək olar ki, hər mərhələsində bir çox fərqli ferment fəaliyyətə keçir. Bir mərhələdə vəzifəsini tamamlayan fermentlər, növbəti mərhələdə pillədə başqalarına təhvil verirlər. Beləliklə də, onlarla ara əməliyyat, bu əməliyyatlarda fəaliyyətə keçən yüzlərlə fərqli ferment və saysız kimyəvi reaksiya sayəsində, qidalarda toplanan enerji hüceyrənin işinə yarayacaq vəziyyətə gətirilir.

Bu halıyla, hüceyrənin daxilindəki "enerji stansiyası"nın, bir neftayırma zavodundan və ya bir hidroelektrik stansiyasından daha mürəkkəb olduğunu söyləyə bilərik.

Bu vəziyyət, hüceyrənin digər funksiyaları kimi qarşımıza olduqca fəvqəladə bir mənzərə çıxardır. Çünki bir neftayırma zavodu, neftin nə olduğunu bilən, xam nefti laboratoriyaya şəraitində analiz etmiş və bu texniki

məlumatlar əsasında hərəkət edən mühəndislər tərəfindən inşa edilir. Neftin nə olduğunu bilməyən insanların bir neftayırma zavodu inşa edə biləcəklərini düşünmək isə, əlbəttə, gülüncdür. Belə bir şey qeyri-mümkündür.

Lakin bu qeyri-mümkünlük, hüceyrənin daxilindəki enerji stansiyası, yəni mitoxondri, tərəfindən aradan qaldırılmışdır. Çünki hüceyrə ana bətnində əmələ gəlir, çoxalar və sonra da insan bədənini meydana gətirir. Hüceyrənin enerji stansiyası olan mitoxondri, həyatında bir dəfə belə xarici dünya ilə təmasda olmaz, tək bir bitki belə görməz. Buna baxmayaraq, bitkinin daxilindəki enerjini necə ortaya çıxaracağını bilir və bu mürəkkəb əməliyyatı mükəmməlliklə icra edir.

Mitoxondri belə bir sistemi haradan öyrənmişdir?

Əslində, heç bir hüceyrə orqanoidinin bioloji bir funksiyası, sözün əsil mənasında "öyrənmə" imkanı yoxdur. Çünki hüceyrə əmələgələn zaman, belə bir funksiyası yerinə yetirəcək xüsusiyyətlərə sahib olmayıb, sonrakı həyat müddətində bunun öhdəsindən gələ biləcək bacarığı əldə etmə imkanı yoxdur. Bu cür hadisələrdə ilkin şərt, bədəndə əlaqədar sistemin hələ həyatın başlanğıcında tamamlanmış surətdə hazır olmasıdır. Əks halda enerji istehsalında baş rol oynayan "oksigen" hüceyrəni həmin anda korlayar. Bu zaman hüceyrə, əmələ gəldiyi anda, eyni zamanda oksigenə qarşı mükəmməl bir sistemlə də təchiz edilmiş olmalıdır. Təkcə bu sayədə özünü yox edə biləcək bu qazı qəbul edib, onun sayəsində həyatının davamı üçün ən mühüm ehtiyacını, yəni enerjini istehsal edə bilər.

Mitoxondrinin məqsədi, enerjini oksigendən istifadə edərək istehsal etməkdir. Bunu da, yuxarıda bəhs etdiyimiz kimi, ardıcıl fəaliyyət göstərən fermentlər sistemi olmadan bacarması qeyri-mümkündür. Bu fermentlər bir canlıda ya tamamilə olar, ya da heç olmaz. Növbəti nəsllə irsi yolla, yəni DNT-də toplanmış məlumat vasitəsilə köçürülə bilərlər. Heç bir canlı öz-özünə, belə struktur tənzimləməsini öyrənə bilməz. Bu sistem o qədər təkmilləşmiş və tərərriatlıdır ki, insan zəkası belə bu gün bütün imkanlarından istifadə edərək belə bir sistemi qura bilməz.

Necə ki, mitoxondridəki bu fəvqəladə sistemin təkcə bir anda meydana gəlməli olduğunu təkamülçü elm adamları da qəbul etmək məcburiyyətində qalıblar. Bu mövzu ilə əlaqədar tanınmış təkamülçülərdən prof. dr. Əli Dəmirsoyun (Ali Demirsoy) aşağıdakı etirafı olduqca izahedicidir:

Ən mühüm sual, mitoxondrilərin bu xüsusiyyəti (yəni oksigeni enerji əldə etmə mexanizmində istifadə etmək xüsusiyyətini) necə qazanmasıdır.

Çünkü tək bir fərdin belə təsadüf nəticəsində bu xüsusiyyəti qazanması, ağılın qavraya bilməyəcəyi bir çox ehtimalın eyni anda mümkün olmasını tələb edir. Burada təkamüli bir problemlə qarşılaşırıq. Hüceyrə gələcək yeni vəziyyəti bilərək uyğunluq mu meydana gətirmişdir? Yoxsa şərtlər meydana gəlmədən, təsadüf nəticəsində bu xüsusiyyətləri daşıyan bir hüceyrə müvəffəqiyyətli bir uyğunluq mu meydana gətirmişdir?.. Tənəffüs prosesini təmin edən və hər mərhələdə müxtəlif şəkildə katalizator kimi tapşırıq yerinə yetirən bəzi fermentlər, mexanizmin təməlini meydana gətirirlər. Bir hüceyrə eyni anda bütün bu fermentlərin hamısına sahib olmalıdır. Bəzilərinə sahib olub, bəzilərinə isə sahib olmaması mənasızdır. Çünki fermentlərdən bəzilərinin çatışmaması, hər hansı nəticə verməz. Burada elmi düşüncəyə olduqca zidd gəlməklə yanaşı, daha doqmatik bir izah və fərziyyə etməmək üçün, bütün tənəffüs fermentlərinin hüceyrə daxilində bir dəfədə və oksigenlə təmas etmədən əvvəl, tam şəkildə mövcud olduğunu istər-istəməz qəbul etmək məcburiyyətindəyik.⁽¹⁴⁾

Yuxarıdakı sitat, təkamülçü məntiqin uğradığı məğlubiyyətin nümunələrindən biridir. Bütün bu həqiqətlərə baxmayaraq, təkamülçülər nə qədər qəbul etmək istəməsələr də, bu vəziyyətin ancaq tək bir izahı var: mitoxondrilər, həm bitkilərin quruluşunu həm də insan bədənini ən incə nöqtəsinə qədər bilən bir ağıl Sahibi tərəfindən yaradılmışdır. Digər bir sözlə, mitoxondriləri yaradan güc, "elmi ilə hər şeyi əhatə etmiş" (Ənam surəsi, 80) olan Allahdır.

Eyni həqiqət, digər bir ayədə belə vurğulanılır:

"Diqqətli olun; həqiqətən O, hər şeyi əhatə edəndir". (Fussilət surəsi, 54)

Viruslar

Hüceyrələrin ən böyük düşmənləri, virus adlı mikroskopik canlılardır. Gözlə görülməyən bu iki canlı arasındakı vuruşmanın, insan həyatında çox böyük əhəmiyyəti var. Viruslar bəzən qrip kimi cansızıcı xəstəliklərin səbəbi olduqları kimi, bəzən də QİÇS, qarın yatalağı kimi öldürücü xəstəliklərə səbəb olurlar.

Virusların hüceyrələrə etdiyi hücumlar həm olduqca öldürücü, həm də çox təkmilləşmiş hücum üsullarından istifadə etmələrindən ötrü, bir o qədər heyratamizdir. Virusun "strategiya"sının təməli, hüceyrəni hüceyrənin öz silahı və imkanlarıyla vurmaqdır. Özünü çoxaltmaq üçün, etdiyi bu hücum, əslində müəyyən mənada da bir intihar hücumudur. Nəslinin davam etməsi üçün, həm özünü, həm də hüceyrəni fəda edər. Hüceyrələrin, həyatlarını davam etdirə bilmək üçün, DNT-lərindəki məlumatlar əsasında zülal sintez etmək məcburiyyətində olduqlarını əvvəlki səhifələrdə qeyd etmişdik. Viruslar məhz bu zülal sintezinin qarşısını alaraq, hüceyrəni zülalla birlikdə, virus əmələ gətirən bir fabriyə çevirirlər.

Cansız lakin ağıllı düşmənlər

Viruslar təbiətdəki ən qəribə xüsusiyyətə malik üzvi strukturlardan biridir. Cansızdırlar və təkcə müəyyən irsiyyət mexanizmdən ibarətdirlər. Bir virus, zülaldan əmələ gəlmiş bir qabıq və qabığın içində özünə aid məlumatları saxlayan genetik şifrlərdən (DNT və ya RNT) ibarətdir. Təklidə həyat əlaməti göstərən hər hansı bir funksiyası və ya orqanoidi yoxdur. Lakin bir orqanizmin içinə girdikdə, sanki canlanır və aktivləşər. Bir hüceyrə ilə təmas etdiyi andan etibarən canlı xüsusiyyəti göstərməyə başlayar; təcavüzkar və özü də ağıllı bir canlıya çevrilər.

Virus insan bədəninə qarşı mümkün olan ən ağıllı hücum üsulundan istifadə edir. Hər hansı bir hüceyrəyə girmədən əvvəl, ayaqları ilə həmin hüceyrənin özü üçün uyğun olub-olmadığını müəyyənləşdirər. Əgər apardığı sınaq nəticəsi müsbət olsa, öz DNT-sini (yəni qabığını bir kənara qoysaq, özünü) hüceyrənin içinə boşaldar.

Bu əməliyyatdan sonra hüceyrənin daxilindəki mexanizmlər virusun tələsinə düşürlər. Hüceyrəyə girmiş bu yeni DNT-nin "yad" olduğunu anlaya bilməz və onu DNT-nin hüceyrədə olması lazım gələn yerə, yəni bilavasitə nüvənin içinə daşıyrlar. Nüvəyə çatan virusun DNT-si, buradakı DNT-nin yanına yerləşər. Bu məqamdan sonra da, hüceyrə zülal sintez etdiyini zənn edərək, bu yeni virusun DNT-sini çoxaltmağa başlayar. Virusun DNT-si hüceyrənin DNT-sinin yanına elə uyğunlaşma təmin edərək gizlənər ki, hüceyrə bilmədən sintez prosesini davam etdirər.

Bundan xəbərdar olması da, həqiqətən olduqca çətindir: Bir hüceyrəyə girmiş virusun DNT-sini, digər sayısız DNT molekulullarından ayırmaq, iyirmi cildlik bir ensiklopediyanın hər hansı bir səhifəsində yazılmış yarım sətirlik bir cümləni axtarıb tapmağa bənzəyər. Virus, bu "çoxbilmiş" üsulu sayəsində, hüceyrəyə aid proqramlaşdırma mexanizmlərinə qarışır və sanki hüceyrəyə aid bir hissəyə çevrilir.

Hər hansı bir əsərdə, müəyyən abzasdan sonra əlavə olunacaq bir cümlənin bütün bir abzasın mənasını tam əksi istiqamətdə dəyişdirməsi mümkündür. Məhz virus da bu cür bir kritik dəyişiklik edərək, hüceyrənin bütün sintez fəaliyyətini əsl məqsədindən uzaqlaşdırar: Virusun DNT-si, hüceyrənin nüvəsindəki "sintez mətninin" mənasını tamamilə dəyişdirər biləcəyi mühüm bir yerə yerləşdirilər.

Normalda özünə lazım olan və DNT-də şifrləri xüsusi kilidlərlə işarələnmiş zülallardan başqa heç bir zülalın (digər hüceyrələrlə əlaqədar zülalların belə) şifrini oxumayan hüceyrə, sanki sehrlənmiş kimi, özünü, virus DNT-sinin şifrlərini oxuyub bu virusu əmələ gətirməkdən saxlaya bilməz. Virusun hansı güclə hüceyrənin sintez mexanizmlərini, fermentlərini təsir və idarəsi altına aldığı və öz şifrinin nüsxəsini çıxardıb öz zülallarını sintez etdirdiyi hələ də aydınlaşmamış çox əsrarəngiz haldır.

Bu hadisə hüceyrənin qaçılmaz aqibətini hazırlayar. Ölməkdə olan hüceyrə, nüvədə yerləşən yanlış kodlaşdırılmış proqramı həyata keçirmək üçün, bütün enerjisindən sonuna qədər istifadə edər. Sonunda ölür və parçalanar. Parçalanma ilə birlikdə, hüceyrənin sanki qanını sormaqla çoxalan viruslar, digər hüceyrələrə sıçrayar və özlərinə yeni qurbanlar taparlar. Virusların bu zəbt etmə əməliyyatı, böyük sürətlə davam edər.

Əgər bədənin müdafiə mexanizmi olmasa, bu əməliyyat, normal bir insanı bir neçə gün ərzində öldürəcək qədər sürətlə davam edər. Lakin haqqında danışılan müdafiə mexanizmi, virusun bədənə girdiyindən çox qısa

müddət ərzində xəbərdar olar və dərhal böyük əks hücum əməliyyatı başladarlar. Bu sayədə, ən sadə bir qrip virusu ilə asanlıqla ölə biləcək olan insan, həyatını davam etdirər.

Virusun bu maraqlı macərası, təəccüblü olduğu qədər düşündürücüdür də.

Əvvəlcə bu sual verilməlidir: Təbiətdəki virus, insan bədəninə daxil olub, onu zəbt edəcək məlumata necə sahib ola bilər? Virusun belə bir bacarığa sahib ola bilməsi üçün, insan hüceyrəsini çox yaxşı tanımalı və öz DNT-sini insan DNT-sinin yanına daxil ola biləcək şəkildə əmələ gətirməlidir.

Halbuki bunu düşünmək belə məntiqsizlikdir. Yuxarıdakı cümlədə "virusun öz DNT-si" ifadəsini işlətdik. Lakin virus onsuz da bir DNT-dir və onu əhatə edən bir qılafdan ibarətdir. İnsan bədənini tanımaq, buna görə özünü formalaşdırmaq kimi bir "bacarığ" a sahib ola bilməz.

Ortada çox açıq bir həqiqət var: Virus, insan bədəninə daxil olub, onun DNT-sinə gizli yolla daxil olmaq üçün, xüsusi şəkildə yaradılmışdır.

Bunu bir nümunə ilə izah edə bilərik: Boş bir ərazidə hərəkət edərkən əvvəlcə çox təkmilləşmiş bir qapı qıfılı, bir müddət sonra isə, tək bir açar tapdığınızı düşünək. Açarı qıfıla soxub onu açdığını görsəniz, nə nəticəyə gələrsiniz? Görəsən: "Təsadüfə bax, bu dəmir parçası təsadüfən bu qıfılı açdı" mı deyərsiniz, yoxsa əlinizdəki açarın onsuz da həmin qıfıl üçün qayırdığı, ancaq ayrı-ayrı yerlərə qoyulduqları nəticəsinə gələrsiniz? Əlbəttə ki, ağıl, ikinci variantı qəbul etməyi tələb edir.

Virusla insan hüceyrəsi arasında da bu "açar-qıfıl" əlaqəsi mövcuddur. İnsan hüceyrəsiylə heç bir əlaqəsi olmayan və beləliklə də, on minlərlə il təbiətdə ölü vəziyyətdə olan virus, insan bədənində müəyyən yolla daxil olar və dərhal gedib hüceyrənin "qıfılını" açar. İlk növbədə hüceyrənin divarını dələr; çünki bu divarı dələ biləcək şəkildə təşkil edilmişdir. Sonra gedib hüceyrənin DNT-sinin yanına yerləşər; çünki həmin DNT-yə uyğunlaşma göstərəcək şəkildə yaradılmışdır.

Digər bir sözlə, virus, insan bədəninə daxil olub xəstəlik səbəbi olması üçün yaradılmışdır. Allah, insanın xəstələnməyə əlverişli olmasını istəmişdir. Çünki təkəbbürlənməyə çox meyilli olan insan, ancaq bu cür çətinliklər sayəsində Allaha möhtac və aciz bir varlıq olduğunu görə bilir.

Lakin Allah, xəstəliyi yaradarkən, şəfanı da onunla birlikdə yaradar. Məhz bundan ötrü də, virusu yaradarkən, ona qarşı möhtəşəm şəkildə

vuruşan müdafiə sistemini də yaratmışdır. İnsan bu sayədə hər gün fərqli növləriylə qarşılaşdığı viruslara qarşı müqavimət göstərər.

Bununla yanaşı, Allah, bəzən viruslardan bir "ölüm vəsiləsi" kimi də istifadə edər. Allah istədiyi kimsəyə istədiyi qədər ömür verər və müəyyənləşdirilmiş bu müddət, Allahın istəyi ilə bitər. Virus, Allahın ölüm üçün istifadə etdiyi "səbəb"lərdən biridir. Tarix boyu milyonlarla insan sahib olduqları bütün dəyərlərdən, mallarından, yoldaşlarından, uşaqlarından, bir sözlə, həyatlarından, heç vaxt görə bilmədikləri viruslar ucbatından ayrılmışdırlar. Bu gün müasir tibb elmi, mövcud virusların əksəriyyəti üçün çıxış yolları tapdığı bir halda, yeni və başa çıxıla bilməz virusların yaradılması da olduqca mənalıdır. QIÇS və ya Ebola kimi yeni viruslar; **"harada olursunuzsa olun, ölüm sizi haqlayar"** (Nisa surəsi, 78) ayəsinin hökmü ilə, Allahın barələrində ölüm qərarı verdiyi bədənlərin ölüm səbəbləri olmağı davam etdirirlər.

Bitki hüceyrəsi

Yer üzünün həyat üçün əlverişli bir məkan olmasında ən böyük pay, şübhəsiz ki, bitkilərə düşür. Bitkilər bizim üçün tənəffüs etdiyimiz havanı təmizləyər, yaşadığımız planetin temperaturunu tarazlayarlar. Tənəffüs etdiyimiz havadakı oksigen bitkilər tərəfindən əmələ gətirilər. Əgər belə olmasaydı, insan və heyvanların həyatı uzun müddət davam edə bilməzdi; atmosferdəki oksigen qısa müddətdə tükənər və canlılar kütləvi şəkildə boğularaq ölərdilər.

Qidalarımızın mühüm hissəsi də müxtəlif dadlara malik bitkilərdən meydana gəlir. Bitkilər bu qidaları hazırlayarkən təkcə üç əsas vəsaitdən istifadə edirlər: Torpaq, günəş şüası və su. Buna baxmayaraq, hamısının özünəməxsus və minlərlə ildir ki, heç dəyişməyən forması, rəngi, qoxusu və dadı var.

Bitkilərin, "insana qida vermə" xüsusiyyəti, digər bütün funksiyaları kimi, hüceyrələrindəki xüsusi yaradılışın bir nəticəsidir. İnsan və heyvan hüceyrələrindən daha fərqli quruluşa sahib olan bitki hüceyrələri, həm bütün canlılar üçün bir qida mənbəyi meydana gətirəcək, həm də atmosferi təmizləyəcək şəkildə yaradılıblar.

Sakit görünən bitkilərin içində, əslində olduqca hərəkətli həyat tərzini var. Torpaqdan hər saniyə su və ehtiyacları olan mineral elementləri qəbul edirlər. Bunlarla yanaşı, havadan qəbul etdikləri karbon qazını və ən əhəmiyyətli günəş enerjisini əlavə edərək insanlar üçün təmiz hava və qida əmələ gətirirlər. Hər gün ağaclarda gördüyümüz, ayaqlayıb üstündən keçdiyimiz yarpaqlardakı milyardlarla kiçik hüceyrə bu prosesi sürətlə davam etdirirlər.

Bitki hüceyrəsini insan və heyvanlarınkindən fərqləndirən ən mühüm xüsusiyyət, günəş enerjisindən istifadə edə bilməsidir. Bunu fotosintez adlı əməliyyatla bacarar və günəşdən gələn enerjini insanlar və heyvanlar tərəfindən qida yoluyla qəbul ediləcək enerjiyə çevirər.

Günəşdən qidalara gedən enerji

Yer üzündəki həyatın əsas enerji mənbəyi Günəşdir. Lakin insanlar və heyvanlar, günəş enerjisindən bilavasitə istifadə edə bilməzlər. Günəşin enerjisi insanlara və heyvanlara, bitkilər vasitəsilə çatır. Hüceyrələrimiz tərəfindən istifadə edilən bütün enerji xammalları, əslində bitkilər vasitəsilə bizə daşınan günəş enerjisidir. Çayımızı qurtumlayarkən günəş enerjisi qurtumlayarıq, çörəyi yeyərkən dişlərimiz arasında müəyyən miqdar günəş enerjisi olar. Əzələlərimizdəki güc də əslində günəş enerjisinin müxtəlif bir formasından başqa bir şey deyil. Bu yazını oxuyarkən sərf etdiyiniz enerji də, yenə Günəşdən gəlmişdir.

Bitkilərin və heyvanların enerji mənbəyi də eynidir. Yanan odunun yaydığı enerji, çevrilmiş günəş enerjisidir. Çevrilmənin adı isə, bir qədər əvvəl ifadə etdiyimiz kimi, "fotosintez"dir.

Bitki hüceyrəsi günəş şüasından qəbul etdiyi enerjini kimyəvi enerjiyə çevirər və çox xüsusi yollarla qidalarda toplayar. Əslində bu işi, bütün hüceyrə deyil, hüceyrədə yerləşən və bitkiyə yaşıl rəngini verən "xloroplast" adlı orqanoid görür. Bu kiçik yaşıl varlıqlar, sanki həyatlarını bəşər oğlu üçün qida və oksigen əmələ gətirməyə həsr ediblər. Təkcə mikroskopla görə bildiyimiz bu kiçik yaşıl orqanlar, günəş enerjisini üzvi maddələrdə toplayan dünyadakı yeganə laboratoriyalardır. Bitkiləri insan və heyvanlar üçün imtina edilməz qida vasitəsinə çevirən xüsusiyyət budur.

Xloroplastların yer üzündə əmələ gətirdikləri maddə miqdarı ildə 200 milyard tona çatır. Gördükləri bu iş fəvqəladə mürəkkəbliyə malik kimyəvi proses olub, baş gicəlləndirici sürətlə davam edər. Xloroplastın içində yerləşən minlərlə "xlorofil" işığa, saniyənin mində biri kimi qısa bir müddətdə reaksiya verir. Bu sürətdən ötrü, xlorofildə baş verən bir çox hadisə hələ də müşahidə edilə bilmir. Fotosintezin mərhələləri ümumilikdə aydın olmuşdur, lakin təfərrüatlar tamamilə naməlumdur. Çünki kimyəvi cəhətdən təqlid edilə bilməz qarışıqlıqdakı bir sistem, insanın qavrama hüdudundan çox kənara çıxan bir sürətlə işləyir.

Fotosintez iki mərhələdə baş verir. Bu mərhələlər "işıq mərhələsi" və "qaranlıq mərhələsi" kimi adlandırılır. Işıq mərhələsi xloroplastın tilakoid adlanan və disklərə bənzəyən hissəsində baş verir. Buradakı pigment molekulları, günəş şüasından qəbul etdikləri enerji sayəsində elektronlarını

itirərlər. Elektronların hərəkətləri nəticəsində müəyyən enerji paketi və xammal olaraq ATF və NADFH əmələ gəlir. Qaranlıq mərhələdə isə, karbon qazı, işıq mərhələsi nəticəsində əmələ gələn ATF və NADFH–ın köməkliyi sayəsində, şəkər və nişasta kimi qida maddələrinə çevrilir.

Bu izahət, həmin bu hadisənin minlərlə dəfə sadələşdirilmiş halıdır, buna baxmayaraq, yenə də insana mürəkkəb gələ bilər. Əslində, fotosintez vaxtı, meydana gələn reaksiyaların izahatı bu səhifələrə yerləşməyəcək qədər uzundur. Yer üzündə heç bir laboratoriyanın qısa şəkildə bəhs etdiyimiz bu enerji çevrilməsini həyata keçirməyə gücü çatmaz. Üstəlik, bu əməliyyatlar millimetrin mində bir hissəsi böyüklüyündə bir orqanda meydana gəlir. Bu orqanın millimetrin yüz milyonda bir hissəsi qalınlığında olan membranına yerləşdirilmiş bir sistem, günəş şüası sayəsində gələn elektronları nəzarəti altına alar. Bu elektronlardan da insanlar üçün qida əmələ gətirmək məqsədiylə enerji istehsalında istifadə edilir.

Məhz bu mükəmməl sistem, təkamül nəzəriyyəsini bir daha tamamilə süqut etdirir. Çünki, fotosintezin baş verə bilməsi üçün, bütün mövcud fermentlər və sistemlər eyni anda hüceyrə daxilində mövcud olmalıdır. Çatışmayan tək bir hissə bütün sistemin işləməməsinə səbəb olacaq. Necə ki, təkamülçü elm adamları, fotosintezi izah etməkdə (eynilə hüceyrədəki digər kimyəvi mexanizmlərdə olduğu kimi) çarəsiz qalıblar. Belə bir "elm adamı" olan prof. dr. Əli Dəmirsoy (Ali Demirsoy), düşükləri aciz vəziyyəti belə yekunlaşdırır:

Fotosintez olduqca mürəkkəb bir hadisədir və bir hüceyrənin daxilindəki orqanda baş verməsi qeyri–mümkün kimi görünür. Çünki bütün mərhələlərin eyni anda meydana gəlməsi qeyri–mümkündür, ayrı–ayrılıqda meydana gəlməsi də mənasızdır.⁽¹⁵⁾

Başqa bir təkamülçü elm adamı olan Hoymar Von Difturt (Hoimar von Difturth) isə, fotosintezin sonradan öyrəniləcək bir əməliyyat olmadığını, fotosintez üçün lazım olan bütün maddələrin və məlumatların bitki hüceyrəsində ilk andan bəri mövcud olmalı olduğunu belə bildirir:

Heç bir hüceyrə, bioloji bir funksiyayı sözün əsil mənasında "öyrənmə" imkanına sahib deyil. Bir hüceyrənin tənəffüs və ya fotosintez kimi bir funksiyayı əmələ gəlmiş zaman, yerinə yetirə bilməyib, daha sonrakı həyat müddətində bunun öhdəsindən gələ bilməsi, bu funksiyayı təmin edəcək bacarığı qazanması qeyri–mümkündür.⁽¹⁶⁾

Məlum olduğu kimi, Günəş enerjisini elektron və ya kimyəvi enerjiyə

çevirmək, müasir texnologiyanın hələ yaxın vaxtlarda bacara bildiyi bir əməliyyatdır. Bunun üçün yüksək texnologiya məhsulu olan cihazlardan istifadə edilir. Halbuki gözlə görülə bilməyəcək qədər kiçik olan bitki hüceyrəsi, bu işi milyonlarla ildən bəri fasiləsiz şəkildə yerinə yetirir. "Təsadüfən" bu işi görəcək vəziyyətə gəlmiş olması da, yuxarıdakı təkamülçü etiraflardan da aydın olduğu kimi, əsla mümkün deyil.

Belə olduqda bir–biri ardınca suallar gəlir. Metrin yüz milyonda bir hissəsi qalınlığında bir membrana bir elektronu nəzarət altına almağı, daha sonra insanlara xidmət etməsi üçün elektronu digər bir reaksiyaya daxil etməyi kim öyrətmişdir? Bütün mərhələlər eyni anda hüceyrə daxilinə necə yerləşdirilmişdir? Bitkilərin yaşıl yarpaqları, bütün canlı aləminin enerji mənbəyinə necə çevrilə bilmişdir?

Cavab aydındır. Allah, bitkilərə belə bir xüsusiyyət vermişdir və onlar da özlərinə verilən vəzifəni, Allaha boyun əymiş şəkildə yerinə yetirməkdən başqa bir şey etmirlər.

Yer üzündəki bütün ağaclar, bütün bitkilər, Allahın əmriylə, torpaqdakı su, minerallar və havadakı karbon qazından istifadə edərək insan üçün qida və oksigen əmələ gətirirlər. Bir sözlə, Allahın insanlara göydən və yerdən ruzi vermək üçün, canlıları vəsilə etmişdir. Quranda insanlara göydən və yerdən ruzi verildiyi bir çox dəfə bildirilmişdir:

Ey insanlar! Allahın sizə verdiyi nemətini xatırlayın. Sizə göylərdən və yerdən ruzi verən Allahdan başqa bir yaradan varmı? (Fatir surəsi, 3)

Nəticə

Kitabın əvvəlki səhifələrində, canlı hüceyrəsinin daxilində meydana gələn bir çox təaccüblü, hətta möcüzəvi hadisəni araşdırdıq. Araşdırdığımız hər mərhələ bizə, tək bir hüceyrə, hətta tək bir zülalın belə olduqca mürəkkəb və planlı quruluşa malik olduğunu göstərdi. Dolayısıyla bunların hər hansı birinin, təkamülçülərin iddia etdiyi kimi "təsadüfən" meydana gəlməsi qeyri-mümkündür. Təsadüf, ancaq qarışıqlıq, pozuqluq, nizamsızlıq və xəta meydana gətirər, ortaya qəribə məxluqlar çıxardar. Hüceyrənin və canlıların digər bütün mərhələlərindəki möhtəşəm uyğunluq, nizam, tarazlıq, müvəffəqiyyət və estetik isə, bizə bütün canlıların şüurlu və mükəmməl yaradılışın məhsulu olduğunu göstərir.

Bir sözlə, araşdırdığımız, təkamül nəzəriyyəsini mübahisəsiz şəkildə süqut etdirir və "növlərin mənşəyi"nin yaradılış olduğunu sübut edir.

Lakin araşdırdığımızın bizə göstərdiyi həqiqət bundan ibarət deyil.

Əgər hüceyrə və ya canlıların digər hissələri sabit olsaydı, yuxarıdakı nöqtədən daha irəli gedə bilməzdik. Halbuki araşdırdığımız bütün hissələr; hüceyrələr, DNT-lər, ribosomlar, mitoxondrilər, viruslar, fermentlər və ya hormonlar, olduqca aktiv varlıqlardır və heyratamiz işləri müvəffəqiyyətlə yerinə yetirirlər. Dolayısıyla, bizim "ağıl" kimi tərif verdiyimiz şeyə, yəni; düşünmə, analiz etmə, qərar vermə kimi qabiliyyətlərə sahibdirlər. Üstəlik, bu "ağıl" insanların sahib olduğunu qəbul etdiyimiz ağıldan daha göz qamaşdırıcıdır. Tək bir zülal sintezi əsnasında hüceyrə orqanoidlərinin göstərdiyi "ağıl nümayişi", insanlar tərəfindən asanlıqla əldə oluna bilməyəcək səviyyədədir.

Lakin hüceyrədə ortaya çıxan ağılın, hüceyrəyə "aid" olduğunu qəbul etməyimiz məntiqi cəhətdən qeyri-mümkündür. Çünki "ağıl nümayişi" etdiklərini söylədiyimiz hüceyrə hissələri, müəyyən molekul yığınınından başqa bir şey deyildirlər. Gördükləri işlər nəzərə alındıqda hər biri hərtərəfli "düşünə bilməlidirlər", lakin beyinləri yoxdur. Əslində onların heç nəyi yoxdur; nə gözləri, nə qulaqları, nə lamisə duyğuları, nə də sinir sistemləri var. Bunlar ardıcıl düzölmüş amin turşularından əmələ gələn kimyəvi zəncirlərdən başqa bir şey deyildirlər.

Lakin; görmə, eşitmə, hiss etmə, düşünmə, qərar vermə qabiliyyətindən məhrum olan bu kimyəvi birləşmələr, olduqca ehtişamlı "ağıl nümayişi"

sərgiləyirlər.

O zaman bu sualı verməliyik: Bu ağılın mənbəyi nədir?

Ağılın görünməz mənbəyi

Kitabın əvvəllərində uzaqdan idarə olunan oyuncaq bir maşın nümunəsi vermişdik. Maşının etdiyi şüurlu manevrlər, əslində onu əmri verən insanın ağılının məhsulu idi, lakin bəzi "dardüşüncəli" insanlar, bunu anlamaqda çətinlik çəkirdilər. Əmri verən insanı görə bilmədikləri üçün, onun varlığını qəbul etmir və buna görə də, maşının "ağıllı" hərəkətlərini izah edə bilmək üçün, müxtəlif nəzəriyyələr yaradırdılar.

Bu insanlar maşının hərəkətləri barəsində müəyyən hesabat yazsalar, ehtimalla belə yazardılar: "Maşın, sürətini və gedəcəyi istiqaməti böyük müvəffəqiyyətlə nizamlayır, döngələri dönür, çuxurlardan uzaq durur və yolu izləmək kimi funksiyaları ən ideal şəkildə gerçəkləşdirir".

Lakin, diqqət yetirilsə, bu olduqca qeyri-kafi və səthi izahatdır. Əslində belə deyilməlidir: "Maşına əmrlər verən insan, maşının sürətini və gedəcəyi istiqaməti böyük müvəffəqiyyətlə nizamlayır. Bir anlıq da olsa, maşına əmr verməkdən imtina etmədiyi üçün, maşın, döngələri dönür, çuxurlardan uzaq durur və yolu izləmək kimi funksiyaları ən ideal şəkildə gerçəkləşdirir".

Açıqca görüldüyü kimi, hər iki izahatda da eyni hadisələr təsvir edilir, lakin aralarında çox böyük fərq var. Birincisi, səthi düşünən və dardüşüncəli bir müşahidəçinin istifadə edəcəyi üslubdur. İkincisi isə, qarşılaşdığı hadisənin iç üzünü qavramış bir müşahidəçinin istifadə edəcəyi üslubdur.

Hüceyrədə və ya təbiətin başqa hər hansı bir hissəsində, ortaya çıxan ağıl, "öz-özünə" yaranan bir ağıl deyil. Bütün varlıqlar, Allah tərəfindən özlərinə əmr edilən işi görürlər. Həmçinin bu işlərdə ortaya çıxan ağıl, Allahın ağılıdır.

Bal arısı ilə əlaqədar bir ayə, bu mövzuda bizə mühüm yol göstərir:

Rəbbin bal arısına belə vəhy etdi: "Dağlarda, ağaclarda və insanların düzəlttikləri çardaqlarda özünə pətəklər hör. Sonra bütün meyvələrdən ye və

Rəbbinin səndən ötrü asanlaşdırdığı yollarla get". O arıların qarınlarından tərkibində insanlar üçün şəfa olan müxtəlif rəngli bal çıxır. Həqiqətən, bunda düşünən adamlar üçün dəlillər vardır. (Nəhl surəsi, 68–69)

Bal arıları da, hüceyrədəki orqanoidlər kimi "ağıl nümayişi" hesab ediləcək işlər görürlər. Bal hazırlamaq üçün tapdıqları çiçəklərin yerləşdiyi ərazinin "koordinatlarını" bir-birlərinə xəbər vermələri, şanlarını və pətəklərini seçilən memarlardan olduqca üstün şəkildə hörmələri və daha bir çox xüsusiyyətləri, açıq şəkildə "ağıl məhsulu"dur.

Bu ağılın mənbəyi isə, yuxarıdakı ayədə bildirilir. Allah, arılara "vəhy etmiş", yəni öz elmindən onlara nəql etmiş və onları gördükləri mürəkkəb işi bacaracaq qədər "şüur" sahibi etmişdir. Ortaya çıxan ağıl, arılara deyil, Allaha aiddir. O "Rəzzaq"dır (ruzi verən) və arılara verdiyi vəhy sayəsində bəşər oğluna bal kimi böyük nemət verir.

Şübhəsiz ki, bu vəziyyət təkcə arılar üçün hakim ola bilməz. Çünki təbiət, "ağıl nümayişi göstərən ağılsız varlıq"larla doludur. Bütün bunlar, kiçik bir bəcəkdən nəhəng bir orqanizmə qədər, Allahın "vəhy etdiyi" ağılla hərəkət edirlər. Allah, hamısına müəyyən vəzifə və onu yerinə yetirə biləcək qədər "şüur" vəhy etmişdir və onlar da Allaha boyun əymiş şəkildə vəzifələrini yerinə yetirirlər. Bir ayədə belə deyilir:

Göylərdə və yerdə olanlar Onundur və hamısı Ona "kөнüllü surətdə boyun əymişdir". (Rum surəsi, 26)

Başqa bir ayədə isə, insana: **"Məgər göylərdə və yerdə olanların, günəşin, ayın, ulduzların, dağların, ağacların, heyvanların və insanların xeyli hissəsinin Allaha səcdə etdiyini görmürsənmi?.."** (Həcc surəsi, 18) sualı verilir.

Ayədə insana "görmürsənmi?" sualının verilməsi olduqca əhəmiyyətlidir. Deməli, görənlər bir göz, göylərdəki və yerdəki hər şeyin Allaha boyun əydiyini asanlıqla qavraya bilər.

Görən bir göz

Bəhs etdiyimiz mövzunu daha yaxşı anlaya bilmək üçün, böyük bir İslam aliminin verdiyi bir nümunədən istifadə edə bilərik.

Talvarlı bir balkondan, günəşli bir havada dənizi seyr edən bir insan təsəvvür edin. Bu insan, talvarın qarşısını kəsdiyi günəşi görə bilməyəcək, lakin günəşin suda əks olunaraq meydana gətirdiyi milyonlarla kiçik parıltını izləyə biləcək. Olduqca xoş bir mənzərə meydana gətirən parıltılar, tək sözlə göz qamaşdırıcı gözəlliyə malikdirlər.

Bu parıltılardakı gözəlliyin mənbəyinin nə olduğunu düşündüyü zaman, barəsində danışılan insanın qarşısında iki variant olacaq. Ya, su üzərindəki hər parıltının "öz-özünə" və bir-birindən müstəqil şəkildə su tərəfindən yaradıldığını fərz edəcək, ya da hamısının günəşin bir əks olunması olduğunu qəbul edəcək. Su, işıq meydana gətirə biləcək qabiliyyətə malik deyil. Işıq ancaq günəşdən gələr ki, ətrafa yaydığı şüalar suyun üzərində milyonlarla dəfə əks olunur.

Məhz, bütün kainatın real vəziyyəti, bu nümunədəki kimidir.

Kainat ən incə təfərrüatına qədər Allah tərəfindən yaradılmış və Onun sifətləriylə formalaşmışdır. Hər şey, Ondandır. Var olan bütün gözəlliklər, Onun gözəlliyinin əks olunmasıdır. Var olan bütün ağıl, Onun aqlının təcəllisidir.

Allah, Hayy (həyat verən) sifətiylə, kainatdakı hər şeyə müəyyən müddət üçün həyat verir. Bunlar, Allahın aqlının yaxud gözəlliyinin yaxud da elminin kiçik əks olunmasını göstərir və sonra yenə Allahın müəyyənləşdirdiyi vaxtda yox olurlar.

İnsanlar da belədir. Ölü torpaqdan gələr, Allahın istədiyi qədər yaşayar və yenə ölü torpağa qayıdurlar. Yaşadıqları bu qısa müddət ərzində isə, Allahın bəzi sifətlərini Onun istədiyi qədər "əks etdirə bilirlər". Ana bətnində bir tikə ət parçası olan insan; böyüyər, dünyanın ən gözəl üzünə sahib olar və beləliklə də, Allahın böyük sənətini əks etdirər, sonra yaşlanar və ən sonunda torpağın altında qurdular və böcəklər tərəfindən parçalanar.

Hüceyrənin bu kitab boyunca araşdırdığımız bütün xüsusiyyətləri və kainatdakı bütün canlı-cansız varlıqların xüsusiyyətləri, yenə Allahın aqlının əks olunmalarıdır. Bir hüceyrə, əslində kiçik bir yağ yığını olduğu halda,

Allahın istəyi nəticəsində ağıl, şüur və məlumat sahibi olar. Sonra yenə Allahın istəyi nəticəsində ölür.

Görən bir göz, məhz bunları görür. Kainatda, Allahın təcəllilərindən başqa heç nə yoxdur. Hər şey Ondandır, Onu göstərər, Onu tanıdar və Ona boyun əyər. Bir ayədə belə buyurulur:

Allah, Ondan başqa ilah yoxdur, Diridir, Qaimdir. Onu nə mürgü, nə də yuxu tutar. Göylərdə və yerdə nə varsa, Ona məxsusdur. Onun icazəsi olmadan Onun yanında kim şəfaət edə bilər? O, onların gələcəyini və keçmişini bilir. Onlar Onun elmindən, Onun istədiyindən başqa heç bir şey qavraya bilməzlər. Onun Kürsüsü göyləri və yeri əhatə edir. Bunları qoruyub saxlamaq Ona ağır gəlir. O, çox ucadır, uludur. (Bəqərə surəsi, 255)

ƏDƏBİYYAT

- 1) A. I. Oparin, Origin of Life, səh.196
- 2) Klaus Dose, "The Origin Of Life: More Questions Than Answers", Interdisciplinary Science Reviews, səh. 352
- 3) Denton Michael, "A Theory in Crisis", səh. 334
- 4) Frank B. Salisbury, "Doubts About The Modern Synthetic Theory of Evolution", səh. 336
- 5) Francis Crick, Life Itself: It's Origin and Nature, New York, Simon&Schuster, 1981, səh. 88
- 6) Mahlon B. Hoagland, Hayatın Kökləri, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 12–ci nəşr, may 1998, səh. 153
- 7) "Biological Evidence of Creation: From a Fog to A Prince", "Keziah, American Portrait Films, Cleveland, OH, 1998
- 8) Sir Fred Hoyle–Chandra Wickramasinghe, Evolution from Space, New York: Simon and Schuster, 1984, səh. 148
- 9) Prof. Dr. Muammer Bilge, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Fizyoloji ve Biyofizik Kürsüleri 'Hücre Bilimi' 3–cü nəşr, səh. 131,132
- 10) A. I. Oparin, Origin of Life, səh. 132–133
- 11) Prof. Dr. Nevzat Baban, Cerrah Paşa Tıp Fakültesinden Protein Biyokimyası səh. 32
- 12) (Fabbri Britannica Bilim Ansiklopedisi, II cild, 22–ci buraxılış, səh. 519)
- 13) Hoimar Von Dithfurth, "Dinozorların Sessiz Gecesi", II cild, səh. 126
- 14) Prof. Dr. Ali Demirsoy, Kalıtım ve Evrim, Meteksan nəşriyyatı, Ankara, 1995, 7–ci nəşr, səh. 94
- 15) Prof. Dr. Ali Demirsoy, Kalıtım ve Evrim, səh. 80
- 16) Hoimar Von Dithfurth, Dinozorların Sessiz Gecesi 2, Alan nəşriyyatı, noyabr 1996, İstanbul, səh. 126
- 17) Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, New York: Marcel Dekker, 1977. səh. 2

18) Alexander I. Oparin, Origin of Life, (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), səh. 196

19) "New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life", Bulletin of the American Meteorological Society, cild: 63, noyabr 1982, səh. 1328–1330.

20) Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules, 1986, səh. 7

21) Jeffrey Bada, Earth, fevral 1998, səh. 40

22) Leslie E. Orgel, "The Origin of Life on Earth", Scientific American, cild: 271, oktyabr 1994, səh. 78

23) Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 189

24) Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 184.

25) B. G. Ranganathan, Originsş, Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988.

26) Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 179

27) Derek A. Ager, "The Nature of the Fossil Record", Proceedings of the British Geological Association, cild: 87, 1976, səh. 133

28) Douglas J. Futuyma, Science on Trial, New York: Pantheon Books, 1983. səh. 197

29) Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 75–94; Charles E. Oxnard, "The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt", Nature, cild: 258, səh. 389

30) J. Rennie, "Darwin's Current Bulldog: Ernst Mayr", Scientific American, dekabr 1992

31) Alan Walker, Science, vol. 207, 1980, səh. 1103; A. J. Kelso, Physical Antropology, 1st ed., New York: J. B. Lipincott Co., 1970, səh. 221; M. D. Leakey, Olduvai Gorge, vol. 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, səh. 272

32) Time, noyabr 1996

- 33) S. J. Gould, *Natural History*, vol. 85, 1976, səh. 30
- 34) Solly Zuckerman, *Beyond The Ivory Tower*, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 19
- 35) Richard Lewontin, "The Demon-Haunted World", *The New York Review of Books*, 9 yanvar, 1997, səh. 28
- 36) Malcolm Muggeridge, *The End of Christendom*, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43

KİTAPLAR

- 1) Alberts, Bruce, Dennis Brey, Julian Lewis. *Molecular Biology of the Cell*. 2.b. New York: Garland Publishing, 1989.
- 2) Andrews, Edgar H. *From Nothing to Nature: A Basic Guide to Evolution and Creation*. 3.b. Durham: Evangelical Press, 1989.
- 3) Bradshaw, R. A., S. Prentis. *Oncogenes and Growth Factors*. Amsterdam: Elsevier, 1987.
- 4) Darnell, J. E, H. F. Lodish, D. Baltimore. *Molecular Cell Biology*. New York: Scientific American Books, 1986.
- 5) Ditfurth, Hoimar von. *Dinazorların Sessiz Gecesi: 4 Kitap*. tərçüməçi: Veysel Atayman. 1.b. İstanbul: Alan nəşriyyatı, oktyabr 1995.
- 6) Erbenği, Türkan. *Biyoloji Ders Notları*. 3.b. İstanbul: BETA nəşriyyatı MMC, oktyabr 1986.
- 7) Farmer, P. B., J. M. Walker. *The Molecular Basis of Cancer*. New York: Wiley, 1985.
- 8) Franks, L. M., N. Teich. *Introductions to the Cellular and Molecular Biology of Cancer*. Oxford: Oxford University Press, 1986.
- 9) German, J. *Chromosome Mutation and Neoplasia*. New York: Liss, 1983.
- 10) Hoagland, Mahlon B. *Hayatın Kökləri*. Tərçüməçi: Şen Güven. 5.b. Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları, fevral 1995.
- 11) Huse, Scott M. *The Collapse of Evolution*. 14.b. Michigan: Baker Book House, iyul 1991.
- 12) McLean, Glen S., Roger Oakland, Larry McLean. *The Evidence For Creation: Examining the Origin of Planet Earth*. Pennsylvania: Whitaker House, 1989.
- 13) Morris, Henry M., Duane T. Gish. *The Battle for Creation: Acts/Facts/Impacts Volume II*. San Diego: Creation-Life Publishers, 1976.
- 14) Peto, R. *Cancer Epidemiology, Multistage Models, and Short-term Mutagenicity Tests*. In *Origins of Human Cancer*. New York: Cold Spring Harbor, 1977.

- 15) Robbins, S. L., R. S. Cotran, V. Kumar. *Pathologic Basis of Disease*. 3.b. Philadelphia: Saunders, 1984.
- 16) Starr, Cecie. *Biology: Concepts and Applications*. Belmont: Wadworth Publishing Company, 1981.
- 17) Walker, J. M. *Testing for Carcinogens. In the Molecular Basis of Cancer*. New York: Wiley, 1985.
- 18) Watson, J. D., N. H. Hopkins, J. W. Roberts. *Molecular Biology of the Gene*. 4.b. California: Benjamin-Cummings, 1987.
- 19) Watson, James D., John Tooze, David T. Kurtz. *Recombinant DNA: A Short Course*. New York: Scientific American Books, 1983.

MƏQALƏLƏR

- 1) Albanes, D., M. Winick. "Are Cell Number and Cell Proliferation Risk Factors for Cancer?" *Journal of National Cancer Institutions*, 80-ci buraxılış, 1988, səh. 772–775.
- 2) Alt, F. W., R. E. Kellems, J. R. Bertino, R. T. Schimke. "Selective Multiplication of Dihydrofolate Reductase Genes in Methotrexate-Resistant Variants of Cultured Murine Cells." *Journal of Biologic Chemical*, 253-cü buraxılış, 1978, səh. 1357–1370.
- 3) Cairns, J. "Mutation Selection, and the Natural History of Cancer." *Nature*, 275-ci buraxılış, 1975, səh. 197–200.
- 4) Champion, M. J., D. J. McCance, A. Singer. "A Progressive Potential of Mild Cervical Atypia: Prospective, Cytological, Colposcopic, and Virological Study." *Lancet*, 2-ci buraxılış, 1986, səh. 237–240.
- 5) Fialkow, P. J. "Clonal Origin of Human Tumors." *Acta*, 458-ci buraxılış, 1976, səh. 283–321.
- 6) Gerlach, J. H. "Homology Between P-Glycoprotein and a Bacterial Haemolysin Transport Protein Suggest a Model for Multidrug Resistance." *Nature*, 324-cü buraxılış, 1986, səh. 485–489.
- 7) Kripke, M. L. "Immunoregulation of Carcinogenesis: Past, Present, and Future." *Journal of National Cancer Institutions*, 80-ci buraxılış, 1988, səh. 722–727.
- 8) Land, H., L. F. Parada, R. A. Weinberg. "Tumorigenic Conversion of Primary Embryo Fibroblasts Requires At Least Two Cooperating Oncogenes." *Nature*, 304-cü buraxılış, 1983, səh. 596–602.
- 9) Lazo, P. A. "Human Papillomaviruses in Oncogenesis." *Bioessays*, 9-cu buraxılış, 1988, səh. 158–162.
- 10) Schimke, R. T. "Gene Amplification in Cultured Cells." *Journal of Biologic Chemical*, 263-cü buraxılış, 1988, səh. 5989–5992.

TƏKAMÜL YALANI

Darvinizm, yəni təkamül nəzəriyyəsi yaradılış həqiqətini inkar etmək məqsədilə irəli sürülmüş, ancaq uğursuzluqla nəticələnmiş elmdən kənar cəfəngiyatdan başqa bir şey deyil. Canlıların cansız maddələrdən təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edən bu nəzəriyyə kainatda və canlılarda çox möcüzəvi nizam olduğunun elm tərəfindən sübut edilməsi ilə və təkamül prosesinin əsla baş vermədiyini göstərən 350 milyona yaxın fosilin tapılması ilə süqut etmişdir. Beləliklə, Allah'ın bütün kainatı və canlıları yaratdığı elm tərəfindən də sübut edilmişdir. Bu gün təkamül nəzəriyyəsini dirçəltmək üçün dünya səviyyəsində aparılan təbliğat sadəcə elmi həqiqətlərin təhrif olunmasına, tərəfli şərhinə, elm adı altında söylənilən yalan və saxtakarlıqlara əsaslanır.

Ancaq bu təbliğat həqiqəti gizlətmir. Təkamül nəzəriyyəsinin elm tarixində ən böyük xəta olması son 20-30 il ərzində elm dünyasında getdikcə daha ucadan dilə gətirilir. Xüsusilə 1980-ci illərdən sonra aparılan tədqiqatlar darvinist iddiaların tamamilə səhv olduğunu üzə çıxarmış və bu həqiqət bir çox elm adamı tərəfindən dilə gətirilmişdir. ABŞ-da biologiya, biokimya, paleontologiya kimi fərqli sahələrlə məşğul olan bir çox elm adamı darvinizmin əsassızlığını görür, canlıların mənşəyini artıq yaradılışla açıqlayırlar.

Təkamül nəzəriyyəsinin süqutundan və yaradılış dəlillərindən digər bir çox əsərimizdə bütün elmi təfərrüatları ilə bəhs etmişik və etməyə davam edirik. Ancaq əhəmiyyəti baxımından mövzudan burada da bəhs etməkdə fayda var.

Darvini məhv edən çətinliklər

Təkamül nəzəriyyəsi tarixi qədim yunanlara gedib çıxan bir təlim olmasına baxmayaraq, XIX əsrdə hərtərəfli şəkildə irəli sürüldü. Nəzəriyyəni elm dünyasının gündəminə gətirən ən mühüm irəliləyiş Çarlz Darvinin 1859-cu ildə nəşr edilən "Növlərin mənşəyi" adlı kitabı idi. Darvin bu kitabda dünyadakı müxtəlif canlı növlərini Allah'ın ayrı-ayrı yaratdığına qarşı çıxırdı. Darvinin fikrincə, bütün növlər ortaq əcdaddan törəmiş və zaman ərzində kiçik dəyişikliklərlə müxtəfləşmişdilər.

Darvinin nəzəriyyəsi heç bir konkret elmi tapıntıya əsaslanmırdı; özünün də qəbul etdiyi kimi, sadəcə bir məntiq yeritmə idi. Hətta Darvin kitabındakı “Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər” başlıqlı uzun bölmədə etiraf etdiyi kimi, nəzəriyyə bir çox mühüm suala cavab verə bilmirdi.

Darvin nəzəriyyəsinin qarşısındakı çətinliklərə inkişaf edən elmin üstün gələcəyinə, yeni elmi kəşflərin nəzəriyyəsinə gücləndirəcəyinə ümid edirdi. Bunu kitabında tez-tez bildirirdi. Ancaq inkişaf edən elm Darvinin ümidlərinin tam əksinə, nəzəriyyənin əsas iddialarını bir-bir əsassız qoydu.

Darvinizmin elm qarşısındakı məğlubiyyətini üç əsas başlıq altında təhlil etmək olar:

Nəzəriyyə həyatın yer üzündə ilk dəfə necə ortaya çıxdığını əsla açıqlaya bilmir.

Nəzəriyyənin irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin, əslində, təkamül xarakterinə malik olduğunu göstərən heç bir elmi tapıntı yoxdur.

Fosillər təkamül nəzəriyyəsinin iddialarının tam əksini göstərir.

Bu bölmədə bu üç əsas başlığı əsaslı təhlil edəcəyik.

Keçilməz ilk pillə: həyatın mənşəyi

Təkamül nəzəriyyəsi bütün canlı növlərinin bundan təxminən 3.8 milyard il əvvəl dünyada fantastik şəkildə təsadüfən meydana gələn bircə canlı hüceyrədən törədiklərini iddia edir. Bircə hüceyrənin milyonlarla kompleks canlı növünü necə əmələ gətirməsi və əgər həqiqətən bu cür təkamül baş vermişsə, nə üçün izlərinin fosillərdə tapılmadığı nəzəriyyənin açıqlaya bilmədiyi suallardandır. Ancaq bütün bunlardan əvvəl iddia edilən təkamül prosesinin ilk pilləsi üzərində dayanmaq lazımdır. Həmin ilk hüceyrə necə ortaya çıxmışdır?

Təkamül nəzəriyyəsi cahilliklə yaradılışı inkar etdiyinə görə, həmin ilk hüceyrənin heç bir plan və nizam olmadan təbiət qanunları çərçivəsində təsadüfən meydana gəldiyini iddia edir. Yəni bu nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddə kortəbii təsadüflər nəticəsində ortaya canlı hüceyrə çıxarmalıdır. Ancaq bu, məlum olan ən təməl biologiya qanunlarına zidd iddiadır.

Həyat həyatdan gəlir

Darvin kitabında həyatın mənşəyindən heç bəhs etməmişdi. Çünki onun dövründəki ibtidai elm anlayışı canlıların çox sadə quruluşa malik olduqlarını fərz edirdi. Orta əsrlərdən bəri “spontane generation” adlı nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddələrin təsadüfən birləşərək canlı varlıq əmələ gətirməsinə inanırdılar. Bu dövrdə həşəratların yemək artıqlarından, siçanların da buğdadan əmələ gəlməsi geniş yayılmış düşüncə idi. Bunu sübut etmək üçün qəribə təcrübələr aparılmışdı. Çirkli əsginin üstünə bir az buğda qoyulmuş və bir müddət sonra bu qarışıqdan siçanların əmələ gəlməsini gözləmişdilər.

Ətin qurdlanması da həyatın cansız maddələrdən törədiyinə dəlil hesab edilirdi. Lakin daha sonra məlum olacaqdı ki, ətin üstündəki qurdlar öz-özlərindən əmələ gəlmirlər, milçəklərin gətirib qoyduğu gözlə görülməyən sürfələrdən çıxırdılar. Darvin “Növlərin mənşəyi” adlı kitabını yazdığı dövrdə isə bakteriyaların cansız maddədən əmələ gəlməsi inancı elm dünyasında geniş şəkildə qəbul edilirdi.

Lakin Darvinin kitabının nəşr edilməsindən beş il sonra məşhur fransız bioloq Lui Paster təkamülə əsas verən bu inancı qəti şəkildə təkzib etdi. Paster apardığı uzun elmi fəaliyyət və təcrübələrdə gəldiyi nəticəni belə şərh etmişdi:

“Cansız maddələrin həyatı əmələ gətirməsi iddiası artıq qəti şəkildə tarixə gömülmüşdür”. (*Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, New York: Marcel Dekker, 1977, səh. 2*)

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarları Pasterin kəşflərinə uzun müddət qarşı çıxdılar. Ancaq inkişaf edən elm canlı hüceyrəsinin mürəkkəb quruluşunu üzə çıxardıqca həyatın öz-özünə əmələ gəlməsi iddiasının əsassızlığı daha da açıq şəkil aldı.

XX əsrdəki nəticəsiz səylər

XX əsrdə həyatın mənşəyi mövzusunı tədqiq edən ilk təkamülçü məşhur rus bioloq Aleksandr Oparin oldu. Oparin 1930-cu illərdə irəli sürdüyü bəzi tezislərlə canlı hüceyrəsinin təsadüfən meydana gələ biləcəyini sübut etməyə çalışdı. Ancaq bu fəaliyyətlər uğursuzluqla nəticələnəcək və Oparin bu etirafı etməli olacaqdı:

“Təəssüf ki, hüceyrənin mənşəyi təkamül nəzəriyyəsinin tamamilə əhatə edən ən qaranlıq nöqtədən ibarətdir”. (*Alexander I. Oparin, Origin of Life, (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), səh. 196*)

Oparinin yolunu davam etdirən təkamülçülər həyatın mənşəyi problemini həll etmək üçün təcrübələr aparmağa çalışdılar. Bu təcrübələrin ən məşhuru amerikalı kimyaçı Stenli Miller tərəfindən 1953-cü ildə aparıldı. Miller ibtidai atmosferdə mövcud olduğunu iddia etdiyi qazları bir təcrübədə birləşdirdi və bu qarışığa enerji verərək zülalları təşkil edən bir neçə üzvi molekul (amin turşusu) sintezlədi.

O illərdə təkamüllə bağlı mühüm mərhələ kimi tanılan bu təcrübənin əsassız olduğu və təcrübədə tətbiq edilən atmosferin yer şərtlərindən çox fərqli olduğu sonrakı illərdə üzə çıxacaqdı. (*“New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life”, Bulletin of the American Meteorological Society, c. 63, Kasım 1982, səh. 1328-1330*)

Uzun sükutdan sonra Millerin özü də tətbiq etdiyi atmosfer mühitinin həqiqi olmadığını etiraf etdi. (*Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules, 1986, səh. 7*)

Həyatın mənşəyi problemini açıqlamaq üçün XX əsr boyu göstərilən bütün təkamülçü səylər uğursuzluqla nəticələndi. San Diyeqo Skrips İnstitutundan məşhur geokimyaçı Cefri Bada təkamülçü “Earth” jurnalında 1998-ci ildə dərc edilən bir məqalədə bu həqiqəti belə qəbul edir:

“Bu gün XX əsri arxada qoyarkən hələ də XX əsrin başlanğıcındakı ən böyük həll edilməmiş problemlə qarşı-qarşıyıyıq: həyat yer üzündə necə başlayıb”. (*Jeffrey Bada, Earth, Şubat 1998, səh. 40*)

Həyatın kompleks quruluşu

Təkamülçülərin həyatın mənşəyi ilə bağlı bu qədər çıxılmaz vəziyyətə düşməsinin başlıca səbəbi ən sadə hesab etdikləri canlıların bu qədər mürəkkəb quruluşa malik olmasıdır. Canlı hüceyrəsi insanın hazırladığı bütün texnoloji məhsullardan daha mürəkkəbdir. Belə ki, bu gün dünyanın ən qabaqcıl laboratoriyalarında belə cansız maddələr birləşdirilərək nəinki canlı hüceyrə, hətta hüceyrəyə aid bircə zülal da hasil etmək mümkün deyil.

Bir hüceyrənin meydana gəlməsi üçün lazımlı şərtlər əsla təsadüflərlə açıqlanmayacaq qədər çoxdur. Lakin bunu açıqlamağa heç ehtiyac yoxdur. Təkamülçülər hələ hüceyrə səviyyəsinə çatmadan çıxılmaz vəziyyətə düşürlər. Çünki hüceyrənin əsasını təşkil edən zülalların təsadüfən sintezlənmə ehtimalı riyazi cəhətdən sıfırdır.

Bunun ən əsas səbəbi budur ki, bir zülalın əmələ gəlməsi üçün başqa zülallar da olmalıdır. Bu səbəb bir zülalın təsadüfən əmələgəlmə ehtimalını tamamilə aradan qaldırır. Ona görə, təkə bu fakt təkamülçülərin təsadüf iddiasını təkzib etmək üçün kifayətdir. Mövzunun əhəmiyyətini qısaca açıqlayaq:

- Fermentlər olmasa, zülal sintezlənmə bilməz, fermentlər də zülaldır.

- Bircə zülalın sintezlənməsi üçün 100-ə yaxın hazır zülal olmalıdır. Ona görə, zülalların olması üçün zülallar lazımdır.

- Zülalları sintezləyən fermentləri DNT hazırlayır. DNT olmasa, zülal sintezlənmə bilməz. Ona görə, zülalların əmələ gəlməsi üçün DNT də lazımdır.

-Zülal sintezlənmə prosesində hüceyrədəki bütün orqanoidlərin mühüm funksiyaları var. Yəni zülalların əmələ gəlməsi üçün tam funksional hüceyrə bütün orqanoidləri ilə birlikdə mövcud olmalıdır.

Hüceyrənin nüvəsində yerləşən, genetik məlumat daşıyan DNT molekulu isə informasiya bankıdır. İnsan DNT-sindəki informasiyanı kağıza köçürmək istəsək, hər biri 500 səhifədən ibarət 900 cildlik kitabxana ortaya çıxar.

Burada çox maraqlı dilemma da var: DNT ancaq bir sıra xüsusi zülalların (fermentlərin) köməyi ilə qoşalaşa bilər. Amma bu fermentlər də ancaq DNT-dəki informasiya əsasında sintezlənir. Bir-birlərindən asılı olduqlarına görə, DNT-nin qoşalaşması üçün ikisi də eyni anda mövcud olmalıdır. Bu isə həyatın öz-özünə meydana gəlməsi ssenarisini çıxılmaz vəziyyətə salır. San Diyeqo Kaliforniya Universitetindən məşhur təkamülçü prof. Lesli Orsel "Scientific American" jurnalının 1994-cü il oktyabr sayında bu həqiqəti belə etiraf edir:

"Olduqca kompleks quruluşa malik olan zülalların və nuklein turşularının (RNT və DNT) eyni yerdə və eyni zamanda təsadüfən əmələ gəlmələri həddindən artıq ehtimaldan kənardır. Ancaq bunların biri olmadan digərini əldə etmək də mümkün deyil. Ona görə, insan məcburən həyatın kimyəvi yollarla meydana gəlməsinin tamamilə qeyri-mümkün olduğu nəticəsinə gəlir". (Leslie

E. Orgel, The Origin of Life on Earth, Scientific American, c. 271, Ekim 1994, səh. 78)

Şübhəsiz ki, əgər həyatın kortəbii təsadüflərlə öz-özünə meydana gəlməsi mümkün deyilsə, onda həyatın yaradıldığı qəbul edilməlidir. Bu həqiqət əsas məqsədi yaradılışı inkar etmək olan təkamül nəzəriyyəsini açıq-aydın əsassız edir.

Təkamülün xəyali mexanizmləri

Darvinin nəzəriyyəsini əsassız edən ikinci əsas cəhət nəzəriyyənin təkamül mexanizmləri kimi irəli sürdüyü iki anlayışın da, əslində, heç bir təkamül gücünə malik olmamasıdır.

Darvin irəli sürdüyü təkamül iddiasını tamamilə təbii seleksiya mexanizmi ilə əlaqələndirmişdi. Bu mexanizmə verdiyi əhəmiyyət kitabının adından da açıq şəkildə başa düşülür: “Növlərin mənşəyi, təbii seleksiya yolu ilə...”

Təbii seleksiya təbii seçmə deməkdir, təbiətdəki həyat uğrunda mübarizədə təbii şərtlərə uyğun və güclü canlıların həyatda qalacağı düşüncəsinə əsaslanır. Məsələn, yırtıcı heyvanlar tərəfindən təhlükəyə məruz qalan bir maral sürüsündə daha sürətlə qaçan marallar həyatda qalacaq. Beləliklə, maral sürüsü sürətlə qaçan və güclü fərdlərdən ibarət olacaq. Amma bu mexanizm maralların təkamül keçirməsinə səbəb olmaz, onları başqa bir canlı növünə, məsələn, atlara çevirməz.

Ona görə, təbii seçmə mexanizmi heç bir təkamül gücünə malik deyil. Darwin də bu həqiqəti anlamışdı və “Növlərin mənşəyi” adlı kitabında: **“Faydalı dəyişikliklər baş vermədikcə təbii seçmə heç bir şey edə bilməz”**, - demək məcburiyyətində qalmışdı. (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 184*)

Lamarkın təsiri

Bəs bu faydalı dəyişikliklər necə baş verə bilərdi? Darwin öz dövrünün ibtidai elm anlayışı çərçivəsində bu suala Lamarka əsaslanaraq cavab verməyə çalışmışdı. Darvindən əvvəl yaşamış fransız bioloq Lamarka görə, canlılar həyatları boyu keçirdikləri fiziki dəyişiklikləri sonrakı nəslə ötürürlər, nəsildən-nəslə toplanan bu xüsusiyyətlər nəticəsində yeni növlər meydana gəlir.

Məsələn, Lamarkın fikrincə, zürafələr ceyranlardan törəyiblər, hündür ağacların yarpaqlarını yeməyə çalışarkən nəsil-dən-nəslə boyunları uzanmışdır.

Darvin də buna bənzər misallar çəkmiş, məsələn, “Növlərin mənşəyi” kitabında qida tapmaq üçün suya girən bəzi ayıların tədricən balinalara çevrildiyini iddia etmişdi. (B. G. Ranganathan, *Origins?*, Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988.)

Lakin Mendelin kəşf etdiyi və XX əsrdə inkişaf edən genetik elmi ilə qəti şəkildə sübut edilən genetik qanunları qazanılmış xüsusiyyətlərin sonrakı nəsillərə ötürülməsi əfsanəsini məhv etdi. Beləliklə, təbii seçmə “təkbaşına” və tamamilə təsirsiz mexanizm olaraq qaldı.

Neodarvinizm və mutasiyalar

Darvinistlər isə bu vəziyyətə bir çıxış yolu tapmaq üçün 1930-cu illərin sonlarında müasir sintetik nəzəriyyəni və ya daha geniş yayılmış adı ilə neodarvinizmi ortaya atdılar. Neodarvinizm təbii seçmənin yanına faydalı dəyişiklik səbəbi kimi mutasiyaları, yəni canlıların genlərində radiasiya kimi xarici amillər və ya transkripsiya xətaləri nəticəsində əmələ gələn pozulmaları əlavə etdi. Bu gün də elmi cəhətdən əsassız olduğunu bilmələrinə baxmayaraq, darvinistlər neodarvinist modeli müdafiə edirlər. Nəzəriyyə yer üzündəki milyonlarla canlı növünün, onların qulaq, göz, ağciyər, qanad kimi saysız-hesabsız mürəkkəb orqanlarının mutasiyalara, yəni genetik pozulmalara əsaslanan bir proses nəticəsində əmələ gəldiyini iddia edir. Amma nəzəriyyəni çarəsiz qoyan bir açıq elmi həqiqət var: mutasiyalar canlıları təkmilləşdirmirlər, əksinə, hər zaman canlılara zərər verirlər.

Bunun səbəbi çox sadədir: DNT çox mürəkkəb quruluşa malikdir. Bu molekula olan hər hansı təsadüfi təsir ancaq zərər verir. Amerikalı genetik B.G. Ranqanatan bunu belə açıqlayır:

“Mutasiyalar kiçik, təsadüfi və zərərliyə malikdir. Çox nadir meydana gəlirlər və ən yaxşı halda təsirsizdir. Bu üç xüsusiyyət mutasiyaların təkamül xarakterli təsir meydana gətirməyəcəyini sübut edir. Yüksək dərəcədə xüsülənmiş orqanizmdə meydana gələn təsadüfi dəyişiklik ya təsirsiz, ya da zərərli olur. Bir qol saatında meydana gələn təsadüfi dəyişiklik qol saatını təkmilləşdirməz. Ona böyük ehtimalla zərər verər və ya ən yaxşı halda təsir etməz. Bir zəlzələ bir

şəhəri daha yaxşı hala salmaz, onu məhv edər". (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 179*)

Bu günə qədər heç bir faydalı, yəni genetik məlumatı təkmilləşdirən mutasiya müşahidə edilməyib. Bütün mutasiyaların zərərli olması aşkar edilib. Aydın olmuşdur ki, təkamül nəzəriyyəsinin təkamül mexanizmi kimi göstərdiyi mutasiyalar, əslində, canlıları sadəcə məhv edən, şikəst edən genetik hadisələrdir (insanlarda mutasiyanın ən çox rast gəlinən təsiri xərçəngdir). Əlbəttə, məhvedici mexanizm təkamül mexanizmi ola bilməz. Təbii seçmə isə Darvinin də qəbul etdiyi kimi, tək başına heç bir şey edə bilməz. Bu həqiqət bizə təbiətdə heç bir təkamül mexanizminin olmadığını göstərir. Təkamül mexanizmi olmadığına görə, təkamül deyilən xəyali proses də baş verməyib.

Fosillər: ara-keçid formalardan əsər-əlamət yoxdur

Təkamül nəzəriyyəsinin iddia etdiyi prosesin baş vermədiyinin ən açıq göstəricisi isə fosillərdir.

Təkamül nəzəriyyəsinə görə, bütün canlılar bir-birlərindən törəyiblər. Əvvəlcədən mövcud olan bir canlı növü zaman ərzində digərinə çevrilmiş və bütün növlər bu şəkildə əmələ gəlmişlər. Nəzəriyyəyə əsasən, bu çevrilmə yüz milyon illər davam edən uzun dövrü əhatə etmiş və mərhələ-mərhələ irəliləmişdir. Bu təqdirdə iddia edilən uzun çevrilmə prosesi zamanı saysız-hesabsız ara növlər əmələ gəlməli və yaşamalılardırlar.

Məsələn, keçmişdə balıq xüsusiyyətlərini daşımalarına baxmayaraq, bir tərəfdən də bəzi sürünən canlı xüsusiyyətlərini qazanmış yarı-balıq, yarı-sürünən canlılar yaşamalılardır və ya sürünən xüsusiyyətlərini daşıyan, bir tərəfdən də bəzi quş xüsusiyyətləri qazanmış sürünən quşlar ortaya çıxmalıdır. Bunlar bir keçid prosesində olduqları üçün şikəst, yarımçıq, qüsurlu canlılar olmalıdır. Təkamülçülər keçmişdə yaşadığına inandıqları bu nəzəri məxluqları "ara-keçid forması" adlandırırlar.

Əgər, həqiqətən, bu cür canlılar keçmişdə yaşayıbsa, onların sayı və növü milyonlarla, hətta milyardlarla olmalıdır və bu əcaib canlıların qalıqlarına mütləq fosil izlərində rast gəlinməlidir. Darvin "Növlərin mənşəyi"ndə bunu belə açıqlamışdır:

“Əgər nəzəriyyəmə doğrudursa, növləri bir-biri ilə əlaqələndirən saysız-hesabsız ara-keçid növləri keçmişdə mütləq yaşamalıdır... Onların yaşadığının dəlilləri də sadəcə fosil qalıqları arasında tapıla bilər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Ancaq bu sətirləri yazan Darwin ara-keçid formalarının heç cür tapılmadığını bilir və bunun nəzəriyyəsi üçün böyük problem olduğunu görürdü. Ona görə, “Növlərin mənşəyi” kitabının “Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər” (*Difficulties on Theory*) adlı bölməsində belə yazmışdı:

“Əgər, həqiqətən, növlər digər növlərdən yavaş dəyişikliklərlə törəyibsə, nə üçün saysız-hesabsız ara-keçid formasına rast gəlmirik? Nə üçün bütün təbiət qarmaqarışlıq vəziyyətdə deyil, məhz yerli-yerindədir? Saysız-hesabsız ara-keçid forması olmalıdır, bəs nə üçün yer üzünün çoxsaylı təbəqələrində onları tapmırıq?... Nə üçün hər geoloji forma və hər təbəqə belə qalıqlarla dolu deyil?” (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Darvinin puç olan ümidləri

Ancaq XIX əsrin ortasından indiyə qədər dünyanın hər tərəfində qızgın fosil araşdırmaları aparılmasına baxmayaraq, ara-keçid formalarına rast gəlinməmişdir. Aparılan qazıntı işlərində və tədqiqatlarda əldə edilən bütün tapıntılar təkamülçülərin gözlədiklərinin əksinə, canlıların yer üzündə birdən-birə, tam və qüsursuz formada ortaya çıxdıklarını göstərmişdir.

Məşhur ingilis paleontoloq Derek V. Eycer təkamülçü olmasına baxmayaraq, bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Problemimiz budur: fosilləri hərtərəfli tədqiq etdikdə növlər və ya siniflər səviyyəsində belə daima eyni həqiqətlə qarşılaşırıq; mərhələli təkamüllə təkmilləşən deyil, birdən-birə yer üzündə əmələ gələn qruplar görürük”. (Derek A. Ager, “*The Nature of the Fossil Record*”, *Proceedings of the British Geological Association*, c. 87, 1976, səh. 133)

Yəni fosil qeydlərində bütün canlı növləri aralarında heç bir keçid forması olmadan, tam formada ani sürətdə ortaya çıxırlar. Bu, Darvinin fikirlərinin tam əksidir. Habelə, bu, canlı növlərinin yaradıldığını göstərən çox güclü dəlildir. Çünki bir canlı növünün heç bir əcdadı olmadan, bir anda və qüsursuz şəkildə

ortaya çıxmasının tək açıqlaması var: o növ yaradılmışdır. Bu həqiqət məşhur təkamülçü bioloq Duqlas Futuyma tərəfindən də qəbul edilir:

“Yaradılış və təkamül yaşayan canlıların mənşəyi haqqında iki yeganə açıqlamadır. Canlılar dünyada ya tamamilə mükəmməl və tam formada ortaya çıxmışlar, ya da belə olmamışdır. Əgər belə olmamışdırsa, bir dəyişiklik prosesi nəticəsində özlərindən əvvəl mövcud olan bəzi canlı növlərindən təkamül keçirərək meydana gəlməlidirlər. Amma əgər tam və mükəmməl formada ortaya çıxıblarsa, onda sonsuz güc sahibi olan bir ağıl tərəfindən yaradılmışlar”.
(*Douglas J. Futuyma, Science on Trial, New York: Pantheon Books, 1983. Səh. 197*)

Fosillər isə canlıların yer üzündə tam və mükəmməl formada ortaya çıxdıqlarını göstərir. Yəni “növlərin mənşəyi” Darvinin hesab etdiyinə əksinə, təkamül deyil, yaradılışdır.

İnsanın təkamülü nağılı

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarlarının ən çox gündəmə gətirdikləri məsələ insanın mənşəyidir. Bununla bağlı darvinist iddia bu gün yaşayan müasir insanın meymunabənzər məxluqlardan törədiyini zənn edir. 4-5 milyon il əvvəl başladığı fərz edilən bu prosesdə müasir insan ilə əcdadları arasında bəzi ara-keçid formaların yaşadığı iddia edilir. Əslində, tamamilə fantastik olan bu ssenaridə dörd əsas kateqoriya var:

Australopithecus

Homo habilis

Homo erectus

Homo sapiens

Təkamülçülər insanların ilk “meymunabənzər əcdadları”na “cənub meymunu” mənasını verən “australopithecus” adını veriblər. Bu canlılar, əslində, nəslə kəsilməmiş meymun növüdür. Lord Solli Zukerman və prof. Çarlz Oksnard kimi İngiltərə və ABŞ-dən iki məşhur anatomun *australopithecus* nümunələri üzərində apardığı hərtərəfli araşdırmalar bu canlıların sadəcə nəslə kəsilməmiş meymun növünə aid olduqlarını və insanlarla heç bir bənzərlik təşkil

etmədiklərini göstərmişdir. (Charles E. Oxnard, "The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt", *Nature*, c. 258, səh. 389)

Təkamülçülər insanın təkamülünün sonrakı mərhələsini də "homo", yəni insan kimi təsnif edirlər. İddiaya əsasən, homo sırasındakı canlılar *australopithecus*lardan daha çox inkişaf ediblər. Təkamülçülər bu fərqli canlılara aid fosilləri ardıcıl düzərək fantastik təkamül sxemi qururlar. Bu sxem xəyalidir, çünki bu fərqli siniflərin arasında təkamül xarakterli əlaqə olması əsla sübut edilə bilməmişdir. Təkamül nəzəriyyəsinin XX əsrdəki ən mühüm tərəfdarlarından biri olan Ernst Mayr: "*Homo sapiens*ə uzanan zəncir halqası, əslində, itib", - deyərək bunu qəbul edir. (J. Rennie, "Darwin's Current Bulldog: Ernst Mayr", *Scientific American*, Aralık 1992)

Təkamülçülər "*ausrtalopithecus > homo habilis > homo erectus > homo sapiens*" ardıcılığını qurarkən bu növlərin hər birinin daha sonrakının əcdadı olmasını irəli sürürlər. Lakin paleoantropoloqların son kəşfləri *australopithecus*, *homo habilis* və *homo erectus*ün dünyanın müxtəlif bölgələrində eyni dövrlərdə yaşadıklarını göstərir. (Alan Walker, *Science*, c. 207, 1980, s. 1103; A. J. Kelso, *Physical Antropology*, 1. baskı, New York: J. B. Lipincott Co., 1970, s. 221; M. D. Leakey, *Olduvai Gorge*, c. 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, səh. 272)

Habelə, *homo erectus* sinfinə aid olan insanların bir qismi çox müasir dövrlərə qədər yaşayıblar, *homo sapiens neandertalensis* və *homo sapiens sapiens* (insan) ilə eyni mühitdə birlikdə mövcud olmuşlar. (*Time*, noyabr 1996)

Bu isə, əlbəttə, bu siniflərin bir-birilərinin əcdadı olduqları iddiasının əsassızlığını açıq şəkildə ortaya qoyur. Harvard Universitetinin paleontoloqlarından Stiven Cey Quld, təkamülçü olmasına baxmayaraq, darvinist nəzəriyyənin düşdüyü bu çıxılmaz vəziyyəti belə açıqlayır:

"Əgər bir-biri ilə paralel şəkildə yaşayan üç müxtəlif hominid (insanabənzər) sxemi varsa, onda bizim soy ağacımıza nə oldu? Aydınır ki, bunların biri digərindən törəyə bilməz. Habelə, biri digəri ilə müqayisə edildikdə təkamül xarakterli inkişaf meyli göstərmirlər". (S. J. Gould, *Natural History*, c. 85, 1976, səh. 30)

Qısaca desək, KİV-də və ya dərsliklərdə verilən bir cür fantastik yarı-meymun yarı-insan canlıların rəsmləri ilə, yəni sırf təbliğat yolu ilə dirçəldilməyə

çalışılan insanın təkamülü ssenarisi heç bir elmi əsası olmayan nağıldan ibarətdir. Bu mövzunu uzun illər tədqiq edən, xüsusilə *australopithecus* fosilləri üzərində 15 il araşdırma aparan İngiltərənin ən məşhur və hörmətli elm adamlarından biri olan Lord Solli Zukerman təkamülçü olmasına baxmayaraq, meymunabənzər canlılardan insana uzanan nəsil ağacı olmadığı nəticəsinə gəlmişdir.

Zukerman maraqlı elm şkalası da qurmuşdur. Elmi hesab etdiyi elm sahələrindən elmdən kənar qəbul etdiyi elm sahələrinə qədər şaxəli cədvəl çəkmişdir. Zukermanın bu cədvəlində ən elmi, yəni konkret faktlara əsaslanan elm sahələri kimya və fizikadır. Cədvəldə bunlardan sonra bioloji elmlər, daha sonra sosial fənlər gəlir. Şaxələnmənin ən kənar ucunda, yəni elmdən kənar hesab edilən hissədə isə Zukermanın fikrincə telepatiya, altıncı hiss kimi hissini fəvqündə olan qavrama anlayışları və bir də insanın “təkamülü” yerləşir! Zukerman şaxələnmənin bu ucunu belə açıqlayır:

“Obyektiv reallıq sahəsindən çıxıb bioloji elm fərz edilən bu sahələrə, yəni hissini fəvqündə olan qavramaya və insanın fosil tarixinin şərh edilməsinə daxil olduqda, təkamül nəzəriyyəsinə inanan bir şəxs üçün hər şeyin mümkün olduğunu görürük. Belə ki, nəzəriyyələrinə qəti şəkildə inanan bu şəxslərin ziddiyyətli bəzi rəyləri eyni anda qəbul etmələri belə mümkündür”. (*Solly Zukerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 19*)

İnsanın təkamülü nağılı da nəzəriyyələrinə kor-koranə inanan bir sıra insanların tapdıqları bəzi fosillər haqqında qabaqcadan rəy verərək şərh etmələrindən ibarətdir.

Darvin formulu!

İndiyə qədər təhlil etdiyimiz bütün dəlillərlə yanaşı, istəyirsinizsə, təkamülçülərin necə cəfəng inanca malik olduqlarına bir də uşaqların belə anlayacağı qədər açıq misalla baxaq.

Təkamül nəzəriyyəsi canlıların təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edir. Ona görə, bu iddiaya əsasən, cansız və şüursuz atomlar birləşərək əvvəlcə hüceyrəni əmələ gətirmiş və sonra eyni atomlar birləşərək digər canlıları və insanı meydana gətirmişlər. İndi düşünək, canlıların əsasını təşkil edən karbon, fosfor,

azot, kalium kimi elementləri birləşdirdikdə bir yığın əmələ gəlir. Bu atom yığını hansı prosesdən keçirilsə də, bircə canlı belə əmələ gətirməz. İstəyirsinizsə, bununla bağlı bir təcrübə keçirək və təkamülçülərin, əslində, müdafiə etdikləri, amma ucadan söyləyə bilmədikləri iddianı onların adından “Darvin formulu” adı ilə nəzərdən keçirək:

Təkamülçülər çoxlu sayda böyük çənin içinə canlıların əsasını təşkil edən fosfor, azot, karbon, oksigen, dəmir, maqnezium kimi elementlərdən bol miqdarda qoysunlar. Hətta normal şərtlərdə mövcud olmayan, ancaq bu qarışıqın içində lazımlı bildikləri maddələri də bu çənlərə əlavə etsinlər. Qarışıqların içinə istədikləri qədər amin turşusu, istədikləri qədər də zülal doldursunlar. Bu qarışıqlara istədikləri nisbətdə temperatur və rütubət versinlər. Bunları istədikləri ən yaxşı texnoloji cihazlarla qarışdırırsınlar. Çənlərin başında nəzarətçi kimi dünyanın qabaqcıl elm adamlarını qoysunlar. Bu mütəxəssislər atadan oğula, nəsil-dən-nəslə ötürülərək növbə ilə milyardlarla, hətta trilyonlarla il fasiləsiz çənlərin başında gözləsinlər. Bir canlının əmələ gəlməsi üçün hansı şərtlərin mövcud olmasını lazım bilirlərsə, hamısını tətbiq etsinlər. Ancaq nə etsələr də, o çənlərdən əsla bir canlı çıxara bilməzlər. Zürafələri, aslanları, arıları, bülbülləri, tutuquşuları, atları, delfinləri, gülləri, səhləb çiçəklərini, zanbaqları, qərənfilləri, bananları, portağalları, almaları, xurmaları, pomidorları, qovunları, qarpızları, əncirləri, zeytunları, üzümləri, şaftalıları, tovuz quşlarını, qırqovulları, rəngarəng kəpənəkləri və bunlar kimi milyonlarla canlı növündən heç birini əmələ gətirə bilməzlər. Nəinki burada sadaladığımız bir neçə canlı, bunların bircə hüceyrəsini belə əldə edə bilməzlər.

Qısaca desək, **şüursuz atomlar birləşərək hüceyrəni əmələ gətirə bilməzlər**. Sonra yeni qərar verərək bir hüceyrəni iki yerə bölüb, sonra ardıcıl başqa qərarlar verib elektron mikroskopunu icad edən, sonra öz hüceyrə quruluşunu bu mikroskop altında tədqiq edən professorları əmələ gətirə bilməzlər. **Maddə ancaq Allah'ın üstün yaratması ilə həyat qazanır**. Bunun əksini iddia edən təkamül nəzəriyyəsi isə ağıla tamamilə zidd cəfəngiyatdır. Təkamülçülərin ortaya atdığı iddialar üzərində bir az düşünmək yuxarıdakı misalda göstərildiyi kimi, bu həqiqəti üzə çıxarar.

Göz və qulaqdakı texnologiya

Təkamül nəzəriyyəsinin qətiyyəni açıqlaya bilmədiyi digər məsələ isə göz və qulaqdakı üstün duyğu keyfiyyətidir.

Gözlə bağlı mövzuya keçməzdən əvvəl “Necə görürük?” sualına qısaca cavab verək. Bir cisimdən gələn şüalar gözdə tor qişaya tərsinə düşür. Bu şüalar buradakı hüceyrələr tərəfindən elektrik siqnallarına çevrilir və beyinin arxa hissəsindəki görmə mərkəzi adlanan kiçik nöqtəyə ötürülür. Bu elektrik siqnalları bir sıra ardıcıl proseslərdən sonra beyindəki bu mərkəzdə görüntü kimi şərh edilir. Bu məlumatdan sonra düşünək: beyin işığa qapalıdır. Yəni beyinin içi qapqaranlıqdır, işıq beyinin yerləşdiyi yerə girə bilməz. Görmə mərkəzi adlanan yer qapqaranlıq, işığın düşmədiyi, bəlkə, heç qarşılaşmadığınız qədər qaranlıq yerdir. Ancaq siz bu zülmət qaranlıqda işıqlı, aydın dünyanı izləyirsiniz.

Üstəlik, bu, o qədər aydın və keyfiyyətli görüntüdür ki, XXI əsrin texnologiyası belə hər cür imkanı olmasına baxmayaraq, bu aydın görüntünü əldə edə bilmir. Məsələn, hal-hazırda oxuduğunuz kitaba, kitabı tutan əllərinizə baxın, sonra başınızı qaldırın və ətrafınıza baxın. Hal-hazırda gördüyünüz aydın və keyfiyyətli görüntünü başqa bir yerdə görmüsünüzmü? Bu qədər aydın görüntünü sizə dünyanın qabaqcıl televizor şirkətlərinin istehsal etdiyi təkmilləşdirilmiş televizor ekranı belə verə bilməz. 100 ildən bəri minlərlə mühəndis bu aydın görüntünü əldə etmək üçün çalışır. Bunun üçün fabriklər, böyük müəssisələr qurulur, tədqiqatlar aparılır, planlar və dizaynlar edilir. Bir televizor ekranına baxın, bir də hal-hazırda əlinizdə tutduğunuz bu kitaba. Arada böyük aydınlıq və keyfiyyət fərqi olduğunu görəcəksiniz. Həm də televizorun ekranı sizə iki ölçülü görüntü göstərir, lakin siz üç ölçülü, dərin perspektivi olan görüntü izləyirsiniz.

Uzun illərdən bəri on minlərlə mühəndis üç ölçülü televizor icad etməyə, gözün görmə keyfiyyətini əldə etməyə çalışırlar. Bəli, üç ölçülü televizor kimi sistem istehsal edə bildilər, amma onu da eynəksiz üç ölçülü görmək mümkün deyil, həm də bu, süni üçölçülü görüntüdür. Arxa tərəf daha bulanıq, ön tərəf isə kağız dekorasiya kimi görünür. Heç bir zaman gözün gördüyü qədər aydın və keyfiyyətli görüntü əmələ gəlmir. Kamerada da, televizorda da mütləq görüntü itkisi olur.

Təkamülçülər bu keyfiyyətli və aydın görüntünü əmələ gətirən mexanizmin təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edirlər. İndi birisi sizə otağınızda

televizorun təsadüflər nəticəsində əmələ gəldiyini, atomların birləşib bu görüntünü əmələ gətirən aləti meydana gətirdiyini desə, nə düşünərsiniz? Minlərlə insanın birlikdə edə bilmədiyini şüursuz atomlar necə etsin?

Gözün gördüyündən daha bəsit görüntünü əmələ gətirən alət təsadüfən əmələ gəlmirsə, gözün və gözün gördüyü görüntünün də təsadüfən meydana gəlməyəcəyi çox açıqdır. Eyni vəziyyət qulağa da aiddir. Xarici qulaq ətrafdakı səsləri qulaq seyvanı vasitəsilə toplayıb daxili qulağa ötürür; daxili qulaq da bu titrəyişləri elektrik impulslarına çevirərək beyinə göndərir. Eynilə görmədə olduğu kimi, eşitmə prosesi də beyindəki eşitmə mərkəzində həyata keçir.

Göz üçün dediklərimiz qulağa da aiddir, yəni beyin işıq kimi səsə də qapalıdır, səs keçirmir. Ona görə, xarici aləm nə qədər səs-küylü olsa da, beyinin içi tamamilə səssizdir. Buna baxmayaraq, ən aydın səslər beyində eşidilir. Səs keçirməyən beyninizdə orkestr simfoniyları dinləyir, ətraf mühitin bütün səs-küyünü eşidirsiniz. Ancaq həmin anda həssas bir cihazla beyninizin içindəki səs səviyyəsi ölçülsə, burada səssizliyin hakim olduğu məlum olacaqdır. Aydın görüntü əldə etmək ümidi ilə texnologiyadan necə istifadə edilirsə, səs üçün də eyni səylər on illərdən bəri davam etdirilir. Səsyazma cihazları, musiqi mərkəzləri, bir çox elektron alət, səs qəbul edən musiqi sistemləri bu fəaliyyətlərin nəticələrindən bəziləridir. Ancaq bütün texnologiyaya və bu sahədə minlərlə mühəndis və mütəxəssis işləməsinə baxmayaraq, qulağın əmələ gətirdiyi qədər aydın və keyfiyyətli səs əldə edilməmişdir. Ən böyük musiqi sistemi şirkətinin istehsal etdiyi ən keyfiyyətli musiqi mərkəzini düşünün. Səsi qeyd etdikdə mütləq səsin bir hissəsi itir, az da olsa təhrif olur və ya musiqi mərkəzini işə saldıqda hələ musiqi çalmazdan əvvəl mütləq bir cızıltı eşidirsiniz. Ancaq insan orqanizmindəki texnologiyanın məhsulu olan səslər olduqca aydın və qüsursuzdur. İnsan qulağı heç vaxt musiqi mərkəzində olduğu kimi cızıltılı və ya təhrif olunmuş şəkildə səs eşitmir; səs necədirsə, tam və aydın şəkildə onu eşidir. Bu, insan yaradıldığı gündən bəri belədir. İndiyə qədər insanın istehsal etdiyi heç bir görüntü və səs cihazı göz və qulaq qədər həssas və keyfiyyətli qəbuledici olmamışdır. Ancaq görmə və eşitmə hadisəsində bütün bunların fəvqündə duran çox böyük həqiqət də var.

Beynin içində görən və eşidən şüur kimə aiddir?

Beyinin içində parlaq, rəngli dünyanı izləyən, simfoniyaları, quşların civiltilərini dinləyən, gülü qoxulayan kimdir?

İnsanın gözlərindən, qulaqlarından, burnundan gələn siqnallar elektrik impulsu kimi beyinə ötürülür. Biologiya, fiziologiya və ya biokimya kitablarında bu görüntünün beyində necə əmələ gəlməsinə dair bir çox şey oxuyursunuz. Ancaq bu mövzu haqqında ən mühüm həqiqətə heç bir yerdə rast gələ bilməzsiniz: beyində bu elektrik impulslarını görüntü, səs, qoxu və hiss kimi qavrayan kimdir? Beyinin içində gözə, qulağa, buruna ehtiyac hiss etmədən bütün bunları qavrayan bir şüur var. Bu şüur kimə aiddir?

Əlbəttə, bu şüur beyini təşkil edən sinirlər, yağ təbəqəsi və sinir hüceyrələrinə aid deyil. Elə buna görə, hər şeyin maddədən ibarət olduğunu zənn edən darvinist-materialistlər bu suallara heç cür cavab verə bilmirlər. Çünki bu şüur Allah'ın yaratdığı ruhdur. Ruhun görüntünü izləmək üçün gözə, səsi eşitmək üçün qulağa ehtiyacı yoxdur. Eyni zamanda, düşünmək üçün beyinə də ehtiyacı yoxdur.

Bu açıq və elmi həqiqəti oxuyan hər insan beyinin içindəki bir neçə sm³-lik, qarqaranlıq yerə bütün kainatı üçölçülü, rəngli, kölgəli və işıqlı şəkildə sığdıran uca Allah'ı düşünüb, Ondan qorxub Ona sığınmalıdır.

Materialist inanc

Bura qədər təhlil etdiklərimiz təkamül nəzəriyyəsinin elmi kəşflərə zidd iddia olduğunu göstərir. Nəzəriyyənin həyatın mənşəyi haqqındakı iddiası elmə ziddir, irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin heç bir təkamül gücü yoxdur və fosillər nəzəriyyənin iddia etdiyi ara keçid formalarının yaşamadığını göstərir. Bu təqdirdə, əlbəttə, təkamül nəzəriyyəsi elmə zidd fərziyyə kimi bir kənara qoyulmalıdır. Belə ki, tarix boyu dünya mərkəzli kainat modeli kimi bir çox düşüncə tərzilərin gündəmindən çıxarılmışdır. Ancaq təkamül nəzəriyyəsi təkidlə elmin gündəliyində saxlanılır. Hətta bəzi insanlar nəzəriyyənin tənqid edilməsini elmə təcavüz kimi göstərməyə çalışırlar. Axı niyə? Bunun səbəbi təkamül nəzəriyyəsinin bəzi kütlələr üçün əl çəkilməz doqmatik inanc olmasıdır. Bu kütlələr materialist fəlsəfəyə kor-koranə bağlıdırlar və darvinizmi də təbiət haqqında yeganə materialist açıqlama olduğu üçün mənimsəyiblər. Bəzən bunu açıq şəkildə etiraf edirlər. Harvard Universitetindən məşhur genetik və eyni

zamanda, qabaqcıl təkamülçülərdən olan Riçard Levontin əvvəlcə materialist, sonra elm adamı olduğunu belə etiraf edir:

“Bizim materializmə bir inancımız var, bu “a priori” (əvvəlcədən qəbul edilmiş, doğru fərz edilmiş) inanandır. Bizi dünya haqqında materialist açıqlama verməyə məcbur edən şey elmi metodlar və qanunlar deyil. Əksinə, materializmə olan “a priori” bağlılığımız səbəbi ilə dünya haqqında materialist açıqlama verən tədqiqat metodları və anlayışlarını uydururuq. Materializm mütləq doğru olduğuna görə də İlahi açıqlamanın səhnəyə çıxmasına icazə verə bilmərik”. (*Richard Lewontin, “The Demon-Haunted World”, The New York Review of Books, 9 Ocak, 1997, səh. 28*)

Bu sözlər darvinizmin materialist fəlsəfəyə bağlılıq uğrunda davam etdirilən bir doqma olduğunun açıq ifadəsidir. Bu doqma maddədən başqa heç bir varlıq olmadığını qəbul edir. Bu səbəbdən də cansız, şüursuz maddənin həyatı əmələ gətirdiyinə inanır. Milyonlarla müxtəlif canlı növünün, məsələn, quşların, balıqların, zürafələrin, pələnglərin, həşəratların, ağacların, çiçəklərin, balinaların və insanların maddənin öz daxilindəki reaksiyalarla, yəni yağan yağışla, çaxan şimşəklə, cansız maddədən əmələ gəldiyini qəbul edir. Əslində isə bu, həm ağıla, həm də elmə ziddir. Amma darvinistlər Allah'ın açıq-aşkar varlığını qəbul etməmək üçün bu ağıldan və elmdən kənar fikri cahilliklə müdafiə etməkdə davam edirlər.

Canlıların mənşəyinə materialist düşüncə ilə baxmayan insanlar isə bu açıq həqiqəti görəcəklər: bütün canlılar üstün güc, bilik və ağıla malik olan Yaradanın əsəridir. Yaradan bütün kainatı yoxdan var edən, ən qüsursuz şəkildə nizama salan və bütün canlıları yaradan Allah'dır.

Təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən təsirli sehridir

Burada bunu da bildirmək lazımdır ki, heç bir ideologiyanın təsiri altında qalmadan, sadəcə aqlını və məntiqini işlədən hər insan elm və mədəniyyətdən uzaq xalqların xurafatlarını xatırladan təkamül nəzəriyyəsinə inanmağın qeyri-mümkün olduğunu asanlıqla anlayacaqdır.

Yuxarıda da bildirildiyi kimi, təkamül nəzəriyyəsinə inananlar böyük bir çənin içinə bir çox atomu, molekulu, cansız maddəni dolduran və bunların qarışığından zaman ərzində düşünən, dərk edən, kəşflər edən professorların,

universitet tələbələrinin, Eynşteyn, Habl kimi elm adamlarının, Frank Sinatra, Çarlton Heston kimi aktyorların, bununla yanaşı, ceyranların, limon ağaclarının, qərənfillərin çıxacağına inanırlar. Həm də bu cəfəng iddiaya inananlar elm adamları, professorlar, mədəniyyətli, təhsilli insanlardır. Bu səbəbdən, təkamül nəzəriyyəsi haqqında dünya tarixinin ən böyük və ən təsirli sehri ifadəsini işlətmək yerinə düşər. Çünki dünya tarixində insanların bu dərəcədə ağılı başından alan, ağıl və məntiqlə düşünmələrinə imkan verməyən, gözlərinin qarşısına sanki bir pərdə çəkib çox açıq olan həqiqətləri görmələrinə mane olan başqa inanc və ya iddia yoxdur. Bu, afrikalı bəzi qəbilələrin totemlərə, Səba xalqının Günəşə tapınmasından, hz. İbrahimin qövmünün düzəldikləri bütlərə, hz. Musanın qövmünün qızıldan düzəldikləri buzova tapınmalarından daha qorxulu və ağlasığmaz korluqdur. Əslində, bu vəziyyət Allah'ın Quranda işarə etdiyi ağılsızlıqdır. Allah bəzi insanların anlayışlarının bağlı olacağını və həqiqətləri görməkdən məhrum olacağını bir çox ayəsində bildirir. Bu ayələrdən bəziləri belədir:

Həqiqətən, kafirləri əzabla qorxutsan da, qorxutmasan da, onlar üçün birdir, iman gətirməzlər. Allah onların ürəyinə və qulağına möhür vurmuşdur. Gözlərində də pərdə vardır. Onları böyük bir əzab gözləyir! (Bəqərə surəsi, 6-7)

... Onların qəlbləri vardır, lakin onunla anlamazlar. Onların gözləri vardır, lakin onunla görməzlər. Onların qulaqları vardır, lakin onunla eşitməzlər. Onlar heyvan kimidirlər, bəlkə də, daha çox zəlalətdədirlər. Qafil olanlar da məhz onlardır! (Əraf surəsi, 179)

Allah "Hicr" surəsində də bu insanların möcüzələr görsələr də, inanmayacaq qədər sehrləndiklərini belə bildirir:

Əgər onlara göydən bir qapı açsaq və oradan durmadan yuxarı dırmaşsalar yenə də: "Gözümüz bağlanmış, biz sehrlənmişik", - deyərlər. (Hicr surəsi, 14-15)

Bu qədər geniş kütləyə bu sehrin təsir etməsi, insanların həqiqətlərdən bu qədər uzaq saxlanması və 150 ildən bəri bu sehrin pozulmaması isə sözlə ifadə edilməyəcək qədər heyrətli vəziyyətdir. Çünki bir və ya bir neçə insanın qeyri-mümkün ssenarilərə, cəfəng və məntiqsiz iddialara inanmalarını anlamaq olar. Ancaq dünyanın hər tərəfindəki insanların şüursuz və cansız atomların ani qərarla birləşib qeyri-adi mütəşəkkillik, nizam, ağıl və şüur nümayiş etdirərək

qüsursuz sistemlə işləyən kainatı, həyat üçün uyğun hər cür xüsusiyyətə malik olan Yer planetini və saysız-hesabsız kompleks sistemdən ibarət canlıları meydana gətirdiyinə inanmasının sehrdən başqa heç bir açıqlaması yoxdur.

Allah Quranda inkarçı fəlsəfənin tərəfdarı olan bəzi şəxslərin etdikləri sehlərlə insanlara təsir etdiklərini Hz. Musa ilə firon arasında baş verən bir hadisə ilə bizə bildirir. Hz. Musa firona haqq dini təbliğ etdikdə firon Hz. Musaya öz bilici sehrkarları ilə insanların toplaşdığı bir yerdə qarşılaşmasını söyləyir. Hz. Musa sehrkarlarla qarşılaşdıqda əvvəlcə onların bacarıqlarını göstərməsini əmr edir. Bu hadisənin danışıldığı ayə belədir:

(Musa:) “Siz atın”, - dedi. Onlar (əsalarını yerə) atdıqda, adamların gözlərini bağlayıb (sehləyib) onları qorxutdular və böyük bir sehr göstərdilər. (Əraf surəsi, 116)

Göründüyü kimi, fironun sehrkarları Hz. Musa və ona inananlardan başqa insanların hamısını sehləyə bilmişdilər. Ancaq onların atdıqlarına qarşı Hz. Musanın ortaya qoyduğu dəlil onların bu sehrini, ayədəki ifadə ilə uydurduqlarını udmuş, yəni təsirsiz etmişdir:

Biz də Musaya: “Əsanı tulla!” - deyə vəhy etdik. Bir də (baxıb gördülər ki,) əsa onların uydurub düzəltdikləri bütün şeyləri udur. Artıq haqq zahir, onların uydurub düzəltdikləri yalanlar isə batil oldu. (Sehrbazlar) orada məğlub edildilər və xar olaraq geri döndülər. (Əraf surəsi, 117-119)

Ayələrdə də bildirildiyi kimi, əvvəllər insanlara sehləyərək təsir göstərən bu şəxslərin etdiklərinin saxtakarlıq olmasının başa düşülməsi ilə sözügedən şəxslər alçalmışlar. Dövrümüzdə də bir sehrin təsiri ilə elmilik adı altında olduqca cəfəng iddialara inanan və bunları müdafiə etmək üçün həyatlarını qurban verənlər əgər bu iddialardan əl çəkməsələr, həqiqətlər tam mənası ilə üzə çıxdıqda və sehr pozulduqda alçalacaqlar. Belə ki, təqribən 60 yaşına qədər təkamülü müdafiə edən və ateist filosof olan, ancaq sonradan həqiqətləri görən Malkolm Maqeric təkamül nəzəriyyəsinin yaxın gələcəkdə düşəcəyi vəziyyəti belə açıqlayır:

“Mən özüm təkamül nəzəriyyəsinin xüsusilə tətbiq edildiyi sahələrdə gələcəyin tarix kitablarındakı ən böyük yumor hədəflərindən biri olacağına inandım. Gələcək nəsillər bu qədər çürük və qeyri-müəyyən hipotezin inanılmaz

safılıqla qəbul edilməsini heyrlə qarşılayacaqlar". (*Malcolm Muggeridge, The End of Christendom, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43*)

Bu gələcək uzaq deyil, əksinə, çox yaxın gələcəkdə insanlar "təsadüf"lərin ilah olmasının mümkünsüzlüyünü anlayacaqlar və təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən böyük yalanı və ən güclü sehri kimi tərif ediləcəkdir. Bu güclü sehr böyük sürətlə dünyanın hər tərəfində insanlar üzərində təsirini itirməyə başlamışdır. Təkamül yalanının sirrinin öyrənən bir çox insan bu yalana necə aldandığını heyrlə və təəccüblə qarşılayır.

...Sənin bizə öyrətdiklərimdən başqa bizdə heç bir bilik yoxdur!

Həqiqətən, Sən bilənsən, müdriksən!

(Bəqərə surəsi, 32)

Bir çox insana görə hüceyrə mövzusu biologiya və ya qismən də kimyanın maraq dairəsinə daxildir. Buna görə də, insan hüceyrəsi ilə əlaqədar bir kitab, ancaq bir biologiya və ya kimya kitabı olmalıdır. Halbuki əlinizdə tutduğunuz kitab əsla bir kimya və ya biologiya kitabı deyil. Məqsəd, oxucunun mövzu barəsindəki elmi təcrübəsini artırmaq, ona bioloji təfərrüatlar öyrətmək də deyil.

Bu kitab, təkamülçü elm adamları tərəfindən gizlədilməyə çalışılan həqiqətləri göstərir və hüceyrədəki möcüzələrdən bəhs edir. İçində minlərlə cildlik bir ensiklopediya qədər məlumat saxlayan hüceyrənin öz-özünə və təsadüfən əmələ gəlmədiyi və (mövcud olan digər hər şey kimi) sonsuz güc və ağıl sahibi olan uca Allah tərəfindən yaradıldığı ortaya çıxır.